

Jon Stian Haukli

En casestudie av utviklingsmiljøet i Stabæk Fotball G16

Masteroppgave i idrettsvitenskap

Veileder: Stig Arve Sæther

Trondheim, juni 2018

Sammendrag

Denne oppgaven gir et økologisk og holistisk perspektiv av talentutviklingsmiljøet i Stabæk Fotball G16. Det er gjennomført en casestudie av miljøet over en periode på tre uker våren 2018, hvor målet med studiet var å belyse de faktorene som påvirker miljøet i positiv og negativ grad. Målet med det holistiske perspektivet er å vise at helheten i miljøet er større enn summen av bestanddelene, og det økologiske betyr forskning på mennesker i deres naturlige miljø. Historisk sett har forskning på talenter innen idrett fokusert på hvem som er født talentfulle eller hvordan målrettet trening skal få frem nye idrettsstjerner. Miljøperspektivet går enda et skritt lenger og fokuserer på alle bestanddelene som påvirker utøverne i et spesifikt idrettsmiljø. Det kan derfor argumenteres for at en holistisk og økologisk tilnærming til denne utviklingsprosessen er den mest gunstige måten å drive talentutvikling på.

Hovedfunnene i denne oppgaven er at miljøet hos Stabæk G16 er sterkt preget av kompetanse og erfaring i støtteapparatet rundt spillergruppa. Spillerne følges opp tett i hverdagen, og det stilles høye krav til å mestre utfordringer som dukker opp. Dette støttes av en utstrakt bruk av videoanalyse, samt en variert kamphverdag på flere sportslige nivå. Her gis det muligheter for å hospitere mellom alle lagene i Stabæk-akademiet, som støttes av en god link mellom de ulike gruppene. Innad i miljøet er det en gjennomgående ja-kultur, hvor klubben ønsker å promotere seg selv som annerledes enn andre toppklubber. I tillegg har klubben et tett samarbeid med Norges Toppidrettsgymnas, som sikrer flere av spillerne en stor mengde med basistrening på skolen. Summen av disse positive sidene med miljøet, er at Stabæk har flest spillere på yngre landslag i Norge, samt flere egenutviklede spillere på eget A-lag.

Samtidig eksisterer det flere utfordringer i miljøet. Det dokumenteres en dissonans innad i miljøet om det er optimalt for spillerne å gå et seksårig løp i NTG-systemet, eller om det holder med tre år på videregående. I tillegg er det en betydelig ressursmangel i form av banekapasitet, samt støttefunksjoner som fysiske trenere, spillerutviklere og speidere. Stabæk har gjennom aktiv rekruttering og manglende kompetanseutveksling fått et dårlig forhold til flere av breddeklubbene i området, og dette kan på sikt være ødeleggende for rekrutteringen av nye spillere. Den største utfordringen er likevel overgangen fra G16 til juniorlaget. Her oppløses dagens spillergruppe, og over halvparten av spillerne får beskjed om at de er vraket i denne prosessen. Når dette henger sammen med skoleuttaket til NTG i juni, så skapes det hvert år en utfordrende situasjon ved å holde spillergruppen samlet frem til sesongslutt.

Forord

En lang prosess er ved veis ende, og det er gledelig å kunne skrive de siste ordene på denne oppgaven. Det er interessant å se tilbake på prosessen fra en spe idé høsten 2016, som har ført frem til en ferdig oppgaven våren 2018.

Jeg vil takke Stig Arve for glimrende veiledning gjennom hele det siste året, både gjennom samtaler og skriftlige oppsummeringer. Det har vært en stor fordel med en veileder med erfaring fra en lignende oppgave, samt en genuin interesse for fotball og talentutvikling. Jeg har flere ganger vært usikker på hvor veien i oppgaven skulle gå videre, og da har veiledningen vært uvurderlig for den videre prosessen.

Samtidig vil jeg takke Stabæk Fotball for at de har vært så åpne og imøtekommende som de har vært gjennom hele prosjektet. Dette gjelder alt fra ledelse i klubben, til spillergruppa på G16 og lagets trenere. Jeg har satt stor pris på å få et innblikk i hvordan hverdagen i et av Norges beste utviklingsmiljø faktisk er. Det har gitt meg mange aha-opplevelser og ideer for videre trenerjobb innen fotballen, samt et nytt syn på hvordan man kan se hele mennesket når man jobber med å utvikle ferdigheter både innen idrett og utdanning.

Det spiller videre til neste på takkelisten, og det er arbeidsgiveren min på Melhus VGS. Uten en arbeidsgiver som har vist forståelse og fleksibilitet for at jeg måtte reise bort tre uker denne våren, hadde jeg aldri kunnet skrevet denne oppgaven. Dette var en av mine største bekymringer da prosjektet startet, men det viste seg å være helt grunnløst.

Til slutt vil jeg takke min eneste korrekturleser, som er min far. Forhåpentligvis var det ikke altfor slitsom å lese gjennom, når man allerede har en stor kjærlighet for fotball. Takk også for kost og losji mens jeg gjennomførte feltarbeidet i Stabæk. Eventuelle feil som fortsatt finnes i oppgaven er mitt eget ansvar.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	1
2.0 Casebeskrivelse	3
3.0 Overordnet blikk på talentutvikling	6
3.1 Talent som et medfødt gode	7
3.1.1 Kritikk av denne tilnærmingen	8
3.2 Talent som resultat av trening	9
3.2.1. Kritikk av denne tilnærmingen	13
4.0 Talent som resultat av et miljø	17
4.1 Athletic Talent Development Environment (ATDE)	17
4.2 Environments Success Factors (ESF)	19
4.3 Kjennetegn på et suksessfullt miljø	20
5.0 Metode	23
5.1 Teoretisk grunnlag for kvalitative studier	24
5.2 Casestudiet som metode	26
5.3 Forskningsprosessen	30
5.3.1 Datagenereringen	31
5.3.2 Utvalg	33
5.3.3 Intervju	33
5.3.3 Relasjon til spillere	36
5.3.4 Relasjon til støtteapparatet	38
6.0 Analyse	40
6.1 Athletic Talent Development Environment (ATDE)	40
6.1.1 Mikronivået – det idrettslige domenet	41
6.1.2 Mikronivå – det ikke-idrettslige domenet	51
6.1.3 Makronivået	57
6.2 Environments Success Factors (ESF)	61
6.2.1 Forutsetninger	61
6.2.2 De daglige rutinene	66
6.2.3 Organisatorisk kultur	72
6.2.4 Individuell utvikling	79
6.2.5 Lagets utvikling	84
7.0 Oppsummering	86
8.0 Litteraturliste	89
9.0 Vedlegg	93

1.0 Innledning

Talent er et begrep som vi til stadig møter i vår hverdag. Gjennom media blir vi presentert for unge utøvere som blir omtalt som store talenter innen ulike idretter eller andre områder. Innen forskningsfeltet har det i flere tiår blitt forsket på hvilke egenskaper som kan forutse hvem som kan bli eliteutøvere eller ikke (Martindale et al. 2005). Talentbegrepet defineres på flere ulike måter, og samtidig finnes det ingen fasit på hvordan et talent skal forvaltes. Hvordan kan man egentlig legge til rette for at talentfulle utøvere skal blomstre når de nærmer seg senioralder? Er det mulig å predikere hvem som kommer til å bli best blant en gruppe med tiåringer? I dagens samfunn hvor topp internasjonale idrettsprestasjoner er storpolitikk, er dette noe som mange interesserer seg for å finne en løsning på. Det er likevel per dags dato ingen unison enighet på hverken hva et talent er eller hvordan man skal identifisere eller utvikle disse videre. Erfaring er ofte løsningen på disse utfordringene. Fotballspidere reiser verden rundt for å finne den nye verdensstjernen, hvor de da baserer seg på årelang erfaring innen speideryrket.

Innen toppidretten har det alltid eksistert miljøer som over tid utvikler flere idrettsprofiler enn det som er gjennomsnittet. Et eksempel på dette er skimiljøet i Meråker som gjennom flere år har fått frem skistjerner som har hentet medaljer i internasjonale mesterskap (Aalberg & Sæther 2013). Hva er det med dette tettstedet som gjør at de er mer suksessfulle enn storbyer som Oslo og Trondheim? Er det treningsfasilitetene, samarbeidet med skolen eller selve miljøet i Meråker som er den avgjørende faktoren? Innen fotball finnes det lignende eksempler med Ajax og Dinamo Zagreb som er de to klubbene som utvikler flest spillere til de øverste ligaene i Europa (CIES 2017). Dette er heller ikke blant de største byene i Europa, med under en million innbyggere, men likevel evner de å utvikle flere toppspillere i eget akademi som kan ta steget ut i Europa.

Denne oppgaven innledes med en casebeskrivelse av miljøet i Stabæk G16 som studeres i dette prosjektet. Deretter følger det teoretiske grunnlaget som funnene i oppgaven støtter seg på. Hovedfokuset her vil være talent som noe medfødt eller trenbart, i tillegg til fokuset på at det er miljøet som skaper utøverne. Sistnevnte er hovedfokuset for denne oppgaven, og miljøet i Stabæk vil bli forklart på bakgrunn av to modeller som utfyller hverandre. Metodekapittelet vil gi en introduksjon til casestudie som metode, samtidig som jeg vil gjøre rede for forskningsprosessen som helhet. I tillegg blir mitt forhold til spillere og støtteapparat gjort rede for. Oppgavens hoveddel er analysen. Her kombineres de

observasjonene jeg har gjort i miljøet sammen med sitater fra intervju med spillere og trenere. Det blir også brukt dokumentanalyse for å støtte opp om sitatene og observasjonene. Helt til slutt kommer det en oppsummering som peker ut de viktigste funnene jeg mener er med på å gjøre Stabæk G16 til et suksessfullt talentutviklingsmiljø. På bakgrunn av dette vil oppgaven besvare følgende problemstilling:

«I hvilken grad påvirker ulike interne og eksterne komponenter utviklingsarbeidet i Stabæk G16, og på hvilken måte avgjør disse komponentene om miljøet er suksessfullt eller ikke?»

For å besvare denne problemstillingen skrives oppgaven etter det rammeverket som Henriksen (2010) la ned i arbeidet med sin doktorgradsavhandling. Den holistiske og økologiske tilnærmingen til hvordan et miljø er bygget opp er det som danner grunnlaget for forskningen som er gjennomført.

2.0 Casebeskrivelse

I dette prosjektet gjennomfører jeg en casestudie av utviklingsavdelingen i Stabæk Fotball, med spesielt fokus på G16-laget i klubben. Seniorlaget vant Tippeligaen i 2008, i tillegg til cupgull i 1998, som de eneste store merittene i klubbens over 100 år lange historie. Så sent som i 1990 spilte klubben i 4.divisjon, men startet satsingen med visjonen om å vinne norgesmesterskapet i 1995. Klubben rykket ned både i 2004 og 2012, men tok veien kjapt tilbake til landets øverste divisjon sesongen etter. Siden 2014 har seniorlaget spilt i Eliteserien, med bronse i 2015 som beste prestasjon. Stabæk har gjennom mange år vært kjent for å tenke utenfor boksen, noe flyttingen til Telenor Arena er et godt eksempel på. Her ønsket man å legge blått kunstgress for å understreke klubbens farger, men ble stoppet av reglementet til FIFA (Aasbø 2007). I tillegg har man i perioden 2013-2016 hatt et formelt samarbeid med italienske AC Milan ved kompetanseutveksling om hvordan akademiet i klubben bør drives.

Etterdønningene av flyttingen til Fornebu satte klubben i en økonomisk vanskelig situasjon, og de var dermed tvunget til å tenke nytt. Klubben har gjennom de siste årene fått et rykte på seg for å være et av landets ledende utviklingsmiljø innen fotball, og er blant annet regjerende norgesmester i G16-klassen. Dette understrekes av Akademiklassifiseringen til Norsk Toppfotball (NTF) som i 2017 gjennomførte en studie av tilnærmet alle toppklubbene i Norge (Thoresen 2017). Stabæk er også den eneste klubben i Norge som har vunnet samtlige NM-klasser for begge kjønn på G/J16, G/J19 og senior kvinner/menn.

Stabæk har i dag 45 lag på gutte- og jentesiden, fra aldersgruppen sju år og opp til senior (Norges Fotballforbund 2018). Lagene som er mellom sju og ti år, omtales som Stabæk Utviklingsavdeling, mens de øvrige lagene fra elleve år og opp til senior defineres som Akademiet. På G11-nivå selekterer klubben spillere etter ferdigheter, og dette danner grunnlaget for det yngste laget i akademiet. I 2017 var Stabæk den klubben i Norge med flest spillere med spilletid på U-landslagene, med hele 15 spillere på ulike alderstrinn (Thoresen 2017). Sesongen 2018 stiller Stabæk med lag på det øverste nivået som er mulig for samtlige lag. Stabæk 2 spiller denne sesongen i 2.divisjon, etter opprykk fra 3.divisjon i 2017. Dermed har alle gruppene i akademiet en kamparena som holder topp nasjonalt nivå. Tabellen under gir en oversikt over hvilke grupper som finnes i Stabæk-akademiet per juni 2018:

Tabell 1: Akademiet i Stabæk Fotball (juni 2018)

Akademiet i Stabæk Fotball	
Spillere	Rundt 120 spillere
Grupper	G11 G12 G13 G14 G15 G16 G19
Lag	Stabæk G11, Akademiserie G11/G12 Stabæk G12, 1.divisjon G13 Stabæk G13, 1.divisjon G14 Stabæk G14, 1.divisjon G15 Stabæk G15, Interkrets G16 Stabæk G16, Nasjonal Serie G16 Stabæk G19, Interkrets G19, 2.divisjon senior
Støtteapparat	Administrative ledere, trenerutviklere, utviklingssjef, lagstrenere G11-G19, fysioterapeut G11-G16, fysioterapeut G19, keepertrener

Antall spillere er vanskelig å fastslå, ettersom flere spillere vandrer mellom gruppene i akademiet, og kan derfor telles dobbelt på de oversiktene som finnes. I tillegg skjer det ofte overganger rundt sommeren, hvor spillere flytter på seg i forbindelse med ny skolehverdag. Mitt fokus i denne oppgaven vil ligge på G16-gruppen, som består av rundt 20 faste spillere. Denne gruppa har sin primære kamparena i Nasjonal Serie G16 i tillegg til Norgesmesterskapet for G16. I tillegg er det enkeltspillere som hospiterer opp til juniorlaget, mens andre hospiterer ned til G15-laget som til daglig spiller i G16-serien.

For å følge opp alle spillerne og lagene i akademiet, har klubben 22 ansatte som enten har et sportslig eller administrativt ansvar. Dette inkluderer to administrative ledere, to trenerutviklere, to lagstrenere for hvert lag, i tillegg til to fysioterapeuter og en keepertrener. Elleve av disse er fulltidsansatte i klubben, hvor tre av disse igjen har to roller som enten trenerutvikler, lagstrener eller utviklingssjef. En av trenerutviklerne er sågar med i trenerteamet på klubbens A-lag, og sikrer dermed linken opp fra akademiet til seniorlaget. I tillegg har klubbens nåværende (per juni 2018) A-lagstrener, tidligere vært juniortrener og utviklingsansvarlig i Stabæk-akademiet.

Et resultat av samarbeidet mellom akademiet og seniorlaget kom til syne da A-laget avsluttet en mai-kamp i Eliteserien med sju egenutviklede spillere på banen, som alle har gått gradene i klubbens akademi. Definisjonen på egenutviklet spiller er at spilleren må ha vært minst tre år i klubben før fylte 21 år (Norges Fotballforbund 2014). Utad har klubben uttalt at drømmen er å starte en kamp i Eliteserien med kun egenutviklede spillere på banen. Dette

stiller krav til at akademiet må fortsette å utvikle spillere som kan ta steget opp på A-laget. Samtidig har klubben en historie som viser at spillere også kan ta steget ut av Eliteserien, og per juni 2018 er det seks spillere som har vært i Stabæk-akademiet som spiller i utlandet på øverste nivå.

Totalt har jeg vært i Stabæk-miljøet i tre perioder på mellom fem og sju dager, totalt 19 dager i perioden starten av mars til starten av mai 2018. I løpet av perioden var jeg med på tolv treninger og tre kamper. De tre kampene var en treningskamp, seriekamp og cupkamp. Jeg fikk tilgang til alt av aktiviteter som ble gjennomført i perioden, som spillermøter, trenermøter, videomøter og klubbkveld. Mye av tiden har blitt brukt i garderoben før og etter treninger og kamper for å gjennomføre feltsamtaler med spillere og trenere. Under følger en oversikt over min datagenerering i Stabæk-miljøet:

Tabell 2: Min datagenerering

Stabæk Fotball	
Observasjonstid	60 timer
Aktiviteter	Treningsfeltet, garderoben, på trikk til og fra trening og kamp, trenermøter, videomøter, klubbkveld
Feltsamtaler	Spillere, trenere, støtteapparat, foreldre, yngre spillere, eldre spillere, administrasjonen
Dokumentanalyse	Spillestilsdokument, statistikk fra hjemmeside og Norges Fotballforbund, verdigrunnlag, avisartikler, UEFA A-treneroppgave
Intervjuer	To lagstrenerer En keepertrener En fysioterapeut Ett gruppeintervju med tre spillere

3.0 Overordnet blikk på talentutvikling

Ifølge Davidson og kolleger (1998) brukes talentbegrepet i ulik grad i dagens samfunn. De argumenterer for at det sjeldent brukes en presis definisjon av begrepet, og at *talent* ofte brukes i for mange sammenhenger (Davidson et al. 1998). For å begrense talentbegrepet opererer de med fem punkter: (1) Talent stammer fra genetisk arv, og er dermed delvis medfødt. (2) Talentet trenger ikke være tydelig i ung alder, men det vil være noen tegn som et trent øye vil kunne oppdage. (3) Disse indikasjonene danner et grunnlag for hvem som blir best. (4) Kun et flertall er talentfulle, fordi de må skilles ut fra mengden. (5) Talent er relativt domenespesifikt. Sæther (2017) refererer til en annen definisjon av hva et talent er. Han bruker definisjonen til Robert T. Singer (1985) som går ut på at et talent strengt tatt kun er de utøverne som har så gode ferdigheter at de vil nå et nasjonalt eller internasjonalt nivå innen idrett:

«...an individual who disposes of a specific combination of anatomical-physical characteristics, abilities, and other personality traits which makes it highly probable that he or she will attain the performance level of national or international top-class athletes in one type of sport, provided that specific training and other environmental conditions are given.» (Sæther 2017:16)

Innen forskningen på talenter er det ofte at debatten dreies om forskjellen på *nature* og *nurture* (Singer & Janelle 1999). Førstnevnte ser på talent som et medfødt potensiale til å utvikle eliteferdigheter, mens den siste argumenterer for at eliteprestasjoner er et resultat av dedikert trening over lenger tid (Henriksen & Stambulova 2009). I tillegg har det de senere årene blitt lansert en tredje teori som går på at det er miljøet rundt utøveren som er det mest avgjørende (Henriksen 2010). Dette er den holistiske og økologiske tilnærmingen til talentutvikling, som er grunnsteinen for denne oppgaven. Holistisk i denne sammenhengen vil si at helheten er større enn summen av bestanddelene, mens økologisk vil si forskning på mennesker i sitt naturlige miljø (Henriksen & Stambulova 2009). Ved å belyse alle de tre tilnærmingene er målet å danne et bilde av at alle har ulike fordeler og ulemper som kommer til syne i arbeidet med å utvikle talenter. Eksempler fra andre miljøer som er studert på samme måte som dette vil bli omtalt, for å vise hvordan ulike miljøer løser de utfordringene som kan oppstå i et utviklingsløp. Dette kan igjen gi ideer til hvordan lagidretter som fotball kan lære av hvordan de individuelle idrettene legger opp sin treningshverdag for unge utøvere.

3.1 Talent som et medfødt gode

Innen forskningen på at talent er noe medfødt er det flere ulike synspunkt. Når en gruppe utøvere kalles talentfulle er det i hovedsak snakk om at utøverne har en lovende fremtid innen idretten (Reilly & Williams 2000). Det er altså ikke kun ferdighetene de besitter i nåtiden, men mer et fokus på at talentene har et potensial til å bli eliteutøvere i fremtiden. Som punkt to i teorien til Davidson og kolleger (1998) viser, så legges det opp til at det er mulig for et trent øye å se hvilke utøvere som enten er best akkurat nå, eller har potensial til å bli gode utøvere. Hvilke trekk disse trente øynene observerer vil variere, men felles for alle er at det vil være trekk som kan predikere fremtidig suksess og som kan defineres som domenespesifikt (Durand-Bush & Salmela 2001). Samtidig viste en masteroppgave at trenerne i Tippeligaen selv mente at de ikke hadde bedre forutsetninger enn andre trenere for å identifisere hvem som er talenter (Sæther 2004).

Utfordringen er at et trent øye på egenhånd vil være en subjektiv vurdering. Ifølge Reilly & Williams (2000) vil speidere og trenere tjene på å benytte seg av en mer vitenskapelig tilnærming til talentidentifisering. For eksempel vil det å rangere utøvere etter visse ferdighetskriterier innen idretten være en fordel. Et eksempel på dette er TABS (Technique, Attitude, Balance, Speed) og TIPS (Talent, Intelligence, Personality, Speed) (Reilly et al. 2000). Flere av storklubbene i Europa benytter seg av slike lister med ulike egenskaper som trengs for å kunne utvikle seg til å bli en god seniorspiller. I tillegg har forskning vist at unge talentfulle utøvere har lignende kroppsbygning og fysikk som eldre suksessrike utøvere (Reilly et al. 2000).

På grunn av den enorme prestisjen det er å prestere godt i internasjonal idrett har flere land eksperimentert med ulike metoder for å oppdage landets fremtidige idrettshelter (Vaeyens et al. 2008). Tidlig oppdagelse av talenter har historisk sett vært i fokus spesielt i Øst-Europa, som et middel for å vise styrke overfor Vesten under den kalde krigen (Stambulova & Alfermann 2009). Modellene for å kartlegge talenter baserer seg ofte på ulike former for styrke, utholdenhet og bevegelighet. I tillegg tar enkelte modeller høyde for psykologiske ferdigheter som skal kunne bidra til å utvikle et talent videre (Gagné 2000). Det kan være tester som skal måle hvor god spilleforståelse en utøver har, eller hvordan han eller hun takler press. En stor utfordring ved disse modellene er at de sjeldent tar høyde for grad av modenhet hos utøverne. Det henger igjen sterkt sammen med relativ alderseffekt som vil bli omtalt i neste delkapittel, hvor noen utøvere kan ha store fortrinn sammenlignet med jevnaldrende fordi de er tidlig utviklet fysisk. I tillegg har ulike idretter forskjellig gullalder

for når en utøver er i verdenstoppen. For eksempel er de beste turnerne i verden betydelig yngre enn de beste triatletene (Vaeyens et al. 2008).

3.1.1 Kritikk av denne tilnærmingen

Relativ alderseffekt er at de mest studerte fenomenene innen idretten de siste årene. Ifølge teorien vil utøvere som er født tidligere i utvelgelsesperioden ha en fordel sammenlignet med utøvere som er født mot slutten av perioden. Normalt sett deles disse periodene inn fra januar til desember, selv om det også har vært brukt perioder fra august til juli (Helsen et al. 2000). Grunnprinsippet i teorien om relativ alderseffekt bygger på at det er en forskjell i biologisk alder blant utøvere som er født samme år. Effekten ble først dokumentert på 80-tallet innen ishockey (Barnsley et al. 1985), og senere har effekten blitt forsket på blant annet innen fotball (Barnsley et al. 1992; Haulan & Sæther 2011; Helsen et al. 2000; Helsen et al. 2005), håndball (Schorer et al. 2009) og basketball (Delorme & Raspaud 2009). Forskningen viser at utøvere som er født i januar vil både kunne ha en fysisk fordel, samt at de har mer erfaring innen idretten sammenlignet med utøvere som er født i desember. For yngre utøvere er effekten mer markant, og spesielt på lag som holder et høyt sportslig nivå.

I en studie av utøverne som deltok i U17-VM i fotball i 2013 var hele 38,5% av utøverne født første kvartal, mens kun 10,5% var født i fjerde kvartal (Sallaoui et al. 2014). Samtidig vil utøvere som er født i januar være nesten et år eldre enn desemberbarna, så naturlig nok vil de eldste utøverne ha mer erfaring og være psykologisk mer modne enn de yngste (Helsen et al. 2005). Noe av forklaringen på at effekten er såpass markant for yngre utøvere kan være at trenere fokuserer på hvilke utøvere som kan bidra til gode resultater der og da, som igjen vil si at andre talentfulle utøvere kan bli oversett på grunn av manglende fysikk og modenhet. Resultatet av å overse utøvere som er født sent på året, kan føre til at avstanden blir enda større mellom de eldste og de yngste utøverne. Utøvere som blir plukket ut til ulike lag eller tiltak vil få bedre oppfølging til å utvikle potensialet sitt, sammenlignet med utøvere som ikke får samme oppfølging. Det kan igjen føre til en selvoppfyllende profeti, ved at de utvalgte utøverne blir best til slutt, selv om de ikke nødvendigvis hadde det største potensialet (Sæther 2017). Utøverne som ikke ble plukket ut, kan ha hatt et stort utviklingspotensial, men ble oversett på grunn av fysikk eller modenhet innen idretten. Innen fotball er det også forskjell mellom hvilke posisjoner på banen utøverne spiller på. Det viser seg at effekten er sterkere hos keepere og forsvarspillere, sammenlignet med midtbane- og

angrepsspillere (Sallaoui et al. 2014)

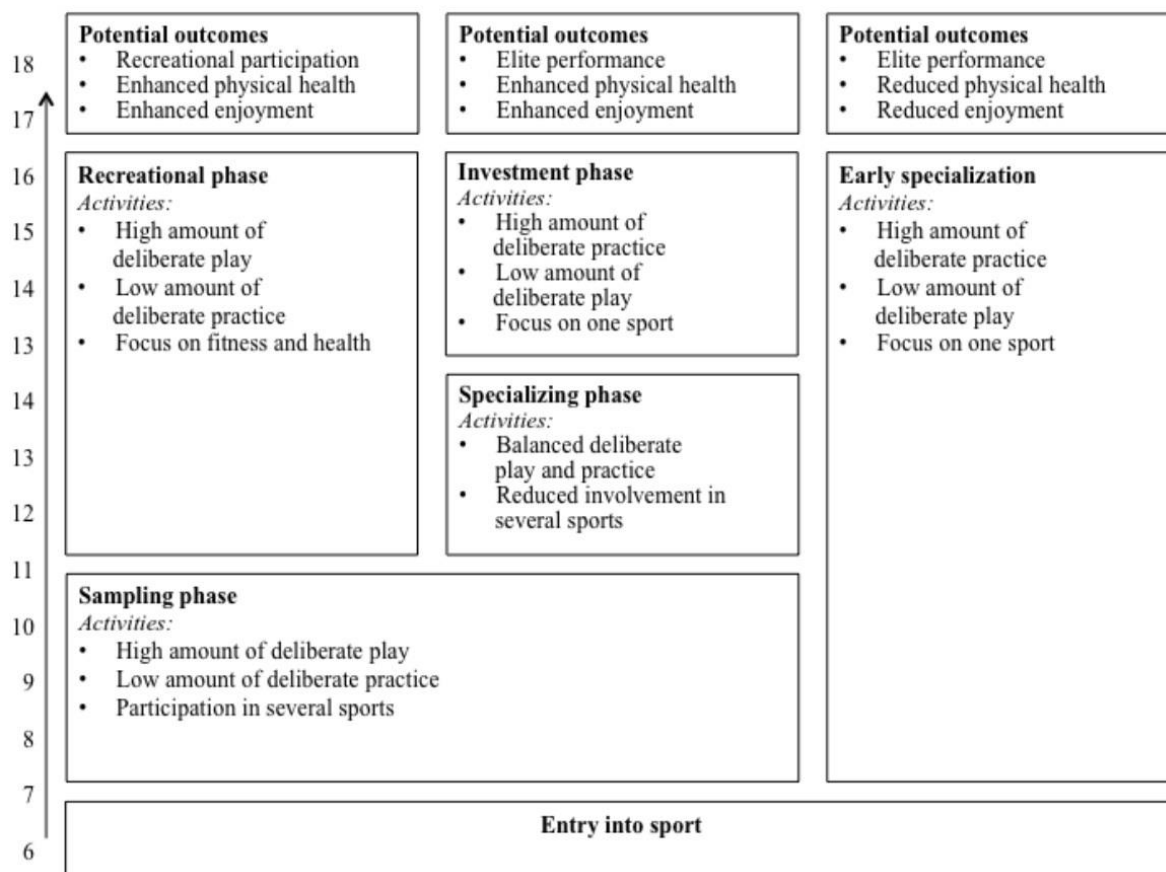
En annen utfordring med utvelgelsen av talenter er at kravene i de ulike idrettene stadig er i endring (Martindale et al. 2005). Et eksempel på dette er at det stilles større krav til å kunne repetere sprinter i fotball sammenlignet med tidligere (Sæther 2017). Utfordringen for trenere og speidere blir da å kunne identifisere spillere som har kapasitet til å kunne repetere disse sprintene godt nok, slik at de skal kunne prestere på toppnivå. Det som tidligere var godt nok for å slå gjennom som toppspiller trenger ikke være godt nok om ti år. Topprestasjoner innen en idrett er ikke et statisk produkt, men noe dynamisk som stadig er i endring (Martindale et al. 2005). I jakten på å finne ut hvor de beste utøverne kommer fra har også fødested vært et fenomen som har blitt forsket på. «Big Fish Little Pond»-effekten går ut på at utøvere som er født og oppvokst utenfor de største stedene vil kunne dra en fordel av dette (Marsh 1987). Årsaken er at gode utøvere på disse stedene normalt sett vil ha færre gode lagkamerater og motstandere enn utøvere fra de store byene. Det kan igjen føre til at de selv opplever seg selv som suksessfull, som vil være positivt for selvtilliten og selvbildet.

3.2 Talent som resultat av trening

Som en motpol til at talent er medfødt, finnes det teorier om at talent er et resultat av trening. Dette hører inn under kategorien *nurture*, som vil si at det er resultatet at antall treningstimer med kvalitet som er det avgjørende for om en utøver når toppen eller ikke. Her ser man bort i fra at talent er et medfødt gode, men fokuserer heller på den jobben som utøverne må gjøre for å komme opp på et høyt nivå. Innenfor denne delen av forskningsfeltet er det blant annet snakk om *deliberate practice* og *deliberate play*.

Deliberate practice kan defineres som målrettet, spesifikk og dedikert trening over tid (Ericsson et al. 1993). Anbefalingen er at utøvere bør spesialisere seg innen en idrett i ung alder for å starte på treningsarbeidet som kreves for å bli en eliteutøver. Ericsson (1993) har i tillegg forsket på individer innen musikk hvor konklusjonen var den samme. Det vektlegges at treningen må være systematisert og med et konkret mål om å forbedre egne ferdigheter, selv om treningene ikke nødvendigvis gir resultater på kort sikt. I henhold til teorien kreves det opp mot 10.000 timer med *deliberate practice* for å nå et elitenivå (Ericsson et al. 1993). Et poeng som ofte oversees er at denne typen trening er avhengig av en kvalifisert trener eller veileder som kan hjelpe utøveren på veien. Uten en slik type veiledning viser studiene til Ericsson og kolleger (1993) at utøverne ikke får samme utbytte av treningen. Samtidig avviser

Modell 1: «Developmental Model of Sports Participation» av Côté og kolleger (2007)

studiet at prestasjoner på toppnivå er et resultat av nedarvet talent, men i stedet et resultat av systematisk trening over flere år.

Deliberate play på sin side har flere likheter med teorien til Ericsson, men skiller seg samtidig ut på noen punkter. Côté og kolleger (2007) lanserer en alternativ vei til å komme på toppnivå som blant annet tar for seg de positive sidene ved allsidig idrettsbakgrunn. Den store forskjellen mellom *practice* og *play* er at i *play* vektlegges egentrening som er basert på glede og egenmotivasjon. Her er treningen mindre styrt av voksne, og det er utøverne selv som bestemmer hvordan treningene styres. Dette skal være med på å styrke den indre motivasjonen til de unge utøverne, og samtidig gjøre de bedre utrustet for å unngå skader og motivasjonstap når de begynner spesialiseringen innen en idrett (Côté et al. 2007). Samtidig er det stor forskjell mellom idretter med tanke på når utøverne når den såkalte «peak age» (Baker et al. 2009). I idretter som turn og stup vil det være nødvendig å spesialisere seg tidligere enn i idretter som stiller krav til styrke og utholdenhet. For å forklare hvordan en utøver utvikles gjennom årene med trening har Côté og kolleger (2007) lansert en modell som kalles for «Developmental Model of Sports Participation». Modellen deles inn i tre ulike veier å gå for å oppnå ekspertise innen en idrett. Den midtre delen av modellen er ifølge Côté og

kolleger (2007) den anbefalte veien å gå om en utøver skal ta steget opp på elitenivå. Denne veien starter med en sampling-fase, før senere spesialisering og investeringsfaser tar over. Hvis en utøver følger den midtre delen av modellen er poenget at utøveren vil potensielt oppnå eliteprestasjoner, forbedre fysisk helse og glede ved idrettsaktiviteten. Ved å følge modellens høyre del, kan utøveren potensielt bli god, men samtidig være i fare for å få redusert fysisk helse og idrettsglede. Modellens venstre side tar for seg utøvere som ender opp med idretten som en hobby, men som samtidig kan oppnå forbedret fysisk helse og idrettsglede (Côté et al. 2007).

Som en videreføring av allsidighet innen idrett er det ofte diskutert når utøverne må begynne å spesialisere seg innen en idrett. Hornig og kolleger (2016) studerte hvordan toppfotballspillere i Tyskland hadde trent i sin barndom. Resultatene viste at 25 av de 51 Bundesliga-spillerne som deltok i studien hadde drevet med andre idretter i barndommen. I snitt debuterte Bundesliga-spillerne i undersøkelsen etter 4264 timer med organisert fotballtrening (Hornig et al. 2016). Et viktig poeng er at disse spillerne rapporterte inn at de brukte mer tid på uorganisert trening enn organisert trening før de fylte ti år. I studiet var det samtidig en kontrollgruppe med spillere i lavere divisjoner i Tyskland. Bundesliga-spillerne rapporterte inn signifikant mer uorganisert trening før fylte ti år enn spillerne fra lavere divisjoner. Samtidig spesialiserte Bundesliga-spillerne seg i snitt senere enn kontrollgruppa (Hornig et al. 2016). Andre studier viser at tidlig spesialisering kan føre til en økt sjanse for å slutte med idretten (Baker 2003). Forklaringen på dette er at utøverne ofte kan oppleve at idretten blir monoton. De positive sidene ved å drive med flere idretter i ung alder relateres til at utøverne får variasjon i treningen og samtidig som de får utviklet andre idrettslige ferdigheter. Selv om variasjon i idretter vektlegges, påpekes det samtidig at det er mest gunstig om idretten har visse felles karakteristikk (Baker et al. 2009).

Treneren spiller også en svært viktig rolle i en utøvers utviklingsløp (Sæther 2017). Det at trenerens lederstil stemmer overens med hva spillerne foretrekker er sett på som det mest gunstige. Aspvik et al. (2016) baserte seg på Trenerundersøkelsen 2012 av topptrenere i Norge, hvor funnene var at instruerende ledelse og positiv feedback var det trenerne rangerte som mest viktig. Samtidig kommer det frem at spillerne som deltok i den longitudinelle studiet til Sæther (2017), opplevde mindre og mindre feedback jo eldre de ble. I australsk fotball har det blitt forsket på hvilken rolle treneren har i arbeidet med å utvikle *mental toughness* eller psykisk tøffhet på norsk (Gucciardi et al. 2009). Studiet viser at trenerne vektlegger ni mentale komponenter som blant annet arbeidsmoral, håndtering av press og mestringstro for hva de ønsker å utvikle hos sine utøvere. Dette er også egenskaper trenerne

mener er overførbare til andre felt utenfor idretten.

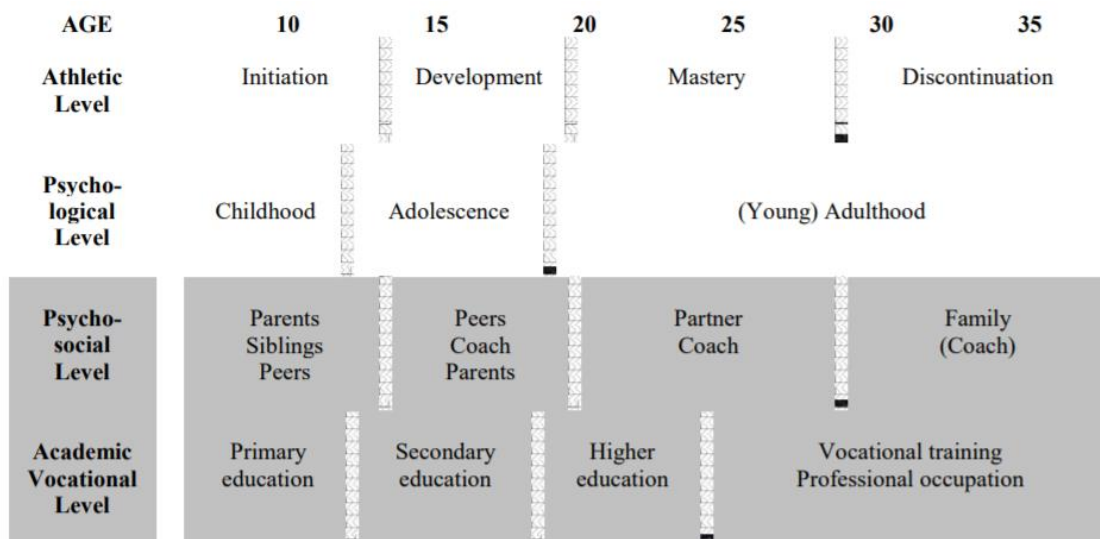
Som et virkemiddel for å utvikle enda bedre utøvere har videoanalyse innen idrett blitt stadig mer populært de siste årene (Nicholls & Worsfold 2016). Ofte er dette brukt som et ledd i å identifisere talenter i så ung alder som mulig, men det har vist seg å være utfordrende å lage gode nok parametere for å kartlegge talentene (Waldron & Worsfold 2010). I denne type forskning kartlegges som regel andelen suksessfulle og mislykkede pasninger, skudd og dueller, hvor forskjellen mellom et godt og et mindre godt lag sammenlignes. Nicholls & Worsfold (2016) fant at trenere som analyserer en kamp i ettertid, får med seg over dobbelt så mange av aksjonene som de gjør under selve kampen. Resultatet viste at trenere la bedre merke til skudd og taklinger underveis i kampen, sammenlignet med driblinger, pasninger og headinger. Samtidig viste undersøkelsen at trenerne var bedre på å identifisere feil underveis i kampen, mens de i ettertid la merke til flere av de suksessfulle involveringene (Nicholls & Worsfold 2016).

Et studie viste også at trenere er mer fokusert på negative tilbakemeldinger under deløvelser, mens under spilldelen av treningene er det mer generelle positive tilbakemeldinger som dominerer (O'Connor et al. 2018). Trenere bør prøve å gå vekk fra de generelle positive tilbakemeldingene, og heller bli mer konkret i hva de sier til utøverne for å forbedre den didaktiske praksisen (Ronglan 2010). Argumentet for bruk av videoanalyse i utviklingsprosessen er at det er positivt for utøverne, fordi de får nøyaktige tilbakemeldinger fra treneren både gjennom samtale og konkrete bilder av egen prestasjon (Nicholls & Worsfold 2016). Utviklingen av persepsjonelle ferdigheter hos spillerne, avgjør hvor stort læringsutbytte av videoanalysen blir (Ives et al. 2002). I et studie av unge talenter og jevnaldrende spillere, viste det seg at det er en forskjell i evnen spillerne har til å tilegne seg og tolke situasjoner på banen helt ned i 9-årsalderen (Ward & Williams 2003). Grappa med talentfulle spillere viste signifikant bedre persepsjonelle og kognitive ferdigheter sammenlignet med kontrollgruppa. Når det gjelder video kan treneren justere tilbakemeldingene til spillerne ved å klippe bort dårlige prestasjoner, for kun å fokusere på de gode. For andre spillere kan det være mer gunstig å fokusere på hva som bør forbedres. Samtidig kan treneren velge en åpen tilnærming til enkeltsituasjoner fra kampen, hvor spillerne får muligheten til å komme med løsninger på situasjonen på skjermen (Ives et al. 2002). Samtidig kan det å filme kampene i løpet av en sesong gi muligheten for å lage oppsummerings- eller rekrutteringsvideoer som kan være positivt for gruppa som helhet.

3.2.1. Kritikk av denne tilnærmingen

Teoriene til Ericsson (1993) og Côté (2003) får likevel kritikk for ikke å gi et helhetlig bilde av hva som må til for å bli eliteutøver innen en idrett. En av kritikerne til de nevnte teoriene er Stambulova & Alfermann (2009) som poengterer at en utøvers utvikling ikke kan reduseres til antall treningstimer, men at utviklingen må sees i sammenheng med psykologiske aspekter og hvordan individet takler utfordringer som dukker opp. Spesielt legges det vekt på overgangen fra junior til senior som nøkkelen for at utøvere skal lykkes. Årsaken til dette er at denne overgangen skjer i en periode av livet hvor utøverne også er på vei til å etablere seg utenfor idrettsarenaen (Stambulova & Alfermann 2009). Samtidig er flytsonemodellen en teori som kan forklare utøvernes utvikling. I overgangen mellom junior og senior må utøverne utfordre sin egen komfortsone, ved at de går fra å være blant de beste i sin gruppe til møte bedre utøvere på det eldre laget (Csikszentmihalyi 1997).

For å forutsi karriereutviklingen til unge utøvere er det viktig å se på alle elementene som er med på å påvirke utviklingen. Dette kommer spesielt tydelig frem i utviklingsmodellen til Wyllemann & Lavallees (2004) som lanserer fire arenaer som påvirker utviklingen til utøverne. Modellen viser ulike stadier innenfor den idrettslige, psykologiske, psykososiale og akademiske arenaen. De ulike stadiene er delt inn med prikkede linjer for å vise kritiske overganger for utøverne. Det påfallende er at utøverne går gjennom en kritisk fase i overgangen fra junior til senior, hvor de samtidig må takle utfordringer ved overgang fra de ulike fasene i modellen. I tillegg kommer utfordringene ved at spillerne må takle overgangen til en ny gruppe med allerede eksisterende verdier og et høyere sportslig nivå (Røynesdal et al. 2018). For eksempel er de på vei til å flytte hjemmefra og starte med høyere utdanning. De tre ikke-idrettslige arenaene i modellen påvirker med andre ord direkte den idrettslige arenaen ved at utøverne møter utfordringer som ikke har med idretten sin å gjøre.

Note. A dotted line indicates that the age at which the transition occurs is an approximation.

Modell 2: Utviklingsmodellen til Wyllemann & Lavalles (2004)

Det å løsrive seg fra egen familie er spesielt poengtert å være utfordrende for unge utøvere (Côté 1999). Samtidig poengteres det at familien er en svært viktig støttespiller for utøvere om ønsker å nå et elitenivå. Ericsson et al. (1993) på sin side henviser til tre typer av begrensninger som kan påvirke utøverne i både positiv og negativ retning. Dette er motivasjon, innsats og ressurser. Familien til utøverne vil spille en avgjørende rolle i arbeidet med å forhindre at disse begrensningene ødelegger en potensiell idrettskarriere. Dette tydeliggjøres ved at familien må finne balansen mellom å være støttende og det å legge press på utøverne (Côté 1999). Rollen til familien vil være dynamisk i løpet av årene med idrettsdeltakelse, ettersom ulike stadier av utviklingsløpet krever ulike former for støtte. I de første årene med idrettsaktivitet vil emosjonell støtte og frihet til å avgjøre selv om barna vil trene formelt eller ikke, være avgjørende. I spesialiseringsfasen rettes fokuset mot én bestemt idrett, men samtidig bør foreldrene vektlegge viktigheten av utdanning ved siden av idretten. Enkelte hevder at det ideelle for foreldre i denne perioden er *moderate involverte foreldre*, som vil si foreldre som påvirker utøverne til en viss grad, men samtidig åpner opp for en fleksibel hverdag (Hellstedt 1987). Når utøverne går inn i investeringsfasen er fokuset rettet mot store mengder trening i den spesifikke idretten, og dette påvirker også familiens rolle. Foreldrene prøver å optimalisere hverdagen for utøverne, og samtidig være av stor emosjonell støtte i møte med utfordringer som skader og annen motgang (Côté 1999). Dette kan samtidig være en utfordring for andre søsken som ikke driver med samme idrett, fordi hverdagen for

det meste handler om den aktuelle idretten. Ronglan (2010) viste også at en engasjert foreldregruppe styrker motivasjonen innad i miljøet. I tillegg har relasjonen til jevnaldrende innen ikke-akademiske aktiviteter vist seg å være viktig for å fortsette med idrett (Patrick et al. 1999). Et slikt vennskap gir også andre fordeler som det å utvikle sosial kompetanse som kan overføres til andre arenaer utenfor idretten.

Sæther (2017) viser samtidig at det var ingen signifikant forskjell mellom treningsmengde blant profesjonelle og ikke-profesjonelle utøvere i ungdomsalderen. Undersøkelsen viser altså at antall treningstimer for unge utøvere ikke gir en god pekepinn på hvem det er som faktisk blir best til slutt. Dette støttes også av et studie i Storbritannia som undersøkte antall treningstimer britiske OL-vinnende utøvere har lagt ned for å nå toppen (Rees et al. 2016). I det tyske studiet til Hornig et al. (2014) viste det seg at enkelte utøvere ble tatt ut på seniorlandslaget i fotball etter kun 4500 treningstimer, altså under halvparten av hva Ericsson (1993) mener er nødvendig. Ericsson har senere moderert teorien om antall treningstimer ved å hevde at det aldri var ment å etablere en regel for hva som kreves av *deliberate practice* for å nå et elitenivå. Han argumenterer for at det er en misoppfatning at 10.000 treningstimer automatisk gjør deg til en eliteutøver, men at studier innen musikk viser at gode utøvere i gjennomsnitt hadde lagt ned 5.000 timer, mens internasjonale eliteutøvere hadde lagt ned godt over 10.000 timer (Ericsson 2012).

Således kan det argumenteres for at det er mange som er villige til å legge ned det antallet treningstimer som kreves for å nå toppen, men det er kun et fåtall som faktisk ender opp med å bli eliteutøvere. Derfor vil det være helt nødvendig å se på andre forhold når det gjelder utviklingen av utøvere som ønsker å bli profesjonelle fotballspillere. I et studie av engelske utøvere som ikke nådde toppen, viste Holt & Mitchell (2006) at håp og langsiktig plan er en av faktorene som forhindret spillerne å bli profesjonelle. Spillerne ga uttrykk for at de ikke hadde lagt en langsiktig plan for hvordan de skulle bli toppspiller, og de hadde dermed ikke et personlig eierskap til egen utvikling. Selvbestemmelsesteorien bygger videre på det at spillerne må ha et indre ønske om å utvikle seg. Selvbestemmelse, kompetanse og tilhørighet er behov som må dekkes for at utøverne skal få den indre motivasjonen som må til for å bli en eliteutøver (Deci & Ryan 2002).

Samtidig preges dagens samfunn av at ungdommen har flere arenaer de forventes å prestere på. Arenamodellen er en modell som er laget av tidligere landslagssjef i fotball, Kjell Schou-Andreassen. Modellen tar utgangspunkt i at spillere innen ulike idretter påvirkes av mange på ulike arenaer (Schou Andreassen 1989). Det forventes at spillerne skal prestere både innen idrett, skole og blant venner. Målet med modellen er å gi et overblikk over

hvordan de ulike arenaene kan påvirke prestasjonen på idrettsbanen. I perioder hvor fokuset er rettet mot skole eller andre arenaer utenfor idretten, kan dette gå utover den idrettslige prestasjonen. Schou-Andreassen (1989:150) forklarer dette best ved første setning i kapittelet om arenamodellen: *Ingen fotballspillere er bare fotballspillere*. Han mener samtidig at et kjennetegn ved det moderne samfunnet er at disse arenaene som spillerne oppholder seg på, stadig blir mer distanserte fra hverandre. Spillerne må blant annet forholde seg til ulike voksenpersoner, regler og læringssystemer.

En annen regel som barn og voksne må forholde seg til er barneidrettsbestemmelsene i Norge som legger føringer for hvordan idretten skal organiseres for de yngste deltakerne i organisert idrett (Soleng et al. 2007). Her vektlegges det at barneidretten har en egenverdi og at all aktivitet skal være på barnas premisser. Mestring, trivsel og trygghet skal være verdier som kjennetegner norsk barneidrett. Det er ikke lov å dra utenlands på turneringer før det året barna fyller elleve år, og det er heller ikke lov med rangering av resultater og lag i form av tabeller.

4.0 Talent som resultat av et miljø

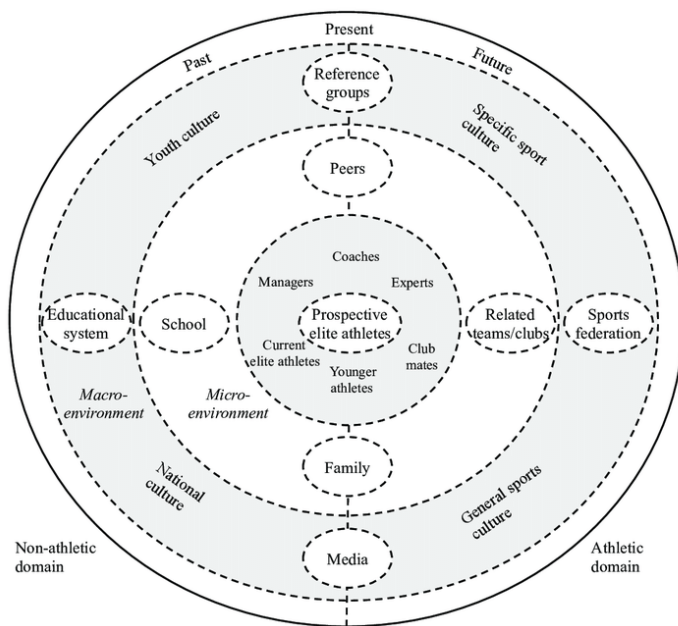
Et annet perspektiv innen forskningsfeltet rundt talentutvikling er miljøet utøverne oppholder seg i. Dette er i seg selv ikke noe nytt, men de siste årene har det vært flere prosjekter som har sett på dette i de nordiske landene. Grunnlaget for forskningen er ATDE- og ESF-modellene som skal beskrive hvordan hvert enkelt miljø er bygget opp (Henriksen & Stambulova 2009). ATDE-modellen beskriver hvordan de ulike komponentene i miljøet påvirker hverandre på mikro- og makronivå. ESF-modellen på sin side tar for seg hvilke forhold som legger føringene for hvordan miljøet opererer. Modellene er bygd det økologiske og kulturpsykologiske perspektivet (Bronfenbrenner 1977). Dette perspektivet har vært i stadig utvikling fra 70-tallet og frem til starten på det nye årtusenet. Målet med modellen er å gi en forståelse av hvordan individer sosialiseres, innen de fire nivåene mikro, meso, ekso og makro. Disse nivåene tar kun for seg kontekst-delen av teorien. I tillegg argumentere Bronfenbrenner (1977) for at elementer som prosess, person og tid er viktig for utviklingen til individer. Proksimale prosesser er all samhandling som er knyttet til roller og relasjoner i miljøet, og dette er noe som må skje på relativt jevnlig basis for at det skal være en markant utvikling (Bronfenbrenner 2005).

Personlige egenskaper er noe som også vektlegges i det økologiske perspektivet. Fokuset rettes da mot hvilke egenskaper personene i miljøet bidrar med. Det kan være seg personlige karaktetikker, ferdigheter eller motivasjon. Tidsperspektiv spiller også en sentral rolle i dette perspektivet. Bronfenbrenner (1977) argumentere for at miljø påvirkes av hvilken tidsperiode de eksistere i, og at dette vil få konsekvenser for utviklingen. Det kan være alt fra noen få måneder til flere tiårs forskjell. Både et kortsiktig og langsiktig perspektiv vil kunne spille en avgjørende rolle for hvordan miljøet som helhet utvikler seg. Den økologiske modellen har dannet grunnlaget for flere forskningsartikler de siste tiårene, men ofte konsentrerer disse seg om kun kontekst-delen av modellen. Dette kan gi et feilaktig bilde av hvordan den menneskelige utviklingen foregår (Tudge et al. 2009).

4.1 Athletic Talent Development Environment (ATDE)

Henriksen (2010:29) definerer et talentutviklingsmiljø som et miljø bestående av utøvernes interaksjoner i og utenfor idretten på et mikronivå, og hvordan disse interaksjonene deretter blir påvirket av aktører på makronivået.

Modell 3: Athletic Talent Development Environment (Henriksen 2009)

De talentfulle utøverne befinner seg i sentrum, fordi det er disse det forskes på. I modellen har Henriksen (2009) kun valgt å ta med mikro og makro, men elementer som tenderer mot meso og ekso er også til stede i modellen. Eksempler på elementer som befinner seg på meso-nivå er forholdet mellom trener og foreldre, mens ekso er foreldrenes arbeidsplass. Sistnevnte kan påvirke utøveren ved at forhold på jobben kan føre til at foreldrene oppfører seg annerledes i hjemmet (Tudge et al. 2009). I tillegg er modellen delt inn i et idrettslig- og et ikke-idrettslig domene på venstre og høyre side. Det idrettslige domene er alle komponenter som er direkte tilknyttet idrettskarrieren, mens de ikke-idrettslige består av komponenter som påvirker utviklingen, men som ikke direkte handler om idrett.

Alle de ulike bestanddelene i modellen påvirker utøverne i midten på en eller annen måte (Henriksen & Stambulova 2009). Grovt sett består mikronivået i modellen av de nære interaksjonene utøverne opplever i hverdagen. Den innerste sirkelen er de bestanddelene som påvirker utøverne mest, ved at det er disse som er tettest på utøverne i treningshverdagen. Dette er altså trenere, medspillere og andre utøvere i klubben som er i umiddelbar nærhet av utøverne. På makronivået av modellen er det blant annet utdanningssystemet, media og andre klubber og lag som kan påvirke utøverne. I tillegg vil ungdomskulturen i området og den nasjonale kulturen kunne ha en potensiell påvirkning på miljøet. For eksempel var det en forskjell på den danske ungdomskulturen i Aarhus (Larsen et al. 2013) og den norske ungdomskulturen i Rosenborg (Aalberg & Sæther 2016). Det er samtidig viktig å presisere at

en ATDE-modell vil kunne variere mye fra miljø til miljø. Modellen ovenfor er en grunnmodell som Henriksen (2009) først introduserte, men hvert miljø vil ha egne versjoner av denne. I noen miljø er det ikke sikkert at samtlige bestanddeler er relevante, og da vil disse falle bort.

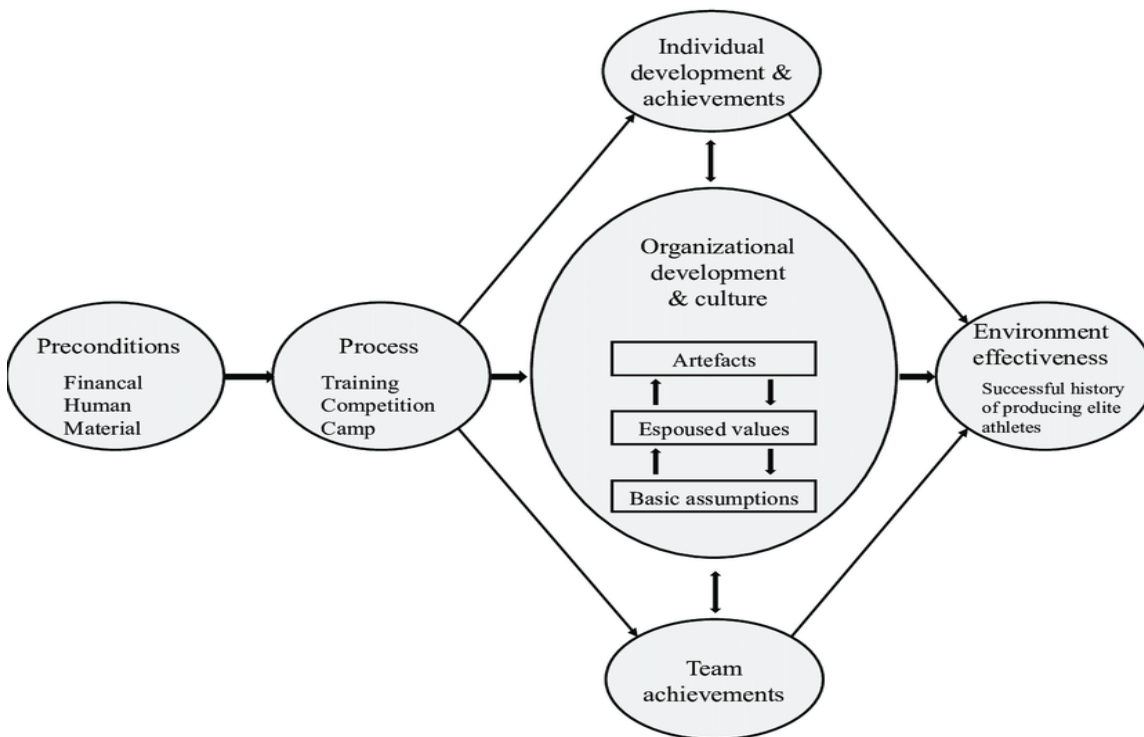
I arbeidet med å etablere en ATDE-modell vil alle de nevnte bestanddelene i modellen være konstruerte antakelser av hva som påvirker miljøet som studeres. I en prosess som dette vil det være nødvendig med en empirisk versjon som går i dybden på hvordan bestanddelene påvirker hverandre. Samtidig er det ingen fasit på hvordan en modell i et spesifikt miljø vil se ut, ettersom det er opp til forskeren å konstruere denne (Henriksen & Stambulova 2009).

4.2 Environments Success Factors (ESF)

ESF-modellen bør som nevnt ikke sees på som en enkeltstående modell, men i sammenheng med ATDE-modellen. Til forskjell fra ATDE-modellen, forsøker ESF-modellen å forklare de faktorene som miljøets suksess bygger på. De ulike bestanddelene i modellen vil i sum kunne gi et helhetlig bilde på arbeidet med å utvikle eliteutøvere.

Modellen starter med hvilke *forutsetninger* som finnes i det bestemte miljøet. Det vil si finansielle-, menneskelige- og materielle ressurser som er med på å danne grunnlaget for utviklingsmiljøet. I neste steg er det *prosessen* som er hovedfokuset. Det omfatter trening, konkurranse og treningsleirer. Hoveddelen av modellen består av tre underpunkter som er utøvernes individuelle utvikling og resultater, lagets utvikling og resultater, samt organisasjonens utvikling og kultur (Henriksen & Stambulova 2009). Innenfor sistnevnte er det tre underpunkter i organisasjonens artefakter, verdier og grunnleggende antakelser. En artefakt i denne sammenhengen vil være skikker og tradisjoner som eksisterer i miljøet, samt fysiske artefakter som drakter, klær og bygninger. For noen er artefaktene grunnleggende historier eller myter om miljøet, og disse kan være vanskelig for en forsker å observere. Verdiene i et miljø er som regel skrevet ned et sted på anlegget eller hjemmeside, så disse er ofte lettere å observere og tolke. Samtidig er det ofte en forskjell på hvilke verdier som kommuniseres offentlig, og hvilke verdier som faktisk verdsettes eller utøves i praksis (Henriksen 2010). De grunnleggende antakelse i et miljø kan defineres som hvilke underliggende årsaker og motiver som finnes for de handlingene som gjennomføres i miljøet.

Modellen avsluttes med en oppsummering av alle disse momentene som påvirker miljøets effektivitet og suksessfulle historie i å utvikle eliteutøvere. ESF-modellen har altså som mål å kunne konkretisere og forklare hvilke forutsetninger som eksisterer for at miljøet skal kunne hjelpe utøvere til å nå et elitenivå innen den aktuelle idretten.

Modell 4: Environments Success Factors (Henriksen 2009)

4.3 Kjennetegn på et suksessfullt miljø

Studier av suksessfulle idrettsmiljø i Skandinavia har de senere årene gitt flere nye tilskudd til forskningsfeltet. Alle studiene er bygget opp etter samme oppskrift, hvor fokuset er på en økologisk og holistisk tilnærming til miljøet. Ettersom fotball er fokus i denne oppgaven, vil det komme en mer grundig gjennomgang av de to fotballmiljøene i Aarhus (Larsen et al. 2013) og Rosenborg (Aalberg & Sæther 2016). Begge disse studiene har blitt publisert i etterkant av de opprinnelige tre studiene, og vil i så måte potensielt kunne skille seg fra de åtte punktene i tabellen under. Henriksen (2010) argumenterer på sin side for at det ikke er mulig å forutsi hvem som blir best av unge utøvere, og har dermed valgt å rette forskningen inn mot utviklingsmiljøene, og ikke de individuelle utøverne. Alle miljøene er unike på sin egen måte, men hypotesen til Henriksen (2010) er at suksessfulle miljø har enkelte trekk som er gjenkjennbare for disse miljøene. Studiene ser nærmere på miljøet innen seiling, kajakk og friidrett i Danmark, Norge og Sverige. Alle disse studiene er av individuelle idretter, og vil

derfor potensielt skille seg fra miljø med lagidretter. Som en konklusjon kommer Henriksen (2010) frem til åtte punkter som kjennetegner de suksessfulle miljøene:

Tabell 3: Kjennetegn på suksessfulle miljøer (Henriksen 2010:157-158)

Kjennetegn i suksessfulle miljøer	Forklaring
Treningsgrupper med støttende relasjoner	Inkluderende treningsmiljø med fokus på vennskap og sosial støtte, uansett nivå på utøverne.
Rollemodeller i miljøet	Nærhet til nåværende eliteutøvere som kan være rollemodeller for de yngre utøverne i miljøet. Eliteutøverne er villige til å overføre kunnskap til de yngre.
Støtte til idrettslig aktivitet hos utøverne	Mulighet til å fokusere på idretten, hvor relasjonene rundt utøverne aksepterer og anerkjenner satsingen.
Støtte til psykososiale utvikling	Det gis mulighet til å utvikle sosiale egenskaper som kan brukes utenfor idretten. Utvikling av «hele mennesket».
Allsidighet innen trening	Rom for å utforske ulike idretter i ung alder for å danne en basis av ferdigheter. Treningshverdagen består av variasjon og allsidig trening.
Fokus på langsiktig utvikling	Det fokuseres mer på prestasjon enn resultater i ung alder. Treningen er tilpasset alderen til utøverne.
Sterk organisasjonskultur	Det er koherens mellom miljøets artefakter, normer, verdier og grunnleggende antakelser. Kulturen bygger opp under et fokus på læring og utvikling.
Samordning av innsats	Samarbeid med skole, familie og andre komponenter er koordinert på en god måte. De ulike arenaene er ikke i veien for utøvernes utvikling, men fungerer som en støtte.

Tabellen viser at de suksessfulle miljøene vektlegger trygge relasjonelle rammer for utøverne. Det fokuseres på et langsiktig utviklingsløp, hvor utøverne får rom til å utforske andre idretter for å tilegne seg en basis av idrettslige ferdigheter. Det er lite fokus på resultater i disse miljøene, hvor man heller ser på individuell utvikling og prestasjon. Samtidig er miljøene preget av en sterk organisasjonskultur som er støttende for utøverne. Her vektlegges de ulike arenaene som påvirker utøverne, som skole og familie (Henriksen 2010). For å bedre forstå de positive sidene ved disse miljøene, lanserer Henriksen (2010) samtidig motpolene til de åtte punktene i tabellen. Dette er blant annet et kortsiktig fokus på resultater, tidlig spesialisering og dårlig kommunikasjon mellom skolen og miljøet.

De tre første forskningsprosjektene til Henriksen (2010) tok for seg utøvere i individuelle idretter. Det første studiet rundt en lagidrett var av Aarhus sitt U17-lag i fotball (Larsen et al. 2013). Studiet viser at miljøet i Aarhus dyrker en familiær atmosfære rundt lagene sine. Utøverne knyttet sterke sosiale bånd ettersom de tilbragte mye tid sammen, også utenfor treningene. Når utøverne kom over på U15-gruppa måtte de gi seg med andre idretter

som de eventuelt holdt på med for å kunne fokusere på fotballen. Trenerne vektla samtidig at spillerne skulle ha en variert treningshverdag, ved at de trente både med spillere som var like gode, svakere og bedre enn seg selv (Larsen et al. 2013). De viktigste funnene i studien er at trenerne vektlegger å hente spillere som vil trene mye, og at disse foretrekkes foran talentfulle spillere som ikke vil legge ned samme mengde trening. Samtidig så klubben viktigheten av å ha et godt samarbeid med skolen, for på den måten å sikre at spillerne har noe å falle tilbake på om de ikke blir profesjonelle fotballspillere. Som en del av Aarhus-kulturen vektlegges klubbhuset som samlingspunktet for spillere og trenere. Her var det bilder av gamle spillere i tillegg til pokaler og triumfer som skulle motivere de yngre spillerne til å bli toppspillere. Larsen og kolleger argumenterer for at utfordringen til Aarhus er at kommunikasjonen mellom utviklingsavdelingen og seniorlaget var omtrent ikke-eksisterende. De yngre spillerne hadde heller ikke noen interaksjon med de eldre spillerne i miljøet, noe som førte til at overgangen til seniorlaget ble mer utfordrende (Larsen et al. 2013).

Som en oppfølging til studiet i Aarhus kom studiet om et lignende miljø i Rosenborg. Her ble U19-gruppa undersøkt etter samme modell, selv om utøverne var noe eldre (Aalberg & Sæther 2016). Samarbeidet mellom U16 og U19 fremheves som svært fruktbart i klubben. Det var stor flyt av spillere opp fra U16 til U19-gruppa og gruppene trente ofte på de samme momentene. Dette mente trenerne var med på å gjøre hospitering og overgang mellom gruppene svært enkelt. Samarbeidet med skolen var også et viktig moment, og dette ble løst ved at trenerne var de samme i klubb og på skolen. I tillegg har Rosenborg ambassadører som bidrar i lokale klubber for å kartlegge spillere og heve kompetansen blant trenerne der. Som et ledd i å gjøre overgang opp til seniorlaget lettest mulig, hadde Rosenborg etablert en «topp seks-gruppe» med spillere som var nærmest å holde seniornivå. Disse spillerne fikk ekstra tett oppfølging av toppspillerutvikleren i klubben (Aalberg & Sæther 2016). Samtidig viste det seg at det var svært lite samarbeid og kommunikasjon mellom seniorlaget og U19-gruppa. Dette var svært overraskende for forskningsduoen ettersom et av poengene med å ha en utviklingsavdeling er å få opp spillere til eget seniorlag. Det at klubben ønsker å utvikle egne spillere, samtidig som A-laget har et krav om å vinne titler, kan ha en negativ effekt på lang sikt (Larkin & Reeves 2018). Denne effekten forsterkes i miljøet hvor treneren for A-laget ikke har god nok kjennskap til klubbens yngre spillere. Trenerne i miljøet ga uttrykk for at årsaken til det manglende samarbeidet var presset om kortsiktige resultater på seniorlaget. Spillerne i U19-gruppa og seniorlaget tilbragte en del tid i de samme lokalene, men det var svært liten interaksjon mellom gruppene (Aalberg & Sæther 2016).

5.0 Metode

Ifølge Tjora (2012:13) er kvalitativ forskning «preget av betydelig følsomhet overfor konteksten den gjennomføres i». Begrunnelsen for dette er at som forsker er man tett på dem man forsker på, enten om det er med observasjon eller gjennom intervjuer. Dette gir en nærhet som kan være svært gunstig, men samtidig by på noen utfordringer. Et eksempel på dette er at forskeren må være forberedt på å endre eget prosjekt underveis etter første møte med deltakerne i studien, hvis det skulle dukke opp uventede utfordringer underveis (Tjora 2012).

Som student gjennom snart sju år har jeg sett på metodekapittelet med ulike briller. Under introduksjonen til vitenskapelig metode var det vanskelig å se hele den store nytten av å ha et eget kapittel som for det meste var oppramsing fra bøkene til Tjora og Ringdal innen kvalitativ og kvantitativ forskning. Dette var også noe jeg tenkte under arbeidet med bacheloroppgaven min hvor jeg benyttet meg av både kvalitative og kvantitative data, som igjen førte til at metodekapittelet ble betydelig lenger enn normalt. Samtidig syntes jeg at benyttelsen av *mixed methods* var noe som fristet også ved senere anledninger. I løpet av de siste årene har derimot synet på metode endret seg drastisk. Gjennom å ha lest svært mange forskningsartikler på masterstudiet har det gått opp for meg hvor essensielt det er for troverdigheten til artikkelen at det er gjort godt rede for hvordan datagenereringen har blitt gjennomført. På den måten kan et svakt skrevet metodekapittel være med på å velte hele prosjektet, uavhengig av om resten av prosjektet er bunnsolid. Hvis metodekapittelet står for seg selv uten tydelige bånd til teori eller analyse, vil samtidig kvaliteten på forskningen svekkes betydelig (Ringdal 2013).

På bakgrunn av dette har jeg derfor valgt å gi en inngående beskrivelse av hvorfor casestudie passer til nettopp denne type forskning og hvordan jeg som forsker skulle unngå de verste fallgruvene som finnes. I tillegg vil jeg komme med en nøyaktig beskrivelse av hvordan jeg har gjennomført datagenereringen min. Dette vil inkludere min relasjon til spillere og støtteapparatet i den aktuelle gruppen, som vil bli omtalt i to separate underkapitler. På denne måten er målet at metodekapittelet skal være selve fundamentet for resten av oppgaven, gjennom at hele forskningsprosessen gjøres grundig rede for og sees på med et kritisk blikk. Dette vil igjen styrke prosjektet som helhet gjennom en transparent og åpen prosess (Tjora 2012). Med et solid rammeverk for resten av oppgaven på plass vil funnene i forskningsprosjektet kunne bidra til å øke kunnskapen rundt hvordan talentutvikling i norske toppfotballklubber foregår i det daglige arbeidet.

5.1 Teoretisk grunnlag for kvalitative studier

Ifølge Tjora (2012) fremstår kvalitativ og kvantitativ forskning som to ulike tenkemåter innen samfunnsforskningen. Tidvis har forskere innen de to leirene vært svært skeptiske til den andre metoden, noe som ofte blir referert til som *positivismestriden* (Tjora 2012). I senere tid har det derimot oppstått en forståelse av at begge de metodiske tilnærmingene er nyttig for å generere ny kunnskap. Ofte vil det også være gunstig å kombinere de to metodene, hvis det er ressurser til det. Innen den kvalitative forskningen er det flere sentrale begreper som er med på å argumentere for det vitenskapelige grunnlaget for metoden. Positivismen innen vitenskapsteori går ut på menneskers sansbare og empiriske grunnlag (Tjora 2012). Tilhengere av positivistisk tenkning argumenterer for at den eneste måten å oppnå kunnskap på er gjennom empirisk observasjon og sanserfaring. Den objektive forskeren med nøytrale verdier står i sentrum for metoden, ved at det er han eller hun som setter premissene og rammene for forskningen. Målet med positivistisk forskning er å se helheten og danne seg et bilde av hvordan aktørene samhandler med hverandre innen et felt. Samtidig letes det etter årsaksforklaringer basert på erfaringsbaserte kjensgjerninger og vitenskapelige resultater (Sletnes 2018).

Kvalitativ forskning bygger på symbolsk interaksjonisme, som vil si at det forskes på samhandling mellom mennesker. I tillegg legges det vekt på å studere aktørene eller fenomenene i de situasjonene de faktisk inngår i (Thagaard 2013). Meningen bak hva aktøren gjør og hvordan de tolker handlinger er noe av det mest vesentlige innen symbolsk interaksjonisme. Blumer (1986) påpekte at samfunnsforskningen på den tiden bar preg av å ikke ta høyde for hvordan aktørene tolker handlinger ut i fra hvilken mening handlingene blir gjort med. For eksempel kan en aktør tolke det å bli kalt «gal» på forskjellige måter, basert på om det er en kompis eller en fremmed som sier dette. Symbolsk interaksjonisme kan altså forklares ved at det forskes på hvorfor vi mennesker oppfører oss og handler som vi gjør (Blumer 1986).

Etnometodologi er også et vesentlig begrep innen kvalitativ forskning. Det går ut på å studere aktørers egne praksiser, begreper og forestillinger, i stedet for å tolke atferden deres ut i fra teoretiske modeller (Tjora 2012). Det legges her vekt på kompleksiteten i hverdagslivet og hvilke mekanismer som er i aksjon når aktører samhandler med andre. Samtidig argumenterer Thagaard (2013) for at gjennom etnometodologi så forskes det på det vi tar for gitt. Individenes *hverdagskomeptanse* er vesentlig innen etnometodologien, fordi det går ut på

hva som kreves for å handle med andre, basert på normene som eksisterer. I tillegg benyttes begrepet fenomenologi som på sin side bygger på at aktørens subjektive opplevelse vektlegges (Tjora 2012). Det sentrale her er altså forskjellige typer erfaring som aktørene har, for eksempel følelser, vilje og tanker. Det vil si både passive erfaringer som syn og hørsel, men også aktive erfaringer som det å sparke en ball eller å løpe (Thagaard 2013).

Ifølge Aase & Fossåskaret (2010) er det et skille innen kvalitativ forskning mellom *teorien om sammenfall* og *teorien om sammenheng*. Førstnevnte går ut på at det ikke finnes en objektiv virkelighet rundt aktørene i et samfunn, men at all kunnskap kan betegnes som sann om den stemmer overens med den objektive virkeligheten (Aase & Fossåskaret 2014). Dette vil igjen ha konsekvenser for hvordan den kvalitative forskeren trer inn i et miljø. Har forskeren med seg teoretiske føringer inn i prosessen vil dette kunne påvirke resultatene i en subjektiv retning, som vil være uheldig for dataene som blir produsert (Tjora 2012). Det vil igjen si at dataene som genereres i en forskningsprosess skal være tilnærmet de samme, selv om forskeren selv skulle blitt byttet ut med noen andre.

Teorien om sammenheng sier på sin side at all kunnskap som genereres blir filtrert gjennom de menneskelige sansene til forskeren, og på den måten blir kunnskapen påvirket subjektivt (Aase & Fossåskaret 2014). Forskeren kan i slike tilfeller ha en forforståelse av hvorfor aktørene handler som de gjør, og på den måte ønske å få bekreftet egne antakelser. Dette er noe som vil bli diskutert i kapitlet *Forskningsprosessen*, hvor min egen rolle som forsker vil bli gjort rede for. Den positivistiske tenkningen vil i så måte være viktig for å kunne skape sann og ekte kunnskap om feltet det forskes på (Tjora 2012). Videre blir begrepene *konstruktivisme* og *sosialkonstruktivisme* ofte brukt innen kvalitativ forskning. Konstruktivisme bygger på at fortolkninger står sentralt innen forskningen (Madsbu 2011). Kunnskapen som individer tar for gitt som sanne blir analysert, og det legges stor vekt på prosessen som fører til slik kunnskap. Et slikt perspektiv antar at det samfunnet og individer oppfatter som sant vil være et produkt av den sosiale interaksjonen med andre. Dette vil igjen føre til at det er forskerens egen forståelse av situasjonen som konstruerer den nye kunnskapen i et forskningsprosjekt (Madsbu 2011).

Blumer (1954) lanserte begrepet *sensitizing concepts* (*empirinaere begreper* på norsk) som ifølge han kan karakteriseres som bindeleddet mellom det spesifikke og det allmenne. Erkjennelsen av dette hviler på tre premisser for menneskelig handling:

- 1) Mennesker handler i forhold til noe med utgangspunkt i hva slags mening det har for dem
- 2) Meningen som ligger til grunn for handlingen har utgangspunkt i den sosiale interaksjonen med felleskapet til personen
- 3) Meningene blir håndtert og modifisert gjennom en fortolkningsprosess som personene tyr til for å håndtere situasjoner som oppstår

Disse premissene er tydelig relaterte til konstruktivismebegrepet, ved at det konstrueres en forståelse og kunnskap ut ifra hvordan situasjoner tolkes (Madsbu 2011). Samtidig legger dette føringer for hvordan forskeren skrider frem i sitt prosjekt. Informantenes egne fortolkninger av virkeligheten vil operere som retningsanvisere for den videre analysen og fortolkningen (Blumer 1954). Madsbu (2011:24) på sin side bruker en metafor for å forklare dette: «Man må forsere landskapet for å bli kjent med det, og det er informantens egne begreper om landskapet som er vår retningsanviser for å se hvor vi skal legge traseen gjennom det». Bruken av sensitizing concepts blir gjerne kritisert for å være for vag, og at det ikke kan si noe mer enn hva det faktisk beskriver (Madsbu 2011). Dette bygger på at sensitizing concepts er konkrete hendelser eller transkriberte intervjuer i en forskningsprosess. I begynnelsen av et forskningsprosjekt vil dette være relativt vage data, ettersom det fortsatt ikke er hentet inn nok informasjon. Madsbu (2011) bruker nok en metafor ved å beskrive sensitizing concepts som en tom kurv som i løpet av forskningsprosessen skal fylles med innhold. Når da datainnsamlingen og analyseprosessen skrider fremover vil kurven fylles i økende grad og på den måten vil innholdet konkretiseres og bli mindre vagt (Madsbu 2011). Innen den kvalitative forskningen er det store likheter mellom sensitizing concepts og det ofte benyttede begrepet *fortolkningsramme* (Goffman 1974).

5.2 Casestudiet som metode

En casestudie er en empirisk metode innen forskning som blir brukt i tilfeller hvor målet er å undersøke et moderne fenomen i dets faktiske kontekst (Yin 2017). Målet med en casestudie er å få en dypere forståelse av hva dette fenomenet er og hvordan det er bygget opp. Ifølge Tjora (2012) er en casestudie en undersøkelse som baserer seg på at fenomenet allerede er begrenset av hvem som er inkludert og hvem som er ekskludert. Det vil si at casestudie er en metode som er mye brukt innen avgrensning av kvalitativ forskning. Gjennom å benytte seg av casestudie som metode kan forskeren generere en forståelse av helheten på casen det forskes

på (Tjora 2012). Ettersom lignende studier av talentmiljøer innen fotball benytter seg av den holistiske og økologiske tilnærmingen til Henriksen (2010), vil det være svært unaturlig å ikke bruke casestudie som metode også i dette prosjektet.

Casestudie har et noe broket ryktet innen samfunnsforskningen. Blant annet eksisterer det en holdning om at teoretisk kunnskap er mer verdifull enn praktisk kunnskap (Flyvbjerg 2006). Argumentene mot dette er at man er avhengig av praktisk erfaring for å kunne gå fra å være en nybegynner til å bli en ekspert. For eksempel vil det være mer utfordrende å bli professor i matematikk ved kun å lese teori enn å faktisk gjennomføre utregninger og kalkulasjoner (Flyvbjerg 2006). En annen kritikk av casestudier er at det ikke går an å generalisere på bakgrunn av funnene i en enslig case. For å kunne generalisere funnene argumenteres det for at det kreves flere studier av lignende miljø (Giddens 1984).

Flyvbjerg (2006) på sin side argumenterer mot dette ved å bruke Galileo Galilei sin forkastelse av Aristoteles sin teori om tyngdekraften. Dette baserte Galilei på en enslig studie, som senere har blitt anerkjent og generalisert innen fysikken. Samtidig brukes «Black Swan»-argumentet som betyr at om forskningen finner et enslig eksempel på noe som ikke går overens med den normale oppfatningen (at alle svaner er hvite) må denne oppfatningen forkastes. Hovedargumentet er altså at det er mulig å generalisere kunnskap generert fra en enslig case, men kun i tilfeller hvor casen er nøye valgt ut og undersøkt av en erfaren forsker (Flyvbjerg 2006). Casestudie er samtidig en gunstig metode som kan benyttes for å teste eksisterende hypoteser, men også for å generere nye hypoteser. For å kunne generere nye hypoteser vil det være viktig å finne *ekstreme caser* som skiller seg fra normalen. Ved å studere slike caser vil forskeren kunne finne nye momenter innen feltet som igjen kan danne grunnlaget for å danne nye hypoteser.

Et av de store ankepunktene som rettes mot casestudier er at de ifølge kritikerne inneholder en stor del subjektivitet fra forskerens side (Yin 2017). Forskeren vil ofte ha et ønske om å verifisere sin egen antakelse av hva som vil komme frem i studien. På grunn av dette mener flere at casestudier ikke kan ha like stor vitenskapelig tyngde som det andre kvantitative eller kvalitative studier vil ha (Flyvbjerg 2006). Samtidig viser flere casestudier at forskeren har rapportert at funnene ikke har stemt overens med det som var antatt på forhånd. Dette har ført til at forskerne har måtte revidere hypotesene i studiene (Yin 2017). Faktisk går Flyvbjerg (2006) så langt som å hevde at forskere som benytter seg av casestudier ikke ønsker å verifisere egne antakelser, men heller ønsker å falsifisere disse.

En av de store farene med å gjennomføre casestudier er at det i løpet av forskningsperioden dukker opp mange nye momenter som forskeren ønsker å se nærmere på.

Dette kan igjen føre til at prosjektet blir uoversiktlig, som fører til at forskeren ikke klarer å samle funnene til noe konkret (Flyvbjerg 2006). Samtidig er det flere forskere som mener at en casestudie tjener på å ha en åpen konklusjon, hvor leseren av oppgaven står fritt til å vurdere hvilke konkrete funn som er viktige. Enkelte går så langt som å hevde at en godt skrevet casestudie er en slags fortelling som tar for seg alle de ulike momentene som er undersøkt i forskningsprosjektet (Flyvbjerg 2006). Det at forskeren selv oppsummerer alle funnene og dermed subjektivt utelater momenter som andre forskere muligens synes er interessante kan føre til at essensielle deler av oppgaven forsvinner (Bourdieu 1977).

Ettersom jeg selv aldri har brukt casestudie som metode i vitenskapelig arbeid, ønsket jeg å lese meg godt opp på eventuelle fallgruver som er mulig å gå i som en nybegynner på feltet. Baxter & Jack (2008) sin artikkel om casestudier for noviser, skulle vise seg å bli et nyttig holdepunkt gjennom hele dette prosjektet. Først og fremst fremheves det at casestudier er en ypperlig metode for å undersøke små miljø hvor forskeren deltar aktivt i observasjonen. Dette gir deltakerne i studiet en mulighet til å fortelle *sin* historie på en helt annen måte enn gjennom et intervju (Baxter & Jack 2008). Den største feilen som nybegynnere innen casestudier gjør, er å favne for bredt i forskningen. I utgangspunktet kan forskeren ha et relativt snevert moment han eller hun ønsker å se nærmere på, men plutselig kan det dukke opp andre momenter som det rettes større interesse mot. Baxter & Jack (2008) anbefaler derfor at forskeren bestemmer seg for hva prosjektet *ikke* skal handle om, for å unngå nettopp at prosjektet blir for stort og bredt. Ifølge Yin (2003) står forskeren fritt til å endre forskningsspørsmålet etter den første fasen av casestudiet, men da må også selve metoden endres noe.

Steg to i prosessen vil være å bestemme seg for hva slags type casestudie forskeren ønsker å gjennomføre. Blant annet går det an å skrive en forklarende, utforskende eller deskriptiv oppgave om miljøet det forskes på. I tillegg går det an å gjennomføre holistiske, økologiske og flercase-studier (Baxter & Jack 2008). Ettersom denne oppgaven bygger på fundamentet som Henriksen (2010) har lagt for lignende studier i de nordiske landene faller det seg naturlig at dette prosjektet blir et holistisk og økologisk studie av et talentmiljø. Samtidig går det an å argumentere for at dette prosjektet blir en del av et flercase-studie ettersom det allerede er gjennomført studier i Rosenborg (Aalberg & Sæther 2016) og Aarhus (Larsen et al. 2013). Hvis disse studiene hadde vært gjennomført av den samme forskeren og over omtrent samme tidsperiode, så ville disse studiene samlet sett kunne blitt omtalt som et flercase-studie av talentutviklingsmiljøer i de nordiske landene.

Det å etablere konseptuelle rammeverk for prosjektet blir anbefalt for alle

nybegynnere. Det vil si at forskeren etablerer rammer for hvem som er inkludert og ekskludert i prosjektet. I tillegg vil det gi et grunnlag for å forklare hvilke forhold som eksisterer inne i miljøet det forskes på. Med et slikt rammeverk på plass vil forskeren kunne unngå at uvesentlige momenter dukker opp og forstyrrer forskningsprosessen (Baxter & Jack 2008). I dette prosjektet var det i så måte lettere å etablere rammeverket, ettersom gruppen det skal forskes på allerede eksisterer. I andre studier kan forskeren måtte plukke ut flere informanter eller deltakere som skal delta i studien, basert på forhåndsbestemte kriterier. Det ble imidlertid nødvendig å etablere et rammeverk på hvor stor del av miljøet rundt den aktuelle gruppen som skulle inkluderes i dette prosjektet. Det vil si hvilke voksenpersoner i form av trenere, støtteapparat, spillerutviklere og lignende som burde inkluderes i casen.

Den store fordelen som casestudier har er at de baserer seg på en mengde ulike kilder (Yin 2017). Eksempler på dette er observasjon, intervju, dokumentanalyse og fysiske artefakter (Baxter & Jack 2008). Tilhengere av denne metoden vektlegger fordelene av å kunne innhente data fra flere ulike kilder som svært positivt for å danne seg et bilde av miljøet. På den måten blir hver kilde en del av puslespillet som det er forskerens oppgave å finne frem til. Samtidig er det som nevnt en fallgrube ved at forskeren ikke klarer å begrense mengden data som hentes inn, som igjen fører til at det blir mange løse tråder som ikke henger sammen med essensen i prosjektet (Baxter & Jack 2008).

Det er likevel analysedelen som regnes for den mest utfordrende for nybegynnere innen casestudier. Den største feilen er ofte at forskeren rapporterer funnene fra de ulike kildene hver for seg, uten å tenke på at det bør være en sammenheng (Baxter & Jack 2008). For eksempel vil det være lite hensiktsmessig å rapportere om en observert situasjon fra en trening, som ikke blir diskutert videre basert på samtaler eller intervjuer med de aktuelle deltakerne. Yin (2003) lanserer derfor seks ulike måter å presentere funnene i et casestudie. Disse er lineær, komparativ, kronologisk, teoribyggende, spenningsbasert og ustrukturert (Yin 2003). Her vil det da være opp til forskeren å velge den stilen som er mest nyttig for å få frem casen på en best mulig måte. I denne oppgaven vil det bli brukt en tilnærming som bygger på ATDE- og ESF-modellene til Henriksen (2010). Argumentet for dette er at begge casestudiene i Aarhus (Larsen et al. 2013) og Rosenborg (Aalberg & Sæther 2016) fulgte samme mal.

Som et siste tips til nybegynnere innen casestudier, anbefales det at forskeren oppholder seg i miljøet i et større tidsrom. Hovedargumentet for dette er at forskeren er avhengig av å etablere et godt forhold til deltakerne som det forskes på (Baxter & Jack 2008). Ved å etablere et godt forhold øker samtidig sjansen for at deltakerne ønsker å la seg intervju senere i

forskningsprosessen (Krefting 1991). Dette vektlegges også av Aalberg & Sæther (2016) som helt bevisst møtte opp på treningsfeltet og i garderoben i god tid for å kunne slå av en uformell prat med de unge spillerne i Rosenborg. Samtidig som et godt forhold til deltakerne i case studie vektlegges som noe positivt, advares det samtidig mot å knytte for tette bånd. Argumentet for dette er at forskeren kan ønske å skåne enkelte av deltakerne fra kritikk eller negativ omtale om dette skulle dukke opp (Yin 2017).

5.3 Forskningsprosessen

Som en forberedelse til dette prosjektet har jeg nylest de to oppgavene som er skrevet om samme tema i Rosenborg (Aalberg & Sæther 2016) og Aarhus (Larsen et al. 2013). Som nevnt er casestudie en nye metode for meg, og jeg ønsker derfor å se på hvordan andre har løst utfordringer som kan komme til å oppstå underveis. Årsaken til at jeg ønsker å skrive om Stabæk var en blanding av flere momenter. Blant annet fordi jeg selv er fra Bærum og at klubben nettopp hadde fått høyest totalscore i Norsk Toppfotball sin akademiklassifisering (Thoresen 2017). I tillegg har klubben gjennom flere år hatt et godt rykte på hvordan de driver akademiet sitt, selv om de også har fått kritikk når det gjelder hva det koster å være en spiller i klubben (Johannesen & Rørtveit 2017). På grunn av dette ønsket jeg å holde identiteten til klubben åpen, fordi det gir et mer interessant bilde enn om dette skulle blitt hemmeligholdt. For meg var det også et ønske om å ikke skjule hvilken gruppe i klubben det var snakk om, og dette fikk jeg aksept for fra første møte med trenerteamet. De uttrykte entusiasme og nysgjerrighet for prosjektet og gledet seg til å lese de observasjonene jeg hadde kommet frem til i etterkant. Det ble derfor avtalt at trenerne skulle få lese gjennom et utkast av oppgaven før den ble publisert, for å utelukke eventuelle misforståelse eller feiltolkninger. Enkelt personer som spillere og trenere ville på sin side bli anonymisert både gjennom intervjuer og mitt eget observasjonsmateriale. Dette var jeg tydelig på fra første møte, for å ufarliggjøre det at spillerne skulle observeres over en lenger periode. Samtlige fikk beskjed om at det var helt frivillig å delta i prosjektet og at de selv kunne trekke seg når de ville, uten å oppgi grunn.

Som nevnt vil det være umulig å gjennomføre forskning innen et felt uten at forskerens egne erfaringer påvirker hvordan situasjoner tolkes og gjøres rede for (Tjora 2012). Etter mange år som både spiller og trener i breddefotballen har jeg opparbeidet meg god kompetanse og innsikt om idretten og miljøet generelt. I 2007 var jeg selv en del av G16-gruppa i Stabæk, og dette var noe jeg brukte aktivt overfor spillergruppa for å etablere kontakt

og vise at jeg har vært «en av dem». Samtidig kan dette by på utfordringer når det gjelder mitt syn på klubben. Det at jeg tidligere har ikledt meg den blå drakta kan påvirke hvor kritisk syn jeg har på miljøet i klubben. Dette er imidlertid noe jeg har vært svært bevisst på gjennom hele prosjektet, så forhåpentligvis har ikke analysen blitt påvirket for mye. Ettersom det er elleve år siden jeg selv var en del av klubben var det ingen av mine nærmeste den gangen som fortsatt er i miljøet. Hadde det derimot vært min gamle trener som var trener for den gjeldene gruppa ville det vært uheldig for objektiviteten. Ifølge (Tjora 2012) vil jeg som forsker likevel ha en slags dobbeltrolle fordi jeg er såpass engasjert i miljøet det forskes på. Faren ved dette er at jeg som forsker går inn i miljøet med egne antakelser basert på egen erfaring og at jeg deretter ønsker å bekrefte disse. Dette var noe jeg var bevisst på å unngå fra min første dag i miljøet, og frem til siste dag med observasjoner.

De to nevnte oppgavene om samme tema la blant annet vekt på hvor viktig det er å ta del i uformelle situasjoner også utenfor selve treningsfeltet (Aalberg & Sæther 2016). Dette var noe jeg fant utfordrende i starten, fordi jeg ikke var helt komfortabel med hvor stor plass jeg kunne ta. Likevel har jeg vært bevisst på å være tidlig til stede før trening og kamper for å prøve å gjennomføre små samtaler med spillere når det gjerne var færre i garderoben. Dette vil bli gjort mer rede for senere, hvor min relasjon til spillerne blir diskutert. I tillegg var jeg heldig som fikk delta på arrangementer eller møter i regi av klubben som holdes kun et par ganger i året. Dette var verdifullt fordi det ga meg innsikt til hvordan klubben jobber i kvalitetssikringen av treningsarbeidet og det å bygge klubbkultur. Også dette vil jeg komme tilbake til i analysedelen av oppgaven.

5.3.1 Datagenereringen

Fra første dag i miljøet har jeg skrevet ned tanker og ideer i en egen bok. Dette har vært en svært viktig del av observasjonen, fordi det har strukturert hva jeg har ønsket å se nærmere på fra dag til dag. Før hver dag skrev jeg ned opp til ti punkter eller tanker som jeg ønsket å se nærmere på i løpet av dagen. Etter endt observasjonsdag, gikk jeg tilbake til disse punktene for å se hvilke jeg hadde fått svar på, og hvilke som måtte overføres til neste dag. I denne boka har jeg også skrevet ned tanker som har kommet opp i periodene utenfor observasjonsukene, nettopp for å kunne se nærmere på disse under observasjonen. I tillegg har jeg skrevet ned observasjonene under treningene, kampene og møtene i en egen bok. Planen var å lage et observasjonsskjema, men etter nærmere ettertanke endte jeg opp med en liten

bok i stedet. Noe av grunnen til dette var jeg ønsket å kunne blande meg med spillere og trenere på feltet, uten at et stort skjema skulle være en «barriere» mellom meg og dem. En mindre bok som kunne legges i lomma, mener jeg selv er med på å ufarliggjøre observasjonen som metode. På kvelden digitaliserte jeg disse observasjonene for å ha disse lagret et sikkert sted, i tillegg til at det ble en slags gjennomgang av hva jeg hadde gjort den dagen.

Som nevnt er en av de store farene ved casestudie at man som forsker ikke klarer å begrense observasjonen, men ender opp med å stadig utvide oppgaven med interessante momenter som dukker opp (Flyvbjerg 2006). Dette var likevel noe jeg ikke klarte å unngå den første uka med observasjon, og dette er noe notatene fra de ulike dagene bærer preg av. De første tre-fire dagene skrev jeg ned enorme mengder med observasjoner og tanker, trolig fordi jeg ønsket å etablere meg en forståelse av hvordan miljøet var bygget opp (Goffman 1974). Mengden notater gikk gradvis ned gjennom hele perioden, og de siste dagene var det kun noen få konkrete hendelser som jeg skrev ned. Da vektla jeg heller det å prate med ulike personer i miljøet, for så å skrive ned noen stikkord i etterkant. Noe av dette kan forklares ved at jeg de første øktene ikke klarte å la fotballtreneren i meg være utenfor forskningsprosessen. Jeg skrev ned hvilke øvelser som ble gjennomføre på trening, og hvilke momenter som ble fokusert på. Samtidig kan denne formen for datainnsamling være et steg på veien til å fylle «kurven min» med elementer av miljøets oppbygging (Madsbu 2011). I og med at flere av øvelsene ble gjentatt over tid, så ble ikke disse kommentert noe mer utover i perioden. Dette spiller igjen på det at jeg forsker på min egen kontekst, og har i så måte en idé om hvordan ting henger sammen (Tjora 2012).

I løpet av den siste uken med observasjoner gjennomførte jeg flere intervjuer med både støtteapparat og spillere. Ifølge Baxter & Jack (2008) er intervju en fin måte å gi personene i miljøet en sjanse til å fortelle *sin* historie i en annen setting enn på treningsfeltet. Samtidig er intervju en viktig del av datagenereringen som det legges opp til i en casestudie (Yin 2003). Årsaken til at intervjuene ble avholdt den siste uken med observasjon, var at jeg ønsket at informantene skulle være trygge på meg som forsker. Hvis det ikke eksisterer en tillit mellom intervjuer og informant, vil dette kunne gå utover kvaliteten på dataene som genereres (Tjora 2012). Det var også gunstig å ha intervjuene sent i observasjonsprosessen, fordi jeg da kunne få avkrefte eller bekrefte noen av observasjonene jeg hadde skrevet ned i løpet av de to første ukene.

5.3.2 Utvalg

Utvalget i denne oppgaven bestod av lagets to trenere i tillegg til keepertrener og fysioterapeut. De to første har kun ansvaret for G16 i klubben, mens de to andre har roller på flere av lagene i akademiet. Dette gjenspeiles også på treningsfeltet hvor de to første er til stede på omtrent samtlige treninger, i motsetning til de to andre som er på rundt halvparten av øktene. Spillergruppa bestod av rundt 20 spillere født i 2002, hvor det i tillegg var to hospitanter fra andre klubber som deltok i kamp. Fra klubbens G15-lag var det i løpet av perioden flere spillere som hospitererte opp, men det var ulikt hvor mange treninger den enkelte spilleren deltok på. Tre av disse har tilnærmet fast plass i G16-laget ettersom de holder høyt nasjonalt nivå. I neste kapittel blir prosessen rundt intervjuene redegjort for, og her deltok tre av G16-spillerne. Alle tre går til daglig på NTG-U. To av disse har spilt i Stabæk hele livet, mens tredjemann kom til klubben for et par år siden fra en breddeklubb.

5.3.3 Intervju

Som en forberedelse til intervjuene ble det utarbeidet to intervjuguider, én for støtteapparatet, og én for spillerne. Årsaken til dette var at jeg ønsket å stille noen ulike spørsmål til både støtteapparat og spillere. Dette er også noe som ble gjort i Aarhus (Larsen et al. 2013) og Rosenborg (Aalberg & Sæther 2016), så det var derfor naturlig at den samme malen ble fulgt her. Intervjuguidene ble utformet ved at informantene først fikk snakke litt om sin bakgrunn og rolle i miljøet. Deretter spurte jeg om de ulike komponentene på mikronivået i miljøet. Dette ble igjen etterfulgt av makronivået, før spørsmålene gikk over mot suksessfaktorer i ESF-modellen. Til slutt skrev jeg inn en åpen rubrikk som skulle være individuell for de ulike intervjuene. Her skrev jeg inn ulike observasjoner jeg hadde notert ned, for å høre hva informantene tenkte om disse. Begrunnelsen for at guiden ble bygd opp på denne måten, var todelt. For det første ønsket jeg å ha en viss struktur på intervjuet, for å lette etterarbeidet med å sortere temaene i ATDE- og ESF-modellen. For det andre ønsket jeg at informantene skulle oppleve at de snakket om tema som hadde med hverandre å gjøre, for at det ikke skulle bli for brå overganger mellom de ulike temaene. Det var likevel rom for å snakke om andre momenter som kunne dukke opp underveis i samtalen. Dette var også noe som skjedde under samtlige intervju, ved at enten intervjuer eller informant styrte samtalen litt utenfor malen som var lagt.

Ettersom miljøet rundt G16-laget er relativt lite, var det begrenset med informanter

som kunne rekrutteres. Det var derfor essensielt at samtlige rundt laget ønsket å la seg intervju. Dette ble heller ikke noe problem da alle stilte velvillig opp til intervju. Det første intervjuet ble avholdt tidlig i den siste uka med observasjon, og det ble gjennomført på klubbens egne lokaler ved treningsanlegget. Selv om vedkommende har en svært travel hverdag, fikk jeg ikke følelsen av at det var noe hast med å få gjennomført intervjuer. I forkant hadde jeg gjennomført et prøveintervju med en bekjent som også har en lignende rolle i en annen klubb. Dette intervjuet avdekket et par upresise spørsmål, ved at jeg som intervjuer fikk tilbakemelding på hvordan jeg kunne omformulere meg for å optimalisere datagenereringen. Jeg har tidligere hatt god erfaring med å gjennomføre slike prøveintervjuer, og dette samsvarer også med hva mer erfarne forskere anbefaler (Tjora 2012).

I løpet av den siste uka ble det gjennomført tre intervjuer med støtteapparatet, samt et gruppeintervju med noen av spillerne på laget. Årsaken til at gruppeintervju ble foretrukket fremfor et individuelt intervju var at spillerne er relativt unge, samt at gruppeintervju var noe jeg ønsket å gjennomføre for variasjonens skyld. I et gruppeintervju er det essensielt at intervjueren klarer å skape en atmosfære som legger til rette for diskusjon blant informantene. Til forskjell fra et individuelt intervju, så skal ikke intervjueren styre for mye, men heller legge opp til åpne spørsmål som informantene kan snakke om (Tjora 2012). Det å rekruttere informanter blant spillerne skulle vise seg å være en liten utfordring. På grunn en travel skolehverdag med heldagsprøver og lignende, samt trening både på dagen og ettermiddag, fantes det lite rom for å gjennomføre intervjuet. Ettersom laget hadde seriestart i Nasjonal Serie samme uke, var det ikke ønskelig fra hverken støtteapparatet eller meg å gjennomføre gruppeintervjuet for tett opp mot kampen, for ikke å ta bort noe av det sportslige fokuset hos spillerne. Jeg tok derfor kontakt med en av spillerne jeg hadde pratet en del med de to første ukene, og hørte om han hadde mulighet til å rekruttere noen klassekamerater. Etter mye frem og tilbake endte vi opp med å gjennomføre intervjuet i løpet av den ene timen spillerne har etter skoledagen, og før treningen i Stabæk.

I utgangspunktet ønsket jeg å ha minst fire spillere med på intervjuet, men én av disse trakk seg like før det skulle gjennomføres. Han oppga at han ikke hadde tid til intervjuet, fordi han måtte hjem før trening. Derfor ble gruppeintervjuet gjennomført med tre spillere. Vi benyttet garderoben til juniorlaget, slik at vi ikke skulle bli forstyrret av lagkamerater som kunne dukke opp tidlig før lagets trening. De tre informantene virket trygge på hverandre, og jeg fikk ikke inntrykk av at de var redd for å si noe kompromitterende om hverandre eller miljøet som helhet. Det var likevel sjeldent at spillerne var uenige seg imellom, men dette kan også være et resultat av at spørsmålene fra min side ikke ble stilt på en god nok måte.

Intervjuguiden skilte seg som nevnt noe fra den som ble brukt på støtteapparatet, men det ble ikke gjennomført noe prøveintervju for å verifisere at alle spørsmålene ble stilt på en god måte. Intervjuet som sådan kunne blitt gjennomført på en bedre måte, fordi det ofte endte opp med at jeg stilte spørsmål som ble besvart med korte kommentarer fra en eller to av spillerne. Dette kan forklares både ved at jeg som intervjuer har begrenset erfaring med å intervju såpass unge informanter, i tillegg til at de selv oppga at de aldri hadde blitt intervjuet på denne måten før. Det kom likevel noen interessante meninger ut fra gruppeintervjuet, som kan belyse ulike deler av ATDE- og ESF-modellen. Dette handlet blant annet om trenernes rolle for deres egen og lagets utvikling, samt hvordan de ser på sin fremtidige fotballkarriere.

Det siste intervjuet med en i støtteapparatet måtte gjennomføres over telefon, på grunn av noen svært hektiske dager på slutten av observasjonsperioden. Dette var noe helt nytt for meg, men etter nærmere undersøkelser av tidligere studier viste det seg at det var en adekvat måte å gjennomføre intervju på. Applikasjonen *TapeACall* ble benyttet for å ta opp telefonsamtalen med informant. I forkant testet jeg at alt fungerte, for å forsikre meg om at samtalen faktisk ble tatt opp, og var tilgjengelig for transkribering i etterkant. Jeg var i utgangspunktet usikker på det faktum at intervjuet ble gjennomført over telefon, skulle medføre at det ble kortere eller mindre flytende enn de andre. Informanten oppga at han skulle kjøre en lenger distanse under intervjuet, så det var også noe jeg fryktet skulle ta vekk noe av fokuset. Dette skulle derimot vise seg ikke å bli et problem, snarere tvert imot. Intervjuet ble det faktisk det lengste som ble gjennomført, og det var kun ved et par tilfeller at dekingen var noe dårlig. *TapeACall* lagrer samtalen på sine servere i ett år før disse automatisk slettes, men det er mulig å laste ned samtalen til seg selv for lettere å kunne spole frem og tilbake. I så måte vil intervjuet ligge på en tredjepart sin server i lang tid etter at prosjektet er ferdig, men forhåpentligvis er denne sikret mot å spres videre.

Etter at alle intervjuene var gjennomført ble disse transkribert og sendt til informantene for gjennomlesing. Her fikk de mulighet til å godkjenne at de står for det som ble sagt, og samtidig fikk de mulighet til å rette opp eventuelle misforståelser. Tre av de fem intervjuene ble godkjent uten videre kommentarer, mens de to gjenværende ble endret noe. Her ønsket informantene å omformulere et par av egne sitater, samt forsikre seg om at et par av momentene ikke ble tatt med. Disse momentene var eksempler som ble brukt for å understreke poeng i samtalen, og som var av personlig og sensitiv karakter. I tillegg ønsket informantene å forsikre seg om at navn ikke ble nevnt i den ferdige oppgaven, selv om disse stod transkribert i intervjuene. Det er ulik praksis på det å la informantene lese gjennom intervjuene før disse brukes. Personlig er dette noe jeg har brukt ved tidligere anledninger,

fordi det gir en større trygghet på at informantene faktisk står inne for det som ble sagt under intervjuene. Tjora (2012) poengterer at en slik bekreftelse er noe som er gunstig for kvaliteten på de genererte dataene. Etter at intervjuene var godkjent ble sitatene kategorisert etter hvor i ATDE- og ESF-modellen de kunne passe inn. Det ble ikke fulgt en mal for slik koding av data, som det oppfordres til i større prosjekter, men heller med en personlig vri for å gi oversikt over hva som hadde blitt generert av data (Tjora 2012).

Dokumentanalyser har også vært en del av datagenereringen min. Dette var noe helt nytt for meg, ettersom tidligere oppgaver kun har handlet om intervju innenfor den kvalitative delen av forskningen. Det å bruke ulike kilder i et casestudie bidrar til å øke studiets troverdighet, fordi det kan beskrive miljøet fra flere ulike vinkler (Baxter & Jack 2008). I denne oppgaven har jeg blant annet valgt å se på klubbens verdigrunnlag, som ligger åpent på hjemmesiden. I tillegg har jeg sett på Akademiklassifiseringen til Norsk Toppfotball, som er en fersk undersøkelse av omtrent samtlige akademier til toppklubbene i Norge. Som et supplement har jeg også sett på spillestilsdokumentene til klubben, avisartikler og en UEFA A-treneroppgave skrevet av en i miljøet, som handler om Stabæk sin utviklingsavdeling.

5.3.3 Relasjon til spillere

Etter samtale med trenerne i Stabæk, ble vi enige om at feltarbeidet skulle bli gjennomført i løpet av en periode på to måneder fra mars til mai 2018. Utgangspunktet var å bli ferdig med dette arbeidet i løpet av april, men dette måtte raskt endres etter samtaler med Stabæk om hvilke uker som passet best for dem. Dette førte igjen til at jeg kom til å måtte intensivere arbeidet med å bli kjent med spillergruppa i løpet av dagene jeg var til stede. For å gjennomføre et vellykket casestudie er det essensielt at forskeren etablerer et godt forhold til informantene (Tjora 2012). Ettersom det i den aktuelle gruppa er relativt unge utøvere var jeg spent på hvordan de ville ta meg imot. Frykten min var at jeg kom til å bli sett på som en utenforstående som bare var i veien på treningsfeltet.

Mitt første møte med spillerne var i garderoben før trening, hvor trenerteamet fortalte at det kom til å være en student som skulle følge dem i en periode fremover. Deretter introduserte jeg meg selv med hva prosjektet gikk ut på, og litt om min egen fotballkarriere. Jeg poengterte samtidig at jeg ikke kom til å bruke direkte sitater eller lignende fra spillere under de uformelle feltsamtalene. Årsaken til dette var at jeg ønsket å gjøre det mindre skummelt for spillerne å ta kontakt med meg utenom de formelle intervjuene som ble

gjennomført den siste uka. Som nevnt var jeg selv en del av Stabæk G16 i 2007, og dette var noe jeg nevnte for spillergruppa for å vise at jeg har vært «en av dem». Dette var noe som skulle vise seg å bli en fin start på de første feltsamtalene fordi spillerne spurte om hvilke spillere jeg hadde spilt på lag med og hvilken posisjon jeg hadde på banen. Det var imidlertid langt fra alle som var kontaktsøkende fra første dag, men heller holdt avstand til meg som forsker. Dette regnet jeg med ville skje før jeg hadde blitt mer kjent med spillerne.

De første dagene var det utfordrende å finne en balanse på når jeg kunne ha uformelle feltsamtaler med spillerne og når de måtte fokusere på selve treningen. I utgangspunktet var det få pauser i treningsøktene som passet til en samtale, så det ble heller korte sekvenser hvor jeg kommenterte gode prestasjoner eller lignende. Planen på forhånd var å gjennomføre feltsamtaler som Aalberg & Sæther (2016) gjorde mens spillerne hadde uformell oppvarming før selve treninga, men det skulle vise seg at treningene startet i det spillerne entret kunstgresset. De uformelle samtalene fant heller sted på vei til og fra treningsbanen som var rundt fem minutters gange fra garderoben og når spillerne samlet inn utstyr etter trening. De første dagene gikk denne praten om overfladiske tema som at vi snakket om kveldens fotballkamper på TV. Den første dagen fikk jeg også mulighet til å snakke med en spiller på vei til videoanalyse av hans prestasjoner i forrige kamp. Da han var på vei til kontoret spurte jeg om det var greit for han at jeg ble med, og det bekreftet han. På veien snakket vi litt om kommende sesong og litt om hvordan vi trodde A-laget i klubben kom til å gjøre det i Eliteserien. På den måten fikk vi etablert en kontakt, som la grunnlaget for at jeg kunne snakke med den samme spilleren senere i uka.

På grunn av skader på keeperne i gruppa måtte jeg stå i mål på en av øktene den første uka. Samtidig var det kun én trener på feltet denne dagen, så dermed fikk jeg et lite ansvar for å samle laget jeg stod for til korte møter mellom spillsekvensene. Dette var noe som kom overraskende på meg, men samtidig fikk jeg bruk for egen trenererfaring med jevnaldrende lag over flere år. Senere i uka måtte jeg også delta i en spillsekvens fordi de manglet én spiller. Til å begynne med virket spillerne skeptiske til dette, men etter en liten stund ble jeg inkludert i laget. Ved å måtte delta aktivt på treningene gikk jeg ut av forskerrollen og det tenderte mot deltakende observasjon (Tjora 2012). Nedsiden ved at jeg selv måtte delta var at jeg ikke fikk notert observasjoner underveis, men måtte ta igjen dette senere. Samtidig fikk jeg vært enda tettere på spillerne og observert fra et annet perspektiv enn da jeg stod mer passivt på sidelinjen. Den første uka spilte laget også en treningskamp, og da vekslet jeg på å stå sammen med trenerne og å sitte på benken sammen med spillerne. På den måten fikk jeg et innblikk i hvordan både spillerne og trenerne tenker i kampsituasjoner.

I løpet av den første uken gjennomførte jeg ingen lengre feltsamtaler med spillerne, men fokuserte heller på å etablere en trygg ramme for fremtidige samtaler. I løpet av uke to og tre ble disse samtalene gjennomført langt hyppigere. Flere av spillerne viste interesse for prosjektet og svarte velvillig på spørsmål fra meg. Forholdet til spillerne utviklet seg mye gjennom de tre ukene, som kan eksemplifiseres ved at alle var på hils med meg den siste uka i motsetning til de første dagene hvor jeg kun var en utenforstående person. Mye av praten mellom spillerne og meg gikk rundt ambisjoner for sesongen i Nasjonal Serie og NM, i tillegg til situasjoner som hadde oppstått på trening. Det var likevel sjeldent at jeg fikk snakke med spillerne én til én ettersom de ofte oppholdt seg i grupper på feltet. Dette kan ha lagt en demper på hva de faktisk ønsket å si, og derfor kom det heller ikke ut spesielt mye interessant fra disse samtalene. Mesteparten av det som ble sagt var enten bekreftende eller avkreftende tanker rundt de spørsmålene jeg stilte.

5.3.4 Relasjon til støtteapparatet

Mitt første møtet med støtteapparatet var en liten halvtime før første treningsøkt mens jeg stod og så på trening til et annet lag i klubben. Da kom hovedtrener for G16-gruppa gående forbi og vi håndhilste for første gang. Vi hadde ikke snakket veldig mye på telefon i forkant, så jeg benyttet den korte spaserturen til garderoben til å forklare omfanget av prosjektet litt nærmere. Spillerne fikk skifte i fred i egen garderobe mens vi to snakket sammen i garderoben til juniorlaget. Like etter kom også lagets andre trener inn og vi fortsatte praten som en trio. De viste kjapt interesse for hva prosjektet skulle handle om og de sa at jeg skulle få tilgang til alt av møter og aktiviteter som var i forbindelse til gruppa. Gjennom forarbeidet mitt hadde jeg sett gjennom et par av kampene til fjorårets G16-lag som er regjerende norgesmestere, og jeg hadde derfor en slags naturlig respekt for trenerteamet jeg satt og snakket med. Nettopp det med statusforskjeller mellom forsker og informant kan være en utfordring for forskningsprosessen ved at forskeren kan vise for stor respekt og dermed ikke tørre å utfordre informantene (Tjora 2012).

Selv om jeg på forhånd hadde lest gjennom oppgavene til Aalberg & Sæther (2016) og Larsen et al. (2013) om at det er viktig å ikke være beskjeden i arbeidet, gikk jeg i samme felle de første dagene. Jeg var usikker på min egen rolle og hvor mye jeg kunne involvere meg i treningene uten at det ble reaksjoner på det. På forhånd leste jeg gjennom visjonene og verdiene på klubbens hjemmesider. Der står det blant annet at *raushet* er et av seks

hovedpunkter som klubben står for. Dette blir understreket med at Stabæk som klubb «*sier ja så ofte de kan, og sjeldent sier nei*» (Stabak.no 2018). Dette var noe jeg spurte trenerteamet om, og de bekreftet at de ønsker å si ja enten det gjelder hospitering av spillere fra andre klubber, eller forskningsprosjektet som mitt eget. Under treningene begynte jeg etter hvert å diskutere kvaliteten på øvelsene med trenerne, basert på egne erfaringer som trener. Det førte til at utover uka ble det mer og mer at jeg kunne snakke med trenerne under selve treninga. Utfordringen var at det aldri var mer enn to trenere til stede på feltet, og begge var aktive med konstant å gi tilbakemeldinger til spillerne. På to av øktene den første uken var det sågar kun én trener på feltet, og da var det vanskelig å gjennomføre samtaler underveis i økta uten at jeg følte at jeg tok fokuset vekk fra spillerne. De meste av samtalene med trenerne foregikk derfor enten før eller etter trening, hvor spillerne ikke var hovedfokuset. Gjennom den første uka utviklet jeg meg som forsker ved at jeg turte å utfordre meg selv til å ta mer og mer kontakt med spillere og trenere.

6.0 Analyse

Dette kapittelet vil bestå av resultatene og den analysen jeg har gjort i denne casestudien. Designet på analysen følger samme oppskrift som Henriksen (2010) bruker i sin doktorgradsavhandling, og som Larsen et al. (2013) og Aalberg & Sæther (2014) videreførte i casestudiene av Aarhus og Rosenborg. Den empiriske versjonen som blir presentert, representerer det bildet jeg har av miljøet. Dette bildet er skapt i interaksjon med miljøet, samtidig som min allerede eksisterende erfaring fra fotballmiljøet er med på farge de funnene jeg presenterer. Det vil være en variert fremstilling av konkrete hendelser som ble observert under feltstudiet, sitater fra intervjuene, sammen med antakelser og tolkninger fra min side. I tillegg vil dokumenter som omtaler miljøet bli flettet inn for å understøtte eller gi andre synsvinkler på de bestanddelene som omtales. Summen av disse kildene vil sammen gi et bredt og detaljert bilde av miljøets oppbygging, som er den store styrken til casestudier kontra andre metodiske tilnærminger (Yin 2003). Ettersom dette er min forståelse av hvordan miljøet er bygget opp, gir det rom for at andre vil ha et annet syn på hvilke bestanddeler som er til stede og hvordan disse påvirker hverandre.

Det at analysen følger malen til de nevnte oppgavene vil si at både ATDE- og ESF-modellen blir nøye gjennomgått med egne underkapitler for alle bestanddelene i modellene. Disse modellene er laget for å visuelt vise hvordan miljøet etter min mening er bygget opp (Henriksen 2010). En annen forsker ville hatt sin egen versjon av modellene, selv om flere elementer trolig ville vært gjenkjennbare. De ulike bestanddelene vil ha en varierende grad av hvor viktige de er for miljøet i Stabæk G16, men de er like fullt med på å påvirke den hverdagen som spillere og trenere opererer i. Funnene som presenteres i denne oppgaven er ment å være åpne, for at leseren selv skal kunne vurdere hva som er nøkkelfaktorene for miljøets suksess. Det er altså opp til leseren å vurdere hva som eventuelt kan implementeres i andre idrettsmiljø, både når det gjelder fotball og andre idretter (Tracy 2010).

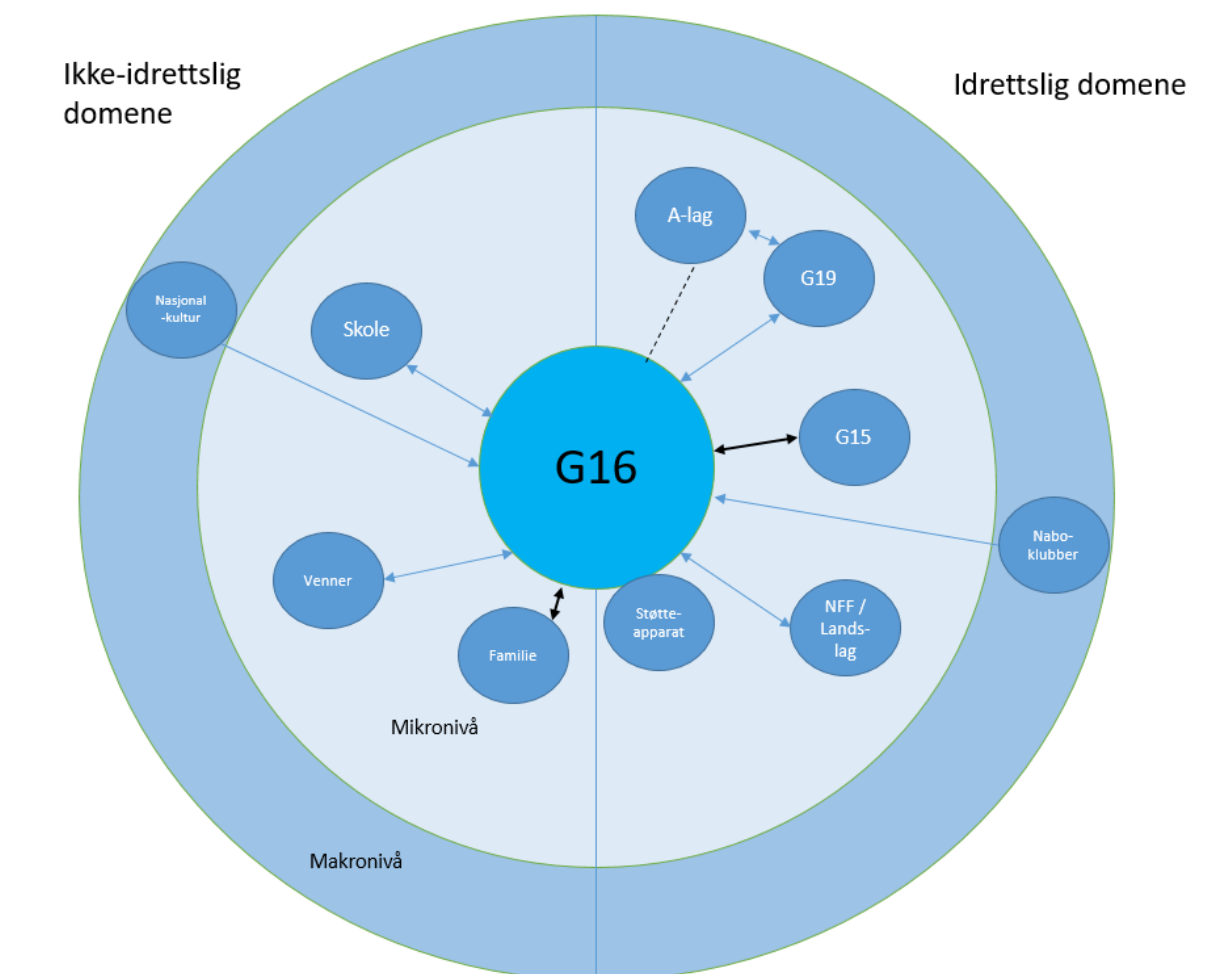
6.1 Athletic Talent Development Environment (ATDE)

Dette kapittelet viser de ulike bestanddelene som sammen utgjør min forståelse av hvordan utviklingsmiljøet i Stabæk er bygget opp. Denne modellen følger samme mal som Henriksen (2010) gjør i sine studier, og er således enda et tilskudd i serien av modeller av nordiske utviklingsmiljø. Interaksjonen med de ulike bestanddelene skal være med på å forklare hva

som påvirker hverdagen til utøverne i miljøet. Det er viktig å understreke at dette er *min* forståelse av miljøets oppbygging. Forståelsen vil naturlig nok variere fra person til person basert på forholdet de har til miljøet og hvordan de har fått tilgang. Summen av disse bestanddelene vil gi en holistisk og økologisk forståelse av hvordan miljøet fungerer i praksis (Henriksen 2010).

6.1.1 Mikronivået – det idrettslige domenet

Mikronivået i ATDE-modellen tar for seg alle komponentene som ligger tettest på utøverne. Den høyre siden av modellen tar for seg de idrettslige komponentene, og er derfor alt som har med den bestemte idretten å gjøre. Dette kan være andre lag i klubben, støtteapparat, samt relasjonen til Norges Fotballforbund og yngre landslag. Alle disse vil bli gjennomgått i detalj for å se hvordan de på ulike måter påvirker miljøet i Stabæk G16.

Modell 5: Beskrivelse av utviklingsmiljøet i Stabæk

Støtteapparatet

Støtteapparatet rundt Stabæk G16 består som nevnt av fire trenere, hvor rollene er hovedtrener, assistenttrener, fysioterapeut og keepertrener. Det er kun de to førstnevnte som er til stede på samtlige treninger og kamper, mens de to siste er felles for alle lagene i akademiet. De siste årene har det i Stabæk vært tradisjon for at trenere på yngre lag gir fra seg spillergruppa når de kommer til G16-nivået, som betyr at trenerteamet for gruppa har flere års erfaring med å trene klubbens G16-lag. Det at laget kun har to faste trenere er noe som vil bli diskutert senere under *Fasiliteter*. På spørsmål om hvilken rolle de to trenerne har, sa en av spillerne følgende:

«Det er jo å lede laget da. De er jo de som liksom sier hva vi skal trene på før match. Hva de føler er viktig og hva vi trenger å bli bedre på som lag. Det er jo kanskje det som er hovedoppgavene deres, men så er det også det å ha oppfølging én og én. Gi konkrete tilbakemeldinger på hva du må gjøre bedre til neste kamp.» (Spiller 2)

Samtidig ga spillerne uttrykk for at de to trenerne er ulike i hvordan de coacher, men at de på den måten utfyller hverandre godt:

«De har to forskjellige måter å coache på, vil jeg si. Han ene er kanskje den som blir fortest sur og mest irritert hvis det er noe som er galt. Og så er han andre kanskje den hvis for eksempel en av oss har fått kjeft, så prøver han å hjelpe deg i posisjonen. De balanserer hverandre veldig bra.» (Spiller 3)

Det at spillerne opplever at de blir sett av trenerne er en svært viktig del av treningshverdagen. Samtidig kan de ulike måtene å gi feedback på være gunstig, fordi utøverne har ofte ulike preferanser på hvordan de ønsker feedback. Selv om Aspvik et al. (2016) viste at topptrenere i Norge vektlegger positiv feedback i treningsarbeidet, så er ikke det nødvendigvis den optimale måten å arbeide på. Spiller 2 hadde et annet syn på det å få tydelig beskjeder fra trenerne:

«Det blir kanskje noen ganger litt for mye av det gode. Man vet jo selv når man har gjort feil. Det hjelper ikke at man hører treneren står på siden og banner. At man skulle scoret og sånn. Man vet jo det selv.» (Spiller 2)

Sitatet kan tyde på at trenerne noen ganger går for langt når det gjelder tilbakemeldinger til spillerne. Selv om det fokuseres på å bygge relasjoner til spillerne utenfor banen for å legitimere denne formen for tilbakemeldinger, virker det å være et forbedringspotensial på

akkurat dette. En av trenerne for laget kom selv inn på egen praksis på feltet, hvor han sa følgende:

«Jeg kan være tøff med gutta, og det her har du sikkert sett, men du kunne ikke vært det om du ikke sitter med gutta ukentlig face-to-face og snakker med dem. Du skaper en relasjon i etterkant av kamper hvor du snakker om hva de har gjort. Det er den sterke linken der som gjør at man får et veldig bra bånd da. Og da blir spillerrommet ditt stort. Hvis du ikke har gjort den jobben og gjør spillerrommet ditt stort, så kan du faktisk bomme.» (Trener 3)

Treneren er altså bevisst på å knytte et sterkt bånd til spillerne utenom treningsfeltet, som igjen gir rom for å være tøffere med spillerne på feltet. Dette ble eksemplifisert ved at begge lagets trenere oppholdt seg mye i garderoben før og etter treninger og kamper, hvor de satt og spøkte med spillerne. Denne relasjonsbyggingen virket de å være veldig bevisste på, for å kunne legitimere den tøffe tilbakemeldingskulturen i miljøet. Dette kan sees i sammenheng med utviklingen av mental tøffhet som kreves for å ta steget fra ungdomsidretten og over i senioridretten (Gucciardi et al. 2009). Faren oppstår hvis ikke denne relasjonen er på plass, fordi det kan føre til et utrygt miljø for spillerne. Det kan føre til at utviklingen stopper opp, fordi spillerne mangler den nødvendige psykologiske støtten de trenger (Henriksen et al. 2010b).

Ettersom G16 er siste året før laget går over til juniorfotballen, er trenerjobben noe annerledes enn den er for yngre lag i klubben:

«Nå er vi i den spesielle situasjonen som er rundt et uttak til junior og sånn da. Som er litt rart i forhold til det de har lenger ned. Der har du på en måte lenger tid på å utvikle spillere. Jeg tror den viktigste jobben vi gjør er å prøve å finne hvilke spillere som kan ta steget opp. Og det er en jævlig vanskelig jobb.» (Trener 4)

Dette var en problemstilling som ofte ble diskutert av spillere, trenere og foreldre i løpet av de tre ukene med observasjon. En av fedrene sa under en samtale at han merket at sønnen var litt mer stresset enn han var tidligere på vinteren. I tillegg overhørte jeg to av spillerne snakke sammen om hvordan uttakstreningen til NTG hadde gått, hvor en av de var misfornøyd med det han hadde prestert. Trenerens rolle blir å identifisere hvem av spillerne i gruppa som har potensial til å bli toppspillere, men denne prosessen har vist seg å være svært utfordrende selv for topptrenere (Sæther 2004). Under en feltsamtale sa en annen akademitrener at de vektla det mentale hos spillerne i prosessen med å ta ut spillere til neste års juniorlag. *«Vi ser etter spillere som takler utfordringer og press. Det må til om man skal ta det siste steget.»* Han refererte til at tidligere hadde de hatt spillere som hadde takket nei til juniorlaget fordi de

opplevde for mye press rundt det å ta steget opp. Dette spiller igjen over på utviklingen av mentale ferdigheter som er viktig for utviklingen til spillerne (Gucciardi et al. 2009). Trenerne på G16 spiller derfor en viktig rolle i å utvikle disse mentale ferdighetene som utøverne trenger for å kunne konkurrere med spillere som er både ett og to år eldre på juniorlaget. Som Trener 4 sier, så er hovedjobben på G16 å finne hvilke spillere som kan ta det neste steget, og da er det mentale hos spillerne en viktig faktor.

Klubbmiljø

Utviklingsavdelingen og akademiet i klubben holder til i et brakkebygg strategisk plassert mellom treningsbanene på Nadderud. Her er det muligheter for trenerne på alle lag i klubben å oppholde seg utenfor treningstidene, for blant annet å diskutere trening, spillere og andre fotballrelaterte saker. Alle lagene i akademiet har to faste trenere, hvor ekstratrenerne som fysioterapeut og keepertrener går på rundgang mellom lagene. På spørsmål om hvordan trenerne opplever miljøet i klubben, kom det frem følgende:

«Det er veldig utviklende. Det er nok over snittet på kvalitet på trenersiden, sånn som jeg ser det i alle fall. Det er ikke noe jag om å tuppe og trå på hverandre for å nå frem da, selv om kanskje flere har lyst til å stige i gradene der. Det er ikke noen som trækker på hverandre, og det er ikke noe hierarki på 13 eller 16 egentlig. Det er det ikke. Det er et veldig godt miljø og utviklingsorientert.» (Trener 3)

Fra første dag var det tydelig at miljøet er preget av et godt samarbeid mellom kullene. Trenerne i akademiet virket å være samarbeidsvillige, ved at spillere kunne bli sendt opp og ned mellom de ulike lagene på kort varsel. På en av treningene stilte G15-laget opp som motspillere for G16, som et ledd i en kampforberedende økt. Under en feltsamtale med en annen trener for et lag i akademiet, kom det frem at dette var noe som det ble oppfordret til fra ledelsen for å skape en fellesskapsfølelse i klubben. Dette ligner mye på hva som kom frem i det danske studiet av utviklingsavdelingen i Aarhus, hvor viktigheten av en familiær atmosfære ble vektlagt (Larsen et al. 2013). Trener 2 poengterte hvor viktig samarbeidet mellom de ulike lagene er:

«At trenerne har kjennskap til hvordan vi ønsker å drive eller hvordan vi ønsker å utvikle spillere. Og da utvikle de miljøene vi utvikler spillerne i. At det er ganske likt fra alderstrinn til alderstrinn. At det gjenkjennes da. At tankene som er på toppen er like med utviklingsavdelingen og akademiet.» (Trener 2)

Klubbens akademi har gjennomgått store forandringer de siste årene. I perioden etter at Stabæk måtte flytte ut fra Telenor Arena, tok klubben et bevisst valg på å styrke akademiet, fordi det ikke lenger var penger til å kjøpe spillere til A-laget. Målet for klubben var nå å utvikle egne spillere som kunne ta steget opp og spille i Eliteserien. Prosessen med å utvikle akademiet og utviklingsavdelinga er noe som Trener 4 mener har vært svært viktig:

«Den viktige tingen er at når utviklingsarbeidet startet i Stabæk, så var det noe som trenerne i akademiet holdt i. Det var ikke noe som ble toppstyrt egentlig. Så akademiet fikk utvikle seg nedenfra med de menneskene som var der. En del flinke folk. Og når det ble kvalitet på det, så så resten av klubben at fader, det her er jo bra. Det var aldri noen motsetning mellom tanken i klubben, A-lagsystemet og akademiet på det vi gjorde, men det var ikke sånn at det var styrt der oppe ifra. Alt var på en måte styrt og ordnet nedenifra, og det tror jeg var veldig viktig så folk fikk eierskap i dette.»
(Trener 4)

Det at trenerne i akademiet selv fikk ta eierskap i utviklingen av akademiet ser ut til å ha vært en suksessfaktor for Stabæk. Samtidig kom det ikke tydelig frem om gruppene formelt har fått beskjed om å påvirke hverandre, eller om det kommer som en naturlig etterfølge av at gruppene har ansvar for egen utvikling. At trenerne selv fikk ta eierskap i utviklingen kan være med på å styrke motivasjonen til trenerne i klubben, fordi de selv har vært med på å sette premissene for hvordan de skal arbeide med talentutvikling (Deci & Ryan 2002). I selvbestemmelsesteorien poengteres viktigheten av selvbestemmelse, kompetanse og tilhørighet. Alle disse tre virker å være til stede i Stabæk-miljøet, gjennom kompetanseutveksling og en *blaa tråd* som klubben selv kaller det. Denne blaa tråden ble referert til flere ganger av både trenere og spillere, som tyder på at det er en felles forståelse av hva dette begrepet betyr. På Stabæk sin hjemmeside brukes også begrepet som en forklaring på hvorfor klubben fikk så høy score i Akademiklassifiseringen, uten at det tillegges noe mer info om hva blaa tråd faktisk betyr. Begrepet spiller åpenbart på rød tråd, men som den annerledesklubben Stabæk ønsker å profilere seg som, så har de en egen vri på det mer brukte begrepet.

NFF/landslag

Ifølge Akademiklassifiseringen til NTF hadde Stabæk i 2017 hele 15 u-landslagsspillere med spilletid for Norge. Dette er det høyeste antallet til alle klubber i Norge, med Molde på andreplass med elleve spillere (Thoresen 2017). I så måte er klubben som helhet tett knyttet

opp mot Norges Fotballforbund og landslagene som forbundet styrer. På grunn av at hver årgang i klubben har flere landslagsspillere, fikk trenerne spørsmål om klubben mottar en rapport på hvordan spillerne har prestert på landslagssamlinga:

«Vi får aldri skriftlige rapporter, men jeg får telefoner. I fjor så ringte landslagstreneren meg hver gang og ga en kort kommentar, og det synes jeg var bra. Ellers så er det opp og ned. Noen ringer, mens noen ringer ikke. Så jeg savner kanskje en tydelig skriftlig rapport på hver spiller etter samlinger, det gjør jeg.» (Trener 3)

Treneren er altså opptatt av at spillerne skal følges opp, også når de er utenfor treningshverdagen i Stabæk. Landslaget blir nok en arena hvor spillerne må prestere på, med nye medspillere og nye trenere å forholde seg til (Schou Andreassen 1989). Samtidig får spillerne mulighet til å få referanser på hvor nivået på de beste spillerne i landet ligger. Trenerne var samstemte om at landslagene er en fin gulrot for spillerne, men flere var kritisk til spillerutviklingstiltak på nivået under landslaget:

«Norsk Toppfotball er mye viktigere for oss enn forbundet. Så forbundet er litt sånn.. kretssystemet og sånn er det litt sånn at vi helst ikke vil være involverte i det. Så det har jo vært mange år hvor vi har sagt at vi ikke vil ha våre spillere i kretssystemet i det hele tatt. Helst ha de utenfor. Fordi vi mener at det som blir gjort der ikke er så bra.» (Trener 4)

Gjennom flere samtaler ga trenerne uttrykk for at de mener at treningshverdagen i egen klubb er mer gunstig enn flere av kretstiltakene i området. Derfor ønsker ikke klubben som regel å sende spillere på landsdelsamlinger og kretslag. Det betyr altså at Stabæk vurderer at de innehar mer kompetanse på å utvikle spillere enn det trenerne i kretssystemet har. Dette kan være erfaringsbasert kunnskap klubben har tilegnet seg gjennom flere år med spillere i kretssystemet. Noe av argumentet for at klubben ikke ønsker å sende spillere dit var et varierende sportslig nivå sammenlignet med landslag og treningshverdagen i Stabæk. For de fleste breddeklubber er det udelt positivt at egne spillere blir tatt ut på kretstiltak, men for Stabæk er det ikke noe ettertraktet. En spiller som blir tatt ut på G16-landslaget kan samtidig bli tatt ut på landsdel og kretslag, og vil da måtte trene og spille kamper på flere arenaer enn det Stabæk som klubb ønsker (Schou Andreassen 1989). Klubben ønsker da heller at spilleren hospiterer oppover i egen klubb for å matches på et høyere nivå.

G15

Gjennom tiden jeg var i miljøet var det mye interaksjon med G15-laget i klubben. Flere spillere hospiterte opp på G16-trening, selv om det var varierende hvem det gjaldt. Samtidig var det flere spillere fra G16 som måtte stille på seriekamper for G15 når de trengte spillere. Ettersom kamparenaen for alle lag i akademiet i Stabæk er å spille opp en årsklasse, var dette en mulighet for de spillerne som ikke startet seriekampene på G16. For å legitimere dette for spillerne, sa trenerne at Stabæk er «Én klubb – flere lag». Dette samarbeidet så ut til å fungere godt, og ble omtalt som svært viktig av en av trenerne:

«G15 spiller en veldig viktig rolle for oss på G16. Vi er hele tiden avhengig av en link ned til G15 for hele tiden å kunne løfte opp og hospitere spillere der som trenger noe mer. Samtidig som er vi er avhengige av å kunne hospitere spillere opp på junior. Så den linken og logistikken der sånn er kjempeviktig.» (Trener 4)

En annen trener vektla verdien av at to kull kunne trene sammen:

«Det er mer den dynamikken der, og at de inne imellom trener sammen, så det går an å gjøre ting sammen på feltet som gavner begge to. At hvis 16 skal ha noe kampforberedende eller noe trene på noe spesielt, så kan 15 være motstand. Mens 15 da får veldig god motstand i 16-årslaget, som da presumtivt er bedre ettersom de har kommet lenger frem i løypa. Så blir det synergi på det.» (Trener 2)

Som nevnt under kapittelet *Klubbmiljø*, så stilte G15-laget opp som motstandere for G16 på en kampforberedende økt før seriestarten i Nasjonal Serie. Dette mente trenerne til begge lag var svært gunstig og lærerikt. De eldste fikk kvalifisert motstand mot nok motstandere til at det ble kamplikt, samtidig som de yngste fikk mesterlære i å se hvilket nivå de bør være på om ett år. Samtidig får de yngste spillerne et innblikk i hvilke verdier og normer som eksisterer på eldre lag (Røynesdal et al. 2018). Som Trener 2 sier, så gavner slik samtrening begge gruppene, fordi gruppene får ulikt utbytte av samarbeidet. Dette er også et av punktene som Henriksen (2010) mener kjennetegner suksessfulle miljøer, hvor det finnes nære rollemodeller for de yngre utøverne. I tillegg er det et steg på veien for å samkjøre gruppene sosialt, som om to år skal spille sammen på juniorlaget. Selv om dette samarbeidet fungerer godt denne sesongen, har det ikke alltid vært slik:

«Samarbeidet over og under har fungert godt i alle år, der de ser verdien av å få spillere opp. Det var ett år hvor det ikke fungerte i det hele tatt. Da var man mer opptatt av at G15 skulle vinne G16 Interkrets. Det vil si at de prioriterte egne kamper, og det ble et oppgjør.» (Trener 3)

Treneren fortalte at dette var unntaket som bekreftet regelen, og at oppgjøret førte til at samarbeidet i årene etterpå har fungert meget godt mellom G15 og G16. Dette året gikk klubben altså på akkord med egen praksis om at utvikling skal gå foran resultat. Resultatet ble at G15-laget vant G16 Interkrets, men dette gikk ut over G16-laget, som ikke fikk like mye støtte nedenfra som er normalt i klubben.

Juniorlaget

Både spillere og trenere ser på sesongen med G16 som en forberedelse til juniorlaget neste år. Det vil derfor være naturlig at det er en tett kontakt mellom de to gruppene. På spørsmål om hvilken rolle juniorlaget har for G16-spillerne svarte en av trenerne følgende:

«Juniorlaget er jo da det neste steget, mens A-laget er to steg, eller kanskje tre hvis vi ser på et andrelag som er i 2.divisjon mellom der. Sånn at det naturlige vil være å sette seg progressive mål, tenker jeg. Som gutter 16-spiller kan du jo ha som mål å være aktuell for å spille juniorfotball. Det bør du jo ha på en måte.» (Trener 2)

Trenerne i akademiet i klubben refererte ofte til de ulike stegene som spillerne må ta for til slutt å kunne spille for A-laget i klubben. Trener 2 poengterer dette ved at G16-spillerne bør ha som mål å være aktuell for spilletid på juniorlaget allerede i årets sesong. Samtidig kan dette være en utfordring for spillerne, fordi det er en ekstra arena de må prestere på (Schou Andreassen 1989). Spillerne selv mente at det var varierende hvor god kontakt de har med årets juniorstall:

«Jeg vil nesten si at de på A-laget er enda hyggeligere. Det kommer veldig an på hvem på junior det er. Det er ikke sånn at hvis jeg går forbi en person på junior, og han ikke kjenner meg, så sier vi ikke hei.» (Spiller 3)

Det at enkelte spillere ikke føler et tett bånd til juniorlaget, kan bli en utfordring på sikt. I prosessen med overgangen til juniorlaget kan det føre til at gruppa ikke blir like sammensveiset. En naturlig forklaring på dette er at juniorspillerne ser på G16-spillerne som konkurrenter med tanke på spilletid og senere på hvem som skal ta steget opp på A-laget. I tillegg har overgangen mellom junior og senior, som kan minne om overgangen mellom G16 og junior, vist seg å være utfordrende for de yngste spillerne (Røynesdal et al. 2018). Dette kan gå ut over det psykososiale for spillerne på G16, som i overgangen fra ungdom til voksenlivet er sårbare for store forandringer (Wylleman & Lavalley 2004). Denne utfordringen er noe trenerne på både G16 og juniorlaget bør ha i bakhodet, spesielt om dette

gjelder for flere spillere i gruppa. Et eksempel på utfordringen med overgangen til junior oppstod en av dagene hvor en G16-spiller hadde hospitert opp, men hadde fått kjeft av en av juniortrenerne i garderoben. Trenerne på G16 mente det er en svakhet med hospiteringen, fordi juniortrenerne ikke har det samme forholdet til G16-spillerne utenfor feltet, som de selv har. Det eksisterer ikke en relasjon der som kan forsvare den tøffe tilbakemeldingskulturen i miljøet. Trenerne mener derimot at samarbeidet fungerer godt mellom G16 og junior:

«Så kjenner jo de mange av de på G19-gruppa. De blir matchet litt opp mot dem også. De beste i G16-gruppa trener jo aktivt med G19 nå. De skal inn i det der løpet over sommeren nå. Det er viktig at de får tidlige referanser på hvor det nivået ligger da. Samtidig som ikke alle kan være der hele tida.» (Trener 1)

Det er altså et noe varierende syn mellom spillerne og trenerne på hvor godt de to gruppene kjenner til hverandre. Dette kan bli en potensiell utfordring som klubben bør være klar over. I løpet av feltarbeidet var det kun et fåtall av spillerne på G16 som hospiterte opp på junior, både i trening og kamp. Forklaringen på dette var at G16 var inne i en meget travel periode, og at det derfor var enighet om å justere ned på antallet som hospiterte opp. I løpet av vinteren har det vært et treningssamarbeid hvor spillerne som går på NTG-U har fått hospitert opp. Det vil si at spillerne som ikke går på NTG-U, ikke har hatt det samme hospiteringstilbudet som NTG-U-elevne. Trenerne i miljøet nevnte flere ganger under feltsamtaler at det ikke skal være en fordel å gå på NTG-U når det gjelder oppfølging, men i dette tilfellet ser det ikke ut til å stemme. Kommunikasjonen mellom de to gruppene ble fremhevet å fungere meget godt:

«Og så har vi god kommunikasjon, særlig vi og G19 på å gjøre hverandre gode. Det vil jeg nesten si har vært bedre under dagens juniortrener enn tidligere. Han ser viktigheten med G16. Om vi møter Vålerenga på lørdagen, så rører han oss ikke på torsdagen, selv om han kunne gjort det. Vi gjør hverandre gode, samtidig som vi selyfølgelig hospiterer ved at gutta er med jevnlig.» (Trener 3)

Eksemplet til Trener 3 kan tyde på at resultatet av kamper på G16 prioriteres foran juniorkamper, selv om det flere ganger ble poengtert at utvikling er viktigere enn resultater. For den individuelle utviklingen til spillerne vil det i noen tilfeller være mer positivt å spille en junior-kamp for å kjenne på nivået. Hvis dette skjer over tid kan det føre til at avstanden mellom gruppene blir for stor, og at G16-spillerne ikke er godt nok inkludert i juniorgruppa når de faktisk skal ta steget opp i løpet av senhøsten (Røynesdal et al. 2018). Imidlertid ser det ut til at trenerne seg imellom finner løsninger som er positivt for begge gruppene, hvor juniortreneren ser verdien av at G16 presterer godt i årets sesong.

A-laget

For de fleste av de yngre spillerne i Stabæk, er A-laget et naturlig mål om noen år. Selv om Trener 2 snakket om at dette er to, kanskje tre steg opp for G16-spillerne, så kan det argumenteres for at A-laget spiller en viktig rolle i miljøet. Det spesielle for årets G16-lag er at gruppa har to tidligere spillere som nå har proffkontrakt med A-laget, og som jevnlig trener med disse. Det gir en litt spesiell link mellom G16 og A-lag, som langt fra alle toppklubber i Norge har. I tillegg har dagens A-lagstrener en fortid gjennom flere år i akademiet i klubben, som betyr at klubbens øverste trener har god oversikt over hvilke spillere som finnes nedover i systemet, som er sett på som svært positivt (Larkin & Reeves 2018). Dette er noe som flere av trenerne i klubben mener er en stor fordel når det gjelder å få spillere fra akademiet opp på A-laget. På to av treningene som ble observert skulle A-laget trene rett etter G16, selv om det ikke var noe mer interaksjon mellom gruppene. I løpet av feltarbeidet spilte A-laget to hjemmekamper i Eliteserien, men det var kun tre-fire av spillerne på G16 som faktisk så kampen på stadion. Dette synes trenerne er uheldig:

«Ja, vi bruker jo ofte spillerne som referanser. Vi sier at spillerne må se litt på seg selv. Stopperne bør se på stopperne på A-laget. De må finne seg selv ute på banen der og bruke det aktivt.» (Trener 3)

På flere av treningene brukte trenerne referanser fra A-lagets siste kamper. Formålet er at spillerne skal få konkrete eksempler på hva trenerne snakker om, men utfordringen kommer når spillerne kanskje ikke har sett kampen det refereres til. Det at klubbens forbilder oppholder seg i det samme miljøet som de yngre spillerne i klubben har vist seg å være en suksessfaktor (Henriksen et al. 2010a). Mesterlæring er sterkt ønsket av flere trenere i klubben, men det kan se ut til at dette ikke har gått helt inn hos spillerne. En annen av trenerne har en mulig forklaring på dette:

«Jeg synes jo på mange måter at det rart, men det sier kanskje samtidig noe om at vi ikke har greid å få til ordentlige Stabæk-gutter i systemet. Men samtidig bor en del av de andre steder i Oslo. Og da har de jo en naturlig tilknytning til et annet miljø sånn sett.» (Trener 4)

Treneren poengterer at noen av spillerne har lenger reisevei til og fra trening, og at fritiden generelt er begrenset. Det at flere av spillerne ikke er fra Bærum, kan være forklaringen på at de ikke har det samme forholdet til klubbens A-lag, som det spillerne fra Bekkestua og omegn har. Det er med andre ord en negativ side av rekrutteringsarbeidet som skjer utenfor

kommunen. Treneren forstår derfor godt at spillerne velger å ikke se kampen på stadion, men kanskje får den med seg på TV. I likhet med Trener 3 sier han at de ønsker at spillerne ser A-lagskampene, for nettopp å få se hvordan spillere i samme roller løser ulike situasjoner, samt at trenerne da kan bruke referanser på treningsfeltet. Det mest alarmerende for miljøet er kanskje at spillerne selv ikke er genuint interessert i å se klubbens flaggskip spille kamper på hjemmebane (Henriksen 2010). Årsaken til dette er trolig sammensatt. Årets A-lag har flere spillere som har tatt stegene i utviklingsavdelingen og akademiet i klubben, og i så måte burde dette være inspirerende forbilder for spillerne på G16.

6.1.2 Mikronivå – det ikke-idrettslige domenet

Majoriteten av delene som påvirker miljøet havner på den idrettslige siden av ATDE-modellen. Det er samtidig noen få ikke-idrettslige momenter som definitivt har en påvirkning på Stabæk G16. Dette dreier seg om støtte fra familien utenfor fotballhverdagen, samt venner utenfor idretten. I tillegg spiller skolen en viktig del av hverdagen til spillerne. Denne kategorien er lagt under det ikke-idrettslige domenet, selv om flere av spillerne også har idrettslige undervisning på NTG-U. Bakgrunnen for dette er at det ikke gjelder samtlige spillere, og at primærfunksjonen til NTG-U ikke er å utdanne fotballspillere, men gi spillerne en annen treningshverdag utenfor idretten de holder på med.

Familie

Som det ble beskrevet i metodekapittelet, så var det utfordrende å avtale intervjuene fordi spillerne har svært travle hverdager med mye trening og skole. Flere av spillerne bor et stykke unna treningsbanene, og ble derfor ofte kjørt og hentet etter trening. På spørsmål om hvilken rolle familien spiller for hans egen utvikling, svarte en av spiller dette:

«Kanskje en av de viktigste. Jeg tror de ofrer en del. Hvis familien skal planlegge ferier og sånn, så må alt sjekkes på forhånd at fotballen matcher og sånn. Man er jo veldig takknemlig for at de følger deg opp.» (Spiller 3)

Foreldre spiller en svært viktig rolle som en støttespillere for utøvernes utvikling opp mot et elitenivå. Sitatet fra Spiller 3 er tilnærmet en tro kopi av hva en foreldregruppe sa i Côté (1999) sitt studie av hvilken rolle familie spiller for unge utøvere. Når utøvere begynner å spesialisere seg innen en idrett, påvirker det samtidig hvordan familien legger opp hverdagen.

Treningstider og kamper påvirker familiene til spillerne, noe som Spiller 1 viser med et eksempel:

Resten av familien kan jo selvfølgelig spise et måltid sammen, men det står selvfølgelig mat klar hjemme når jeg kommer fra trening. (Spiller 1)

Samtidig spiller familien en viktig rolle som støttespiller for spillerne. Samme år som spillerne er med på G16 skal de samtidig begynne på videregående skole, noe som byr på andre utfordringer. Derfor vektlegges den emosjonelle støtten fra foreldrene for å forhindre at disse utfordringene påvirker utviklingen i for stor grad (Côté 1999). Perioden kan by på flere tilbakeslag både innen idretten og skolen, så spillerne er helt avhengige av å få emosjonell støtte hjemmefra. Det optimale for foreldrene er å innta en rolle som moderate involverte foreldre. Det vil si foreldre som gir støtte til utøverne, men som samtidig gir rom for en fleksibel hverdag (Hellstedt 1987). Trenerne har ulik erfaring med hvordan foreldre påvirker spillerne på G16:

«Det er så stor forskjell på hvordan de familiene påvirker. Du har spillere med familier som har erfaring selv fra fotball, og kanskje toppfotball og sånne ting. Erfaringen min stort sett med de, alle disse her som har spilt proff ute selv og som vet hvordan den verdenen er. Veldig distanserte til det vi holder på med. De blander seg aldri borti noe, og sier aldri noen ting. De kommer og skryter når de synes ting er bra, men likevel veldig distanserte. Og så har du de foreldrene som gjerne skulle vært gode selv, og spesielt fedre. Som mener ting og kan komme og sikkert med velmente forslag og råd underveis. Som du på en måte må holde unna, for de er slitsomme.» (Trener 4)

Her beskrives kun to typer av foreldre som trenerne opplever påvirker spillerne. Selv om den første gruppen ikke legger seg borti hva trenerne gjør på feltet, betyr ikke det nødvendigvis at spillerne ikke opplever støtte hjemmefra. Disse foreldrene kan defineres som moderat involverte, som har vist seg å være positivt for utøverne (Hellstedt 1987). Denne støtten tas trolig på hjemmebane, hvor trenerne ikke er til stede. Den andre gruppa som ønsker å påvirke treningshverdagen til spillerne fremheves som mer slitsom for trenerne å forholde seg til. Denne gruppa vil da være mer aktive enn de moderate involverte foreldrene, og kan derfor være med på å legge for mye press på spillerne (Côté 1999).

Et eksempel på hvor viktig foreldregruppa er for Stabæk G16 oppstod den siste uka med observasjon. På siste trening før seriestart i Nasjonal Serie ble fem fedre hentet inn for å simulere motspillere på trening. Dette var visstnok første gang at trenerne hadde gjort noe lignende, og årsaken var at G15-laget hadde kamp samme dag, og kunne derfor ikke stille opp. Seriekampen skulle i utgangspunktet bli spilt lørdag, men dette krasjet med G15, som

førte til at kampen ble flyttet til søndag. Dette irriterte lagets trener, fordi han mente G15 burde forutsett dette og flyttet sin egen kamp. Dette er et eksempel på at kommunikasjonen mellom gruppene kunne vært enda bedre. I samtale med noen av fedrene kom det frem at de syntes det var gøy å kunne stille opp, og samtidig interessant å se hvordan en treningshverdag er for sønnene. Dette spiller på et positivt engasjement fra foreldrene, som kan slå positivt ut for miljøet som helhet (Ronglan 2010). I tillegg har flere av foreldrene roller under kampene. Etter ønske fra trenerteamet filmes samtlige kamper, som brukes til videoanalyse i etterkant (Nicholls & Worsfold 2016). En av fedrene har også ansvaret for å oppdatere lagets Facebook-side med status på hvordan kampene går. Det at foreldrene er såpass tett innpå laget tyder på at det er et stort engasjement for å bidra i miljøet. Et slikt engasjement er i utgangspunktet positivt, men samtidig kommer det noen utfordringer med det. I noen tilfeller kan foreldrene kan ha motiver om at deres innsats inn mot laget skal påvirke spilletid for sønnen eller uttaket til NTG. I tillegg avsluttes foreldreengasjementet den dagen G16-laget oppløses, og dermed må det rekrutteres nye foreldre som skal bidra på neste års kull.

Venner utenfor idretten

Flere trenere i akademiet ga uttrykk for at de ser på G16-gruppa som en svært sammensveiset gruppe. Dette var også noe som spillerne selv ga uttrykk for under feltsamtaler. Samtidig har de også et nettverk av venner utenfor fotballen, noe som flere poengterte som viktig:

«Du har den enkle modellen til Schou-Andreassen og Eggen, arenamodellen. Den har vi i bakhodet alle sammen. De har venner, de har familie, de har fritid. Vi må ikke glemme det. Derfor gir vi litt lenger sommerferie, ikke mye, men litt mer enn det som er vanlig i andre toppklubber. De rundt oss har kanskje to uker, vi drar på med tre og en halv. Vi gir også en ekstra fridag i påsken.» (Trener 3)

Arenamodellen til Schou-Andreassen (1989) brukes altså aktivt i miljøet på Stabæk G16.

Trener 3 vektlegger at spillerne skal ha anledning til å bruke tid på andre arenaer de er tilknyttet, og får derfor ekstra fridager fra fotballen. Videre fortalte treneren at selv om laget da mister en og annen trening sammenlignet med konkurrerende lag, så er dette positivt på lang sikt. Treneren ga også eksempler på at de gir enkeltspillere fridager hvis det var spesielle behov de måtte oppfylle, samtidig som det ble poengtert at dette ble strengere i overgangen til juniorlaget. Synet på at venner utenfor idretten så ut til å være relativt likt blant i støtteapparatet på G16:

«De påvirker i forskjellig grad i forhold til hvor sterkt du ønsker det du gjør. Hvis du ønsker ekstremt å bli gode eller profesjonell så påvirker de vel i den grad at det er viktig å finne en balansegang da, så du har et miljø utenfor idretten din. For eksempel kan det jo være at bestekompisen din ikke spiller fotball i det hele tatt, men han er fortsatt bestekompisen din.» (Trener 2)

I perioden opp mot voksenalder utsettes spillerne for flere fristelser utenfor idretten. På spørsmål om de følte seg presset til prioritere fotball foran andre venner, svarte en av spillerne dette:

«For min egen del så pleier jeg ikke å synes at det er et hinder i veien for fotballen. Om vi har kamp på søndag så går det fint å henge med venner på lørdag, og kose seg litt liksom. Det synes jeg er viktig da. At det ikke blir fotball 24/7, for da blir det ganske tungt å drive med det her.» (Spiller 3)

Spillerne oppga også at det hendte at vennene utenfor idretten ba dem om å bli med på fest dagen før kamp, men at de da måtte si nei. Dette mente de selv var null problem for både dem selv og vennene å godta. Det at spillerne har nære relasjoner til kamerater både i og utenfor idretten har vist seg å være gunstig for fortsatt deltakelse innen idrett (Patrick et al. 1999). Det ser med andre ord ut som spillergruppa balanserer det å være del av et satsningslag i fotball, samtidig som de tar vare på vennene utenfor idretten. Samtidig er dette en balansegang som stadig kan bli vanskeligere å kombinere, når nivået og seriøsiteten innen idretten blir høyere (Schou Andreassen 1989).

Skole

Stabæk har gjennom flere år hatt et formelt samarbeid med Norges Toppidrettsgymnas Bærum (NTG) som ligger på Bekkestua. Siden 2004 har skolen også har et ungdomskoletilbud (NTG-U) som tre forberedende år før videregående. Forskjellen på NTG og NTG-U er at på ungdomskolen er det fokus på basistrening og det å praktisere ulike idretter, hvor utøvere innen mange ulike disipliner er samlet i samme klasse. Allsidighet for utøverne har vist seg å kunne være positivt for utviklingen av toppfotballspillere (Hornig et al. 2016). Først på videregående spesialiseres treningen innen fotball. I 2017 gjennomførte Norsk Toppfotball (NTF) en verifisering av akademiene til de norske toppklubbene, kalt Akademiklassifiseringen. Her fikk Stabæk som eneste klubb i Norge full pott på samarbeidet mellom skole og klubb, med 20 av 20 poeng. Som kommentar til skolekategorien i rapporten står det følgende:

«De beste klubbene i Norge er blant de fremste i verden. Har potensial til å bli et internasjonalt konkurransefortrinn.» (Thoresen 2017)

Av spillerne på Stabæk G16 er det kun halvparten som går på NTG-U. Resten er spredt på andre ungdomskoler i Oslo og Bærum. Samtidig jobber ingen av trenerne på G16-laget på NTG. For utenforstående kan dette virke rart, ettersom klubben fikk toppscore i den nevnte rapporten. Det er ikke noe krav at man som spiller på G16 må gå på NTG-U, men dette endres i overgangen til juniorlaget. Der *må* alle spillere også gå på NTG, i tillegg til klubbhverdagen på Stabæk junior. Her er det også samme trener som har ansvaret for skoletreningene og klubbtreningene i Stabæk. Det var imidlertid ikke alle trenerne som var like bestemt på at skolesamarbeidet fungerer optimalt:

«Selv om vi har blitt beskrevet som en av de beste klubbene i Norge i samarbeidet opp mot skolene, så er det fortsatt store utfordringer i det der. For skolen har jo sine idrettsfag og sine gymtimer som de ønsker. Så da kan det jo være at de må løpe en eller annen 3.000 meter halv ni om morgenen når vi har kamp på ettermiddagen. Og det er jo ikke helt ideelt. Da skjønner man jo at Norge henger langt etter, når vi (i Stabæk) er en av de beste på det (i Norge).» (Trener 1)

Treneren stiller seg altså kritisk til hvordan samarbeidet med skolen for de andre toppklubbene i Norge, når han selv mener at Stabæk har mye å gå på for å optimalisere samarbeidet. Samtidig er det naturlig å tro at treneren ikke *vet* hvordan samarbeidet er i andre klubber, men baserer seg på hva NTF kom frem til i Akademiklassifiseringen. I samtale med flere andre trenere viste det seg at det er dissonans om det er ideelt for utviklingen til spillerne å være i NTG-løpet både på ungdomskolen og videregående:

«Du har NTG-U som påvirker både positivt og negativt. Det positive er at de får mye trening og en inngang til det å bli en toppidrettsutøver. Det negative er at du skal gå seks år i de veggene der. Helst vil klubben det. Jeg er litt skeptisk til det.» (Trener 3)

Trener 3 poengterer at det kan bli for mye skole og trening for enkelte, og at det kan være sunt å ha en mer variert hverdag. Det at utøverne får flere treninger gjennom skolen fører til at de kan loggføre flere treningstimer for å nå de uttalte 10.000 treningstimene som trengs for å nå et toppnivå (Ericsson et al. 1993). Ettersom NTG-U fokuserer på basistrening, er den ikke direkte knyttet mot fotballen, og er derfor i gråsonen når det gjelder *deliberate practice*. Samtidig viser studier at allsidighet i ung alder er positivt for videre deltakelse innen idrett (Baker et al. 2009). Treneren understreker samtidig at klubben er opptatt av at man ikke *må* gå på NTG-U for å bli toppspiller i klubben, selv om man *må* gå på NTG for å bli det. En av

trenerne var samstemt med rapporten til NTF om at de beste klubbene på skolesamarbeid i Norge, også er i toppsjiktet i Europa:

«Jeg tror det NTG-samarbeidet vi har er ganske unikt i europeisk målestokk også. Når du er ute og snakker med klubber ute så er de imponerte over den koblinga som er på juniorbiten her sånn. Så tror jeg med forbehold om de tingene vi sa i stad at for mange hadde det vært gunstig å hatt dem i et studieløp i ungdomskolen også. Så hvis vi kunne fintunet den enda mer, så hadde det vært positivt.» (Trener 4)

Ut i fra sitatene over er det tydelig at det er en viss uenighet om hva som er den optimale modellen for å samarbeidet mellom NTG og Stabæk. Det er nå iverksatt et prøveprosjekt, hvor 03- og 04-årgangene i klubben har alle spillerne sine på NTG-U. Det er altså i tråd med hva Trener 4 mener kan være gunstig, selv om han mener det er et forbedringspotensial på dette feltet. Skolesamarbeidet med NTG-skolene skal sikre at spillerne får den mengden trening som kreves for å bli en toppspiller (Ericsson et al. 1993). Ettersom skoleuttaket for videregående utdanning skjer i løpet av sommerferien, vet spillerne i miljøet allerede ved halvspilt sesong om de kommer inn på juniorlaget eller ikke. Dette er som nevnt en problemstilling som opptok både trenere, spillere og foreldre mens uttaket nærmet seg. Hvordan klubben løser denne prosessen vil blir nærmere forklart i *Lagets utvikling*. En av spillerne hadde tanker både om skolesamarbeidet og om veien videre for hans egen del:

«Sånn for min egen del så tenker jeg ikke så mye på de der juniorgreiene. Kommer jeg inn, så kommer jeg ikke til å takke ja til det. Jeg synes fotball er gøy liksom, men tre nye år med steinhard trening og skole er ikke den veien jeg vil gå. Da går jeg nok til en annen klubb.» (Spiller 3)

Det at spillere takker nei til en plass på juniorlaget har blitt stadig mer aktuelt de siste årene. Spiller 3 virker ikke å ha motivasjonen for å legge ned arbeidet som trengs, og har dermed ikke en langsiktig plan for flere år innen toppfotballen (Holt & Mitchell 2006). På den nevnte klubbkvelden fikk en tidligere G16-spiller fortelle om hvorfor han valgte å trappe ned fotballsatsinga, til tross for at han har var aktuell for juniorlaget. Ifølge trenerne har dette skjedd ved noen få anledninger de siste årene, selv om de aller fleste fortsatt takker ja til plassen. Sitatet til Spiller 3 gir en pekepinn på at det er langt fra alle spillerne som ønsker å ta det neste steget opp på juniorlaget. Ettersom dette er en spiller som i dag går på NTG-U, kan klubbens plan om å ha alle spillere gjennom et seksårig løp i NTG-systemet være et steg i feil retning. Trenerne på G16 virker å være uenige i hva som er optimalt på lenger sikt, og det er da naturlig å tro at det er delte meninger om dette blant trenerne og ledelsen i akademiet.

6.1.3 Makronivået

Hoveddelene av modellen består av moment som faller inn under mikronivået. På makronivået er det kun *Naboklubbene* og *Nasjonalkulturen* som jeg mener påvirker miljøet i stor nok grad til at det er verdt å ta med i denne oppgaven. Andre forskere ville muligens funnet andre momenter som de ville hatt med, men dette er altså min forståelse av miljøets oppbygging.

Naboklubber

Stabæk har gjennom flere år hatt et samarbeid med naboklubbene i kommunen, ved at disse klubbene nominerer spillere til talentsamlinger i årene før elitelagene tas ut. Denne prosessen har både vært positiv og negativ for forholdet til breddeklubbene, noe som trenerne i Stabæk vedkjenner:

«Der også var det et bra samarbeid for mange år siden. Da de aller fleste klubbene i nærområdet hadde en link til klubben. Hvor det var et samarbeid. Så datt det samarbeidet litt fra hverandre. Jeg tror ikke klubbene følte at de fikk nok tilbake.»
(Trener 4)

Utfordringen i samarbeidet mellom topp- og breddeklubb er at toppklubbene ofte sitter igjen med den største gevinsten. De får spillerne de ønsker, og breddeklubbene kan i noen tilfeller få problemer med å holde de resterende spillerne samlet. I Rosenborg har for eksempel klubben egne ambassadører som jobber for å heve kompetansen i breddeklubbene (Aalberg & Sæther 2016). For at et slikt samarbeid skal fungere optimalt er toppklubbene nødt til å gi noe tilbake til breddeklubbene for å legitimere at de henter spillere til egen klubb. På klubbkvelden jeg deltok på, uttalte en av klubbens ledere at Stabæk i fremtiden skulle satse på å spre kompetanse ut til breddeklubbene. Så gjenstår det å se om dette blir satt ut i praksis, eller kun er fine ord som skal blidgjøre naboklubbene i kommunen. Flere av trenerne ga uttrykk for at samarbeidet har fungert godt i perioder, men at Stabæk som klubb har mye å gå på for å bedre forholdet til breddeklubbene i kommunen:

«Gullåret 2008 så stod jo klubbene rundt og skrapet på døra. Og så har det blitt økonomi i det, altså at de kan tjene penger på akademiene sine, og det er veldig bra. Samtidig som det gjør at man holder mer på sitt, og vi i Stabæk har ikke vært flinke nok til å samarbeide med klubbene rundt. Det er der vi scorer lavest på akademiklassifiseringen også.» (Trener 3)

Sitatet viser at i perioden hvor Stabæk kjempet i toppen av Tippeligaen, så var interessen for et samarbeid større hos breddeklubbene. Dette kan ha sammenheng med at breddeklubbene da ser verdien av å bidra til et av Norges beste lag. De senere årene har de sportslige resultatene på A-laget variert, og dermed kan noe av interessen for samarbeid ha forsvunnet. Stabæk havner på 20.plass av 26 klubber i Akademiklassifiseringen under kategorien *Samarbeidsmodeller*. Her får toppklubbene poeng etter hvor gode er de på å drive trenerutvikling, samt hvordan klubbene driver spillerutviklingsarbeidet i breddeklubbene. I tillegg gis det ekstrapoeng til de klubbene som har etablert et samarbeid med vitenskapelige miljøer, noe Stabæk ikke har gjort (Thoresen 2017). Trener 3 poengterer samtidig at breddeklubbene nå har begynt å etablere egne akademier som en økonomisk del av den sportslige driften. Denne utviklingen har vært enorm de siste årene, og som treneren sier, så kan dette gå utover Stabæk. Breddeklubbene føler selv at de øker egen kompetanse, og ønsker å utvikle eget akademi, fremfor å sende sine beste spillere til Stabæk. Om dette blir tendensen fremover, så kan det få store konsekvenser for Stabæk, ettersom de ikke får det samme tilfanget av talentfulle spillere som tidligere.

Noe av kritikken mot Stabæk har vært at de er for aktive med å hente spillere fra breddeklubbene. Denne problemstillingen blir forklart og gjort rede for av Trener 1:

«Samtidig som vi er tvunget til å drive litt annerledes. Du har flere klubber i Norge som på en måte har et mye større domene. Hvis du ser på ulike fylker og områder, så har du jo Rosenborg i Trøndelag, du har Odd i Telemark, du har Brann i Bergen. De har mye bedre forutsetninger til å ha et mye bedre forhold til klubbene rundt seg.»
(Trener 1)

Treneren vektlegger forutsetningene Stabæk har for å drive rekruttering av spillere til egen utviklingsavdeling og akademi. Innen en radius på 30km finnes det i dag tre andre Eliteserieklubber, samt tre andre klubber som de siste ti årene har vært oppe på nivå to i Norge. Konkurransen fra disse klubbene fører til at toppklubbene stadig kjemper mot hverandre om å identifisere talentfulle spillere (Waagsether 2016). Dette står i kontrast til de tre klubbene som Trener 1 nevner, som står i særstilling i sin region. I jakten på de talentfulle spillerne, kan forholdet til breddeklubbene bli ødelagt fordi Stabæk ikke har tid eller ressurser til å gi noe tilbake. Samtidig legitimerer klubben at de jakter på unge spillere med at hvis ikke Stabæk henter disse spillerne, så vil noen av de andre toppklubbene gjøre det. Dette blir en form for et våpenkappløp, hvor toppklubbene hele tiden prøver å ligge litt foran konkurrentene i jakten på fotballtalentene. Over tid kan dette føre til at toppklubbene går etter stadig yngre spillere, i et stadig større geografisk område.

Denne problemstillingen er imidlertid klubben klar over, og det er satt inn tiltak for å bedre forholdet til breddeklubbene. Blant annet er A-laget nå mer aktivt ute og viser seg frem enn de gjorde for bare noen få år siden. Likevel er dette en utfordrende og tidkrevende prosess:

«Nå har vi i alle fall prøvd å ta litt tak i det der med en 50%-stilling. Men den jobben må gjøres veldig.. du kan ikke rett på det punktet på tre uker. Du må bygge opp den tilliten over tid. Dette må klubbene som helhet kjøpe. I en breddeklubb, de som trener og styrer klubben, de byttes på annethvert år nesten. Så du må komme under huden på klubben, og det krever mer enn å dukke opp på noen møter og sånne ting.» (Trener 3)

Ettersom den nye stillingen med å bedre forholdet er relativt ny, vil det ta tid for å se om dette blir et steg i riktig retning. Stabæk er uansett klar over utfordringen og har satt i gang tiltak for å forbedre samarbeidet med breddeklubbene. Tidligere har klubben også gått utenfor sitt kjerneområde i jakten på spillere, og da Stabæk jaktet talenter i Telemark ble ikke dette godt mottatt av Odd-trener Dag-Eilev Fagermo (Kippernes 2009).

Nasjonalkulturen

Selv om Stabæk som klubb scorer høyt på akademiklassifiseringen, kommer det med jevne mellomrom kritikk av praksisen ved akademiet og utviklingsavdelingen. Høsten 2017 fikk klubben krass kritikk for å ha gitt karakterkort på ferdighetene til spillere ned i sjuårsalderen (Waagseter & Holmlund 2017). Her ble spillerne vurdert på 19 punkter med karakteren en til sju. Da saken ble slått opp i media la klubben seg flat, og avsluttet denne praksisen. Fra nå av gis det kun lignende tilbakemeldinger til spillere over tolv år, som er i henhold til barneidrettsbestemmelsene til NIF. I kapittelet *Individuell utvikling*, blir evaluering av spillerne på G16 forklart nærmere.

Dette er langt fra det eneste gangen Stabæk har fått kritikk for hvordan de driver utviklingsarbeidet sitt. Trenerne mener selv at klubben i enkelte tilfeller utfordrer nasjonalkulturen når det gjelder idrett i Norge:

«I forhold til at vi er tøffere på å stille krav. Vi er tydeligere på at det ikke alltid skal være likt. Vi selekterer jo fra de er 13. Det er for så vidt ikke riktig det heller, vi selekterer fra de er 12. Og vi spiller ett år opp med alle lagene våre. Det er jo ikke politisk riktig å gjøre.» (Trener 2)

Det at treneren mener at det ikke er politisk riktig å selektere fra barn er 12 år, er en påstand som kan diskuteres. Dette er et tema som ofte tas opp i offentligheten, men forskjellen på at en toppklubb gjennomfører dette, kontra en breddeklubb, er at toppklubben i de fleste tilfellene har en mer kunnskapsbasert tilnærming til selekteringen av spillere. I en klubb med god erfaring med denne type prosesser vil det være mindre utfordringer enn i en breddeklubb. Barneidrettsbestemmelsene legger samtidig føringer for når det er lov å drive konkurranserettet aktivitet i Norge (Soleng et al. 2007). Disse begrensningene prøver Stabæk stadig å utfordre, fordi de mener det er den rette veien å gå. Seleksjon og differensiering av spillere er en stadig utfordrende øvelse for idretten, fordi det er flere ulike syn på saken. Henriksen & Stambulova (2010) nevner differensiering som ett av åtte punkt som kjennetegner suksessfulle miljø. Stabæk ønsker å starten denne prosessen tidligere enn det lovverket sier, og da oppstår det konflikter med forbundene som styrer barne- og ungdomsidretten i Norge. Selv om det ligger føringer både når det gjelder lovverk og idrettskultur her til lands, er ikke Stabæk fremmed for å drive utviklingsarbeidet på sin måte:

«Vi kjører vårt eget løp. Men vi har vanskelig for i Norge å håndtere to ting på en gang. Det ene er breddeperspektivet som er kjempeviktig, og det viktigste i idrett, tenker jeg da. Det er absolutt det viktigste. Men vi vet at hvis det skal være malen for all aktivitet i Norge, så kommer vi til å slite med å utvikle fotballspillere de nærmeste 20 årene.» (Trener 4)

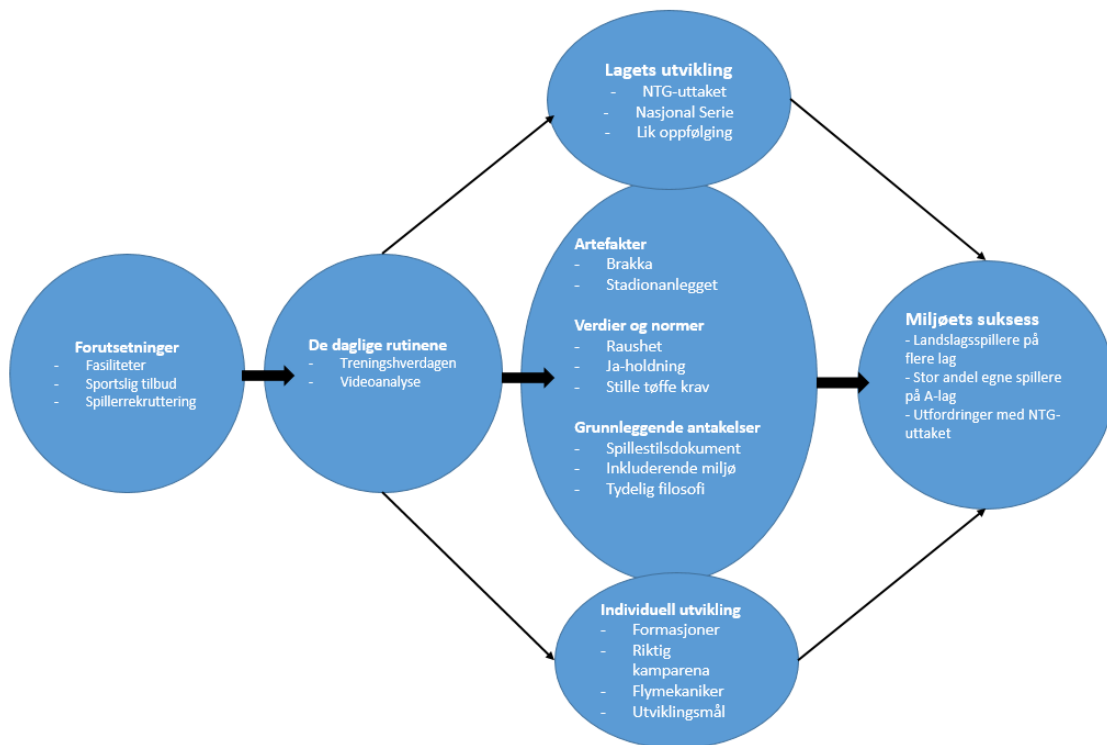
Treneren ser viktigheten av breddeidretten i Norge, samtidig som han mener det er viktig å se topp og bredde som to ulike veier å gå. Ifølge han vil det være umulig å utvikle gode fotballspillere gjennom et breddeperspektiv, hvor det ikke er lov med seleksjon og differensiering av spillerne (Henriksen 2010). Treneren argumenterer videre for at noen klubber må få lov til å drive med toppidrett, mens majoriteten av klubbene skal tilby et breddetilbud. En av de andre trenerne mener forbundene har ansvaret for å bevisstgjøre at det er mulig å drive toppidrett innen fotball:

«Skal du bli god i langrenn så kan du begynne å spisse, trenere hardere og pushe mye mer i ung alder, men gjør du det i fotball så blir det misoppfattet kan du si. Der tror jeg toppklubbene, NFF og NIF har mye å jobbe med å få en bedre forståelse, for det blir litt sånn skal du spille piano og fiolin, så starter du når du er seks år.» (Trener 3)

Treneren etterlyser hjelp fra NFF og NIF i arbeidet med å drive målrettet spissing av fotballen i Norge. Han forteller videre at han ønsker at denne spissingen skal få like mye positiv omtale som andre idretter får i debatten rundt talentutvikling innen toppidrett.

6.2 Environments Success Factors (ESF)

ATDE- og ESF-modellene tar for seg ulike momenter av miljøet, men må samtidig sees i sammenheng med hverandre for å gi et korrekt bilde av hvordan miljøet er bygget opp og hvordan det blir drevet (Henriksen 2010). Kapittelet vil følge samme struktur som det foregående ved å ta for seg en komponent i modellen om gangen.

Modell 6: Beskrivelse av de ulike suksessfaktorene i Stabæk G16

Modellen starter med miljøets forutsetninger, som direkte påvirker de daglige rutinene. Den organisatoriske kulturen er hjertet i modellen, og herunder faller kategoriene artefakter, verdier og normer, samt grunnleggende antakelser. I tillegg følger det egne underkapitler om individuell- og lagets utvikling. Helt til slutt vil alle disse funnene bli oppsummert i et eget kapittel, hvor de viktigste punktene for om miljøet er suksessfullt eller ikke, blir trukket frem.

6.2.1 Forutsetninger

Studiene til Henriksen (2010) viser at det ikke bare er størrelsen på budsjettet som påvirker arbeidet med å utvikle talentfulle utøvere. Selv om gode forutsetninger er en fordel, så vil det daglige arbeidet med de forutsetningene man har, være det aller viktigste. Jeg har derfor valgt

å dele opp dette kapittelet i tre deler som tar for seg *fasiliteter, sportslig tilbud og spillerrekruttering*. Dette er blant de viktigste forutsetningene som påvirker det daglige arbeidet i Stabæk-akademiet.

Fasiliteter

«Det er ikke fine og fancy kontorlokaler som utvikler gode fotballspillere, det er hva vi gjør på treningsfeltet hver dag.» Sitatet stammer fra en tidligere A-lagstrenerens første møte med Nadderud for noen år siden. Dette ble formidlet på klubbens årlige kick-off hvor hele akademiet og utviklingsavdelingen var til stede, sammen med klubbens seniorlag på dame- og herresiden. Dette sitatet beskriver godt den holdningen som er gjennomsyret i Stabæk-miljøet. Selv om den økonomiske delen er en utfordring, så skal det ikke legge en demper på arbeidet med å utvikle fotballspillere. På spørsmål om hvordan klubbens tilgang på ressurser er, svarte en av trenerne følgende:

«Begrensa. Det er liten tvil om det. Jeg synes vi får til veldig mye med det vi har. Man skulle selvfølgelig hatt enda en kunstgressbane i forhold til det med logistikk. Man skulle gjerne hatt bedre fasiliteter til det å ha for eksempel ha større treningsrom på stadion. Kanskje til og med fått med NTG i det nye stadionet her. Da ville samarbeidet blitt enda mer utvida. Men det finnes jo ressurser. I alle fall i form av mennesker som kan bidra, i forhold til kompetanse og det å ta i et tak.» (Trener 1)

Treneren vektlegger at Stabæk får mye ut av det de har, men skulle gjerne hatt flere baner til rådighet. I løpet av de tre ukene med feltstudie trente laget tolv ganger. På kun én av disse øktene disponerte de hele banen. Resten av øktene var det ulike andre lag i klubben som trente på den andre banehalvdelen. På en av øktene trente både G13 og klubbens damelag på samme bane, uten at det så ut til å være et problem for G16. Dette er en klar utfordring for de lagene som ønsker å trene struktur på større flater, fordi det ikke er praktisk mulig å gjennomføre. Henriksen (2010) nevner ikke ressurser eller fasiliteter som en vesentlig del av et talentutviklingsmiljø. Der fokuseres imidlertid på at all innsats innad i miljøet må trekke i samme retning og være koordinert. Nadderud stadion er et relativt gammelt og utslitt tribueanlegg, og det har blitt bestemt at det skal bygges nytt anlegg innen få år. Treneren ser muligheten for å integrere NTG i det nye stadionbygget, for å utvide det allerede eksisterende samarbeidet. Samtidig vektlegger han at klubben ikke mangler mennesker i form av trenere og den kompetansen de besitter. Fokuset ser heller ut til å være på materielle fasiliteter som baner og andre anlegg. På det nåværende anlegget på Nadderud har klubben to fullstørrelse

elleverbaner til disposisjon, og disse benyttes av klubbens totale 45 lag på gutte- og jentesiden (Norges Fotballforbund 2018). Hovedbanen har fortsatt gress, og benyttes kun av A-laget til trening og kamp. I fremtiden er målet for klubben å legge om til kunstgress for å kunne utnytte stadion som treningsbane for de andre lagene i klubben. En av de andre trenerne understreket viktigheten av at klubben har satset på utviklingsavdelingen:

«Økonomien er fortsatt dårlig, men klubben gjorde et bevisst valg. Ok, vi er nødt til å skjerme utviklingsavdelinga. Den må vi prioritere. Så sånn sett har klubben i en vanskelig økonomisk situasjon gjort et valg om å prioritere utvikling av egne spillere. Som jeg tror er lurt. Og så sa de, ok, vi er først og fremst en utviklingsklubb, men vi skal samtidig henge med i Eliteserien likevel.» (Trener 4)

Etter gullåret i 2008 flyttet klubben hjemmebane til Telenor Arena på Fornebu. I 2012 var klubben tilbake på Nadderud, men nå med store økonomiske problemer. Veien hadde vært kort for å kutte støtten til akademiet, men her tok altså klubben et bevisst valg på at de økonomiske utfordringene ikke skulle gå utover de yngre lagene i klubben. Dette har i ettertid vist seg å være et lurt valg, ettersom klubben nå utvikler u-landslagsspillere og A-lagsspillere på løpende bånd (Strømnes 2017). Et eksempel på den noe trange økonomien kom da G16-lagets trener ønsket å vanne banen i forkant av seriestarten i Nasjonal Serie. En runde med vanning koster klubben 20kr, og han kommenterte at det ikke var veldig stor forståelse for at man skulle bruke penger på sånt. Et annet eksempel på at økonomien ikke er på topp fant sted uka før første seriekamp i Eliteserien 2018. Gressbanen lå under snø og is, og ved å sette på undervarmen på banen måtte klubben samtidig slå av varmen på en av kunstgressbanene, fordi denne går på samme strømkrets. Dermed fikk flere av akademiets lag en dårligere treningsbane fordi klubben måtte prioritere å gjøre Nadderud kampklar. Flere av trenerne var oppgitt over at deres treningshverdag ble påvirket av den tidlige Eliteseriestarten. Dette forsøket hjalp derimot ikke, ettersom kampen ble utsatt, og da ble undervarmen igjen flyttet over på kunstgressbanen.

Som nevnt er stadionanlegget på Nadderud nedslitt og gammelt. Spillerne selv hadde følgende å si om fasilitetene:

«Vi har jo bra baner, men garderoben er litt..» (Spiller 3).

Først når spillerne kommer opp til G16-laget får de egen garderobe som gjelder bare for dem. Blant de yngre lagene i klubben er det flere lag som deler samme garderobe, og det kan by på utfordringer om noen av disse trener samtidig.

«Det er bedre akkurat nå. For tidligere hadde vi garderoben i hallen og da delte vi garderobes med andre lag. Nå er det ingen andre som er her, bortsett fra juniorlaget. Så det er bedre nå.» (Spiller 2).

På en av treningene måtte G16-laget benytte en garderobe som tilhørte et yngre lag, men ble kastet ut av laget som skulle ha kamp. Spillerne ga uttrykk for sterk misnøye for dette, og kommenterte at «Sånn er det ikke i de andre toppklubbene». Bortsett fra garderobefasilitetene mente spillerne at de hadde nok ressurser for å ha en god treningshverdag. Banekapasiteten tenkte de ikke noe på, og de var fornøyd med kvaliteten på ballene og annet utstyr. Dermed er det forskjell på hvordan spillerne og støtteapparatet vurderer tilgangen på ressurser. En av forklaringene kan være at støtteapparatet er mer bevisste på at jeg er der som forsker, og at det gir mulighet til å være mer negativ enn det som er deres oppriktige mening. Ved å prate ned tilgangen på ressursene, opphøyer man samtidig den jobben trenerne gjør, fordi da kan man argumentere for at med mer ressurser så ville man blitt enda bedre. Det kan med andre ord skapes en oppfatning av at Stabæk har et suksessfullt miljø *på tross av* mangelen på ressurser.

Sportslig tilbud

Det sportslige tilbudet i Stabæk er relativt bredt for spillerne på G16. På sitt eget lag har spillerne til vanlig fire eller fem treninger i uka gjennom nesten hele året. I tillegg er det muligheter for enkelte å hospitere med junior, enten gjennom NTG-samarbeidet eller på kveldstid. Når det gjelder kamptilbudet så stiller G16 med ett lag i Nasjonal Serie i regi av NTF. Totalt er det i år tre avdelinger med seks lag hver, hvor topp to i hver avdeling spiller mot hverandre til høsten for å kåre landets beste G16-lag. Det samme gjelder for treerne og firerne, samt femmerne og sekserne i vårens serie. Lagene som deltar har enten et A-lag i Eliteserien eller OBOS-ligaen. Denne ordningen er nå fire år gammel, og har ifølge trenerne vært et steg i riktig retning. Før etableringen av Nasjonal Serie spilte G16 Interkrets mot jevnaldrende, men det ga ikke sportslig god nok motstand mot brorparten av lagene i serien. Det at klubben har et G15-lag som deltar i G16-klassen gir imidlertid muligheten til å hospitere spillere ned fra G16 for å hjelpe G15-laget. Det gir klubben stor fleksibilitet for å passe på at spillerne er inne i flytsonen når det gjelder sportslige utfordringer (Csikszentmihalyi 1997). Dette gjelder spesielt for spillerne som ikke får like mye spilletid på G16 i Nasjonal Serie eller NM. En av trenerne hadde følgende tanker om kamptilbudet denne sesongen:

«Det blir en tøff sesong med Nasjonal Serie her nå. For du kan si det nå at G16-gutta kommer fra 15-årsfotballen hvor de har spilt et år opp i Interkrets G16. Så sånn sett skal de nå møte jevnaldrende. Fysisk sett så kommer man jo heldig ut av det, men det er noe med det skiftet der altså. Det merker vi internasjonalt og. Når man går fra det å spille 13-14-15-årsfotball til det å spille 16-årsfotball så er det noe som skjer. Der er det mange som modnes, og fotballen blir mye mer voksentilnærmet.» (Trener 1)

Treneren understreker at kamptilbudet er mer enn godt nok i den Nasjonale Serien, og er spent på hvordan årets lag kommer til å prestere her. Overgangen fra å spille mot overårige i fjor til å spille mot jevnaldrende i år, poengterer han som en utfordring på det mentale planet (Gucciardi et al. 2009). Nasjonal Serie blir dermed en naturlig overgang fra G16 Interkrets til G19 Interkrets som venter neste sesong. De beste spillerne på kullet får allerede i år mulighet til å prøve seg i Interkrets-serien for junior, som er blant landets tøffeste avdelinger på juniornivå. I tillegg til seriespillet deltar laget i G16-NM, hvor fjorårets lag som nevnt vant finalen. Oppsummert så kan spillerne på G16 delta på flere ulike kamparenaer i løpet av sesongen, i tillegg til at de har en fornuftig treningshverdag med egen gruppe.

Spillerrekruttering

I kapittelet *Naboklubber* skriver jeg om forholdet Stabæk har til naboklubbene i Bærum og omegn. Selv om klubben har flere lag i yngre årsklasser, så er de helt avhengige av spillerrekruttering for å holde tritt med de andre toppklubbene i regionen. Av G16-lagets rundt 20 faste spillere har fem av disse vært i klubben siden de var seks år gamle, mens resten har kommet inn fra andre klubber senere i utviklingsløpet. I dagens A-stall (per juni 2018) er tolv av spillerne født innenfor 10km fra Nadderud. Av disse er det likevel kun tre spillere som startet karrieren i Stabæk som 6-åringer (Vistnes 2018). Flere av trenerne etterlyste mer ressurser til å etablere et velfungerende speiderapparat i klubben:

«Stort sett har det vært et ansvar som har ligget på den treneren som har aldersgruppa. Den er mye ute og ser ting. (...) Der har vi ikke bygget opp et bra nok system. Det finnes folk som er ute og ser på kretssamlinger og sånt, og kamper rundt omkring. Men den biten med scoutinga er for dårlig satt i system. Så det har vært veldig opp til den treneren som har kullet. På G16 gjør vi jo veldig lite av det.» (Trener 4)

Ansvar for kartleggingen av potensielle spillere til klubben tilfaller altså treneren for det aktuelle laget. Klubben har med andre ord ikke en dedikert speider som jobber på tvers av kullene. Det å ha et velutviklet speiderapparat som benytter seg av vitenskapelige metoder for

å kartlegge spillere har vist seg å være positivt for toppklubbene (Reilly & Williams 2000). Det at klubben ikke har dette ser trenerne på som svært negativt, fordi de allerede har mer enn nok å gjøre med eget lag:

«Det blir jo overlatt til hver enkelt trener i den potten som er veldig liten fra før av, nemlig fritid. Jeg tror det er en vei å gå. For å opprettholde for fremtida, så er ressurser viktig.» (Trener 2)

Trener 2 og trener 4 er samstemte om at klubben bør få på plass et speiderapparat som har kontroll på aktuelle spillere i egen region. Utfordringen blir igjen den økonomiske biten, ettersom det vil kreve en ny stilling i akademiet eller utviklingsavdelinga. Interessant nok hadde spillerne også sitt å si om rekruttering av spillere:

«Det kan diskuteres om hvorvidt det er smart å ta ut lag hvor folk ryker ut tidlig. Men samtidig må man nesten det. Det ble jo tatt ut et elitelag i 7.klasse. Det er jo tidlig, men samtidig: Hvis det er en klubb som har ambisjoner så må de nesten det.» (Spiller 2)

Spilleren oppga ikke noen årsak til hvorfor han mener dette er et riktig valg. Dette kan være en konsekvens av at det er dette som har blitt innprentet i spillerne i miljøet, for at det skal være en felles forståelse for hvorfor Stabæk er tidlig ute med å ta ut elitelag. Det er svært tvilsomt at spilleren har lest seg opp på hva forskningen sier om tidlig spesialisering og selektering, så denne holdningen må være påvirket fra noen andre. En av følgende ved rekrutteringen av nye spillere er at noen spillere må vike plassen for de nye. Spiller 2 har selv spilt i Stabæk hele livet, og må da ha sett flere lagkamerater forsvinne ut av klubben når nye spillere kommer inn. I forbindelse med uttaket til det yngste elitelaget i klubben, blir det hentet inn flere spillere fra andre klubber. Da blir kun de beste opprinnelige Stabæk-spillerne med videre, mens de som ikke er vurdert som gode nok, må finne seg andre klubber å spille for. De senere årene har klubben også hentet spillere fra mer rurale strøk enn Bærum, og der kan «Big Fish Little Pond»-effekten spille inn ved at disse utøverne har vært best i sitt område, og kan dermed ha en fordel sammenlignet med Stabæk-spillerne (Marsh 1987).

6.2.2 De daglige rutinene

Dette kapittelet har jeg valgt å dele opp i to deler. *Treningshverdagen* tar for seg momenter som belastning og oppfølging av fysio under trening og kamp. I *Videoanalyse* vil fokuset rettes mot den utstrakte bruken av video både i fellesskap og som individuell oppfølging.

Spesielt sistnevnte vil få stor plass ettersom dette var blant det mest interessante og tidkrevende som er en del av treningshverdagen til Stabæk G16. Årsaken til at videoanalyse er lagt under dette kapittelet er at det både tar for seg den individuelle- og lagutviklingen som kommer senere i ESF-modellen.

Treningshverdagen

Hverdagen til spillerne på G16 inneholder store mengder trening, spesielt for de spillerne som går på NTG-U. Totalbelastning er derfor et viktig element som ligger i bakhodet til både trenere og spillere underveis. Den siste uka med observasjon, tok en av trenerne for seg en av spillerne som var inne i en tøff periode med mye trening og kamper. Tabellen under viser hvilken belastning spilleren hadde denne uka:

Tabell 4: Treningshverdag for en utvalgt spiller i uke 17, 2018

Treningshverdagen til en utvalgt spiller	
Trening G16	23.april
Trening G16	24.april
Trening G16	25.april
Kamp Interkrets G19	26.april, kamp i Oslo
Trening G16	27.april
Trening G16	28.april
Kamp Nasjonal Serie G16	29.april, hjemmekamp

Dette var noe treneren hadde identifisert, og tok derfor en samtale med spilleren før treninga på tirsdagen. Der ble spilleren spurt om hvordan kroppen kjentes og om hvor mye overskudd han hadde. I tillegg til klubbaktivitetene kom også skoletreninger på NTG-U. Sammen ble de enige om at han tok fri fra lagets trening fredag for å kunne trene for fullt på lørdagen. Etter en tøff kamp torsdag for juniorlaget, mente lagets trener at det da ikke var noe vits at han skulle trene for halv maskin både fredag og lørdag før seriestarten søndag. En fridag ble altså foretrukket foran en restitusjonsøkt alene, mens resten av spillergruppa trente sammen. Spilleren selv fikk altså vurdere og bestemme selv om han skulle ha fri. Det at trenerne legger ansvaret over på spilleren kan føre til større eierskap i egen utvikling (Holt & Mitchell 2006). I dette tilfellet ble ikke klubbens fysio involvert, noe som ofte skjer ifølge en av trenerne:

«Lagets trenerne er også idrettslærere, de har mye kunnskap om det å regulere belastning og det å ta litt hensyn. De er også flinke på, de blir tidlig kjent med gutta, så de er gode på lese kroppsspråket litt tydelig. Så de kan plukke opp en del ting uten at fysioen må involveres.» (Trener 1)

Som nevnt har klubben kun en fysio som har ansvaret for alle lagene i akademiet. Det er derfor ikke praktisk mulig at han er inne og tar alle avgjørelser når det gjelder belastning for enkeltspillere. I eksempelet over er det da hovedtrener som tar avgjørelsen basert på egen erfaring og oversikt over spillerens treningsuke. Samtidig ga spillerne uttrykk for at de synes det er trygt at fysioen ofte er til stede på trening:

«Det er bra med egen fysio. Det er ikke alle lag som har det. Hvis du har vondt noe sted så kan du bare gå og sjekke det med en gang. I stedet for at du går og lurert på om det er noe som er vits i å sjekke ut, eller om man bare skal vente til det går over. Man kan gå rett og sjekke det, og kanskje ta en treningspause eller noe.» (Spiller 2)

Under feltarbeidet var det flere spillere som var i samtale med fysioen under og etter treningsøktene. Hvis han ikke var til stede på feltet ble de sendt til kontoret hans om de hadde fått seg en trøkk på en øvelse eller i spill. Flere ganger ble også spillerne sendt til fysioen for å måle lengde og vekt, for å kartlegge perioder hvor spillerne vokser mer enn normalt. Argumentet for dette var at i disse periodene er spillerne mer skadeutsatte, og det ønsker klubben å ha kontroll på. Den siste uka fikk en av spillerne en kjenning i lysken tirsdag, og ble deretter fulgt opp av fysioen umiddelbart. Spilleren gjennomførte deretter ekstra oppvarming før resten av treningene før kampen, og stod over enkelte sekvenser for å ikke slå opp skaden. Spilleren ble klarert for spill på søndagen av fysioterapeuten, men fikk seg en ny smell og måtte byttes ut i første omgang. Det var ikke snakk om samme skade, men hvis laget hadde hatt bedre dekning på posisjonen hans ville han muligens stått over kampen. Ettersom dette var en viktig kamp for gruppa kan det være at presset om at spilleren måtte spille ble for stort, og førte til en ny skade. Det vil i så fall stride med klubbens tanke om at utvikling er viktigere enn resultater, som strider med et langsiktig utviklingsfokus (Henriksen 2010).

Før de aller fleste treningene leser lagets trener opp hvem av spillerne som ikke er til stede på trening, og hvilke som eventuelt skal stå over deler av økta. Før et par av treningene hvor det var få spillere til stede var det enkeltspillere som lurte på hvor han og han var, men dette ble altså oppklart før hver trening. Den siste uka var det for eksempel tre spillere på G15-laget som var opptatt med landslagssamling, og dermed var det andre G15-spillere som deltok på trening. God flyt mellom treningsgruppene har vist seg å være nok et kjennetegn på suksessfulle miljøer (Henriksen et al. 2010b). Kommunikasjonen mellom fysio og hovedtrener virket å være meget god:

«Det er ikke før alle treninger at jeg sender en status. Hvis han tar det så er det mer for å få en bekreftelse på status tror jeg. Treneren og jeg snakker ofte sammen og vi har en bra dialog på en del sånne ting, men det som eventuelt kommer ut der er ikke

noe nytt for noen av spillerne det. Ofte sender jeg et sammendrag på en del ting til treneren. Så tror jeg han bare går gjennom det i plenum» (Trener 1)

Selv om eksempelet med spilleren med mye belastning siste uka viser at trenerne selv har god kompetanse på å se an belastning på enkeltspillere, så vil det være en trygghet å ha en fysio som kan bidra med å styre dette. Samarbeidet mellom trenerne og fysioen bør derfor fungere godt for å unngå at spillerne ikke får den oppfølgingen de skal ha. Selv på de øktene hvor fysioen åpenbart var mer fokusert på et annet lag som trente, så gikk G16-lagets trenere bort for å sjekke status på G16-spillerne.

Mental tøffhet har tidligere blitt nevnt som en av ferdighetene som etterlyses i miljøet og som refereres til i det daglige arbeidet (Gucciardi et al. 2009). Ved flere anledninger på trening skapte trenerne situasjoner under øvelsene som førte til at spillerne ikke følte mestring med en gang. Dette kunne for eksempel være at arealet de spilte på var for lite, eller med touchbegrensing som forhindret flyt i spillet. Trenerne fokuserte på at spillerne måtte «stå i ubehaget», og at de selv måtte finne løsninger på problemene som oppstod. Spillerne ble på den måten sendt utenfor sin egen komfortsone, og fikk selv ansvaret for hvordan de skulle takle dette (Csikszentmihalyi 1997). Et annet eksempel oppstod da laget hadde rolletrening med ulike stasjoner. Som en avslutning på denne sekvensen, ble alle spillere bortsett fra de fem som var på en stasjon, bedt om å være tilskuere det siste minuttet. Om en av spillerne gjorde feil ble det oppfordret fra trenerens side til å bue på denne spilleren. Dette ble gjort med et glimt i øyet, men er likevel et ledd i det å utvikle spillerne. Det mentale spiller en meget sentral rolle i denne måten å drive spillerutvikling på (Gagné 2000). Etter sekvensene fikk spillerne spørsmål om hvordan det følte, og det var felles enighet om at slik trening var nyttig for videre utvikling av mentale ferdigheter for å takle press (Gucciardi et al. 2009).

Videoanalyse

Allerede den første dagen med observasjon så fikk jeg deltatt på videoanalyse, både for hele laget og én til én. Treneren kunne fortelle meg at alle kamper analyseres i ettertid både felles og med enkeltspillere. I en UEFA A-treneroppgave står det blant annet at akademiet i Stabæk er oppfordret til å bruke videoanalyse av alle kamper som spilles (Garborg 2014). Ifølge trenerne har G16 har vært i førersetet i klubben de siste årene når det gjelder videoanalyse, selv om det er et relativt tidkrevende arbeid:

«Selve kampen tar to timer cirka. Så skal du legge inn og lage en analyse som spillerne blir lagt inn i mapper. Det kan være målsjanser, det kan være sjanser imot. Det kan være variabler jeg velger, som siste tredjedel, kantrelasjon back-kant, frispilling, press og sånne ting. Samtidig som jeg også har rundt 70 klipp som jeg legger på enkeltspillere. Den presentasjonen sender jeg ut til spillerne.» (Trener 3)

Tendensen som ble observert den første uka var at flere av tilbakemeldingene spillerne fikk var tøffe. Laget hadde nettopp vært gjennom en treningsleir i Spania, hvor de hadde møtt G16-lagene til to La Liga-klubber, og derfor fått meget kvalifisert motstand. Etter hjemkomsten hadde gruppa i tillegg spilt en under pari kamp mot et godt juniorlag i Oslo, så det var nok av feil å finne på videoklippene. Det var ingen skjerm i G16-lagets garderobe, men da flyttet de seg over i garderoben til junior for felles gjennomgang. Når treneren tok for seg enkeltspillere én til én, ble disse samtalene som oftest gjennomført på klubbens brakkebygg.

Under gjennomgangen i plenum ble det vist frem flere klipp hvor trenerne hadde en åpen tilnærming til løsninger. «Hva tenker du her?». «Hvordan kan vi løse denne situasjonen bedre?». Den første delen av analysen bar preg av en sokratisk tilnærming. Det viste seg at spillerne deltok aktivt i diskusjon om hvordan medspillerne kunne løse situasjonene som ble vist frem. Det interessante var det ikke bare var midtstopperne som kom med forslag til midtstopperne, men også de sentrale midtbanespillerne og backene deltok aktivt. På banen er disse i umiddelbar nærhet til midtstopperne, og er dermed avhengig av samhandling for å kunne spille hverandre gode. Ofte stoppet også treneren midt i en sekvens og spurte om hva som skjer i neste trekk. Dette spiller rett over på å trene persepsjonelle ferdigheter hos spillerne, noe som er en svært viktig del av spillerutviklingen (Ives et al. 2002). Det at alle spillerne deltok aktivt i diskusjonen vil være svært fruktbart for laget som helhet, fordi det gir en bedre forståelse av hvordan de ulike spillerne skal løse situasjoner som oppstår i kamp. Selv om mye av analysen ble løst med åpne spørsmål, var det også bolker hvor tilbakemeldingene var mer konkrete og gikk rett på enkeltspilleres feil.

Samtidig var trenerne åpne på at det var lov å være uenig med det som ble presentert av løsninger, og at de selv ofte kunne bli farget av resultatet i kampen når de velger ut klipp (Nicholls & Worsfold 2016). Et eksempel på det motsatte skjedde da en av spillerne var uenig i at han kunne valgt en annen løsning enn den som ble vist frem. Dette var begge trenerne uenig i, og konklusjonen ble til at trenerne hadde rett. I dette tilfellet var det altså dissonans mellom teori og praksis, fordi trenerne ikke fulgte opp det de sa om at det var lov å være

uenig. Under intervjuet med spillerne fikk de spørsmål om hvordan de ser på det å bli «hengt ut» foran resten av laget:

«Det er ikke sånn at vi er redde for å bli "tatt" av treneren foran de andre. Hvis en spiller får kjeft for noe han har gjort, så vet alle de andre at de også har gjort feil i en eller annen kamp.» (Spiller 1)

Om dette er den generelle holdningen i gruppa, er vanskelig å konkludere med. Det var en viss forskjell på hvor mye tilbakemeldinger den enkelte spilleren fikk i plenumsgjennomgangene. Det er likevel naturlig å tenke seg at det er ulikt hvordan spillerne takler de tøffe tilbakemeldingene, selv om de ikke var veldig klare på dette til meg. Det at tilbakemeldingene er tydelige og at feil poengteres kan for noen spillere være en utfordring (Nicholls & Worsfold 2016). I Stabæk-miljøet virket det imidlertid som det var aksept for å få negative tilbakemeldinger foran resten av laget. Noen av tilbakemeldingene kunne være som «Dette er for dårlig», «Dette holder ikke G16 Interkrets-nivå en gang» og «Dette er et klipp fra helvete». En av spillerne mente selv at han lærte mer av å ha gjennomgang én til én med treneren:

«De gruppegjennomgene er litt sånn.. Jeg lærer nok mer én til én. Jeg lærer mer av å se klipp som er relevant for min posisjon, og ikke hvordan spissen skal gjøre seg spillbar for eksempel.» (Spiller 2)

Som Trener 3 opplyste så sendes enkeltklipp ut til alle spillerne etter kampene. For å spare tid hender det at to og to kamper tas sammen i analysen mellom treneren og enkeltspilleren. Også på disse samtalene så var det en stor del åpne spørsmål hvor treneren og spilleren diskuterte seg frem til mulige løsninger. Det var svært sjeldent at de var uenige om mulige løsninger, men om det skyldes at spillerne ikke turte å være uenig med treneren eller ikke, er vanskelig å konkludere med. I samtaler på feltet med spillerne sa de at videoanalysen var noe de satt stor pris på, og de mente at det var et fortrinn sammenlignet med andre toppklubber. Populariteten for videoanalyse har økt de siste årene, og det er stadig flere lag som filmer egne kamper (Nicholls & Worsfold 2016). Utfordringen er å gjøre om råmaterialet til et nyttig verktøy for å drive spillerutvikling.

En annen fordel av å filme kampene kom til syne da laget forberedte seg til kamp i Nasjonal Serie. Da fant treneren frem en egen mappe med bevegelser som kjennetegnet motstanderen de siste sesongene lagene hadde møttes, for å forberede laget på hva som kunne møte dem i kampen. I tillegg kan klippene samles og vises frem på sesongoppsummering og lignende for å vise det beste av hva laget har gjort i årets sesong (Ives et al. 2002). Databasen

ble imidlertid ikke kun brukt for årets G16-lag, men også for spillere som nå har tatt steget opp på junior:

«Det var samme situasjon med en spiller som har mista landslagsplassen, en 01-spiller. Da brukte jeg tre kvarter på han hvor vi gikk gjennom en del gode klipp fra i fjor. Nå er han på vei tilbake og gjør det bra igjen da. Jeg prøver å ikke glemme gutta, i alle fall de første ett til to årene etter at de er ferdig» (Trener 3)

Sitatet viser at treneren ikke glemmer spillerne med en gang de har tatt steget oppover i systemet. Det å ha lagret gode klipp og involveringer fra alle spillerne som har vært innom G16 i klubben kan være svært nyttig i situasjonen som treneren beskriver her. Det å se seg selv på film, gjerne i gode situasjoner kan være med på å skape selvtillit og backe spillere som sliter (Nicholls & Worsfold 2016). Databasen med gode klipp kan over tid også bli referansepunkter på hvordan G16 i Stabæk ønsker å spille fotball:

«Vi bruker jo alltid tid i januar på å vise referanser fra toppnivået i de ulike fasene til 01. Toppnivået til 00 og 99. Da ser de spillerne som har tatt steget fra G16, opp på junior, og videre til A-laget. De ser gutta de kjenner, ikke sant. Det tror jeg er veldig bra.» (Trener 3)

Ettersom 01-kullet i Stabæk vant fjorårets NM, er det liten tvil om at den database med klipp fra deres sesong vil være nyttig for flere årganger nedover i systemet. For spillerne vil det være inspirerende å se dagens A-lagsspillere som 16-åringer, ettersom de da kan sammenligne seg selv med nivået de ser på skjermen. En slik database med klipp bygges ikke opp over natten, og man er avhengige av kontinuitet i miljøet for å etablere dette. I samtale med en annen trener i klubben, fremhevet han jobben G16 gjør med videoanalyse. Han omtalte bruken som «rå» og «i særklasse» sammenlignet med andre klubber i området.

6.2.3 Organisatorisk kultur

Dette kapittelet vil ta for seg den midtre delen av ESF-modellen, som vil si artefakter, verdier og normer, samt grunnleggende antakelser. En klar og definert kultur innad i miljøet er sett på som en essensiell faktor for å optimalisere utviklingsmiljøet (Henriksen 2010).

Artefakter

Ifølge Henriksen & Stambulova (2009) kan en artefakt være alt fra skikker og tradisjoner i miljøet, til fysiske bygninger eller bekledning. Stadionanlegget på Nadderud har blitt omtalt tidligere i oppgaven, men det er dette som er hjertet for all aktiviteten i Stabæk. Her ligger de tre banene tett på hverandre, med selve stadionet i midten av området. I ventetiden på ny stadion har klubben satt opp et brakkebygg som omtales som «Brakka», i likhet med hva tilholdsstedet til Rosenborg heter (Aalberg & Sæther 2016). Dette bygget har langt fra like lang historie som bygget i trønderhovedstaden, men er like fullt stedet hvor trenerne i klubben møtes for å diskutere fotball. Administrasjonen i klubben holder også til i samme bygg, så det er lett for de ulike delene av klubben å kommunisere med hverandre. Brakka er derimot ikke et naturlig tilholdssted for gamle spillere eller lignende, som man ser i Rosenborg. Til det er bygget for lite, og det virket heller ikke som at det var naturlig for disse spillerne å oppholde seg der.

Garderobefasilitetene har også blitt omtalt tidligere, men disse spiller også inn som en slags artefakt. Som nevnt deler de yngre lagene i akademiet og utviklingsavdelinga garderobeserier frem til de blir 16 år. Da «rykker» de opp i hierarkiet og får benytte seg av G16-garderoben som befinner seg inne i tribuneanlegget på Nadderud. For en utenforstående kan dette virke som et bevisst ledd i å la spillerne stadig rykke nærmere det å faktisk spille ute på gressmatta:

«Det begynte vel med logistikken tror jeg, men så har det blitt en sånn greie at spillerne oppfatter at man rykker opp ved å komme nærmere og nærmere. I 2010 var vi ikke der, så det var logistikkmessig. Men så har man rettet opp det der, så da får gutta komme dit da, selv om det ser ut som et høyl. Men spillerne synes nok det er et opprykk, ja.» (Trener 3)

Det er med andre ord ikke en bevisst strategi fra klubben sin side, men dette er noe spillerne oppfatter som et opprykk. I tillegg er det åpent for spillerne å ta snarveien til garderoben gjennom resten av stadionanlegget, hvor de nærmest kan lukte på spill i Eliteserien. Dette tenderer mot kulturen i Aarhus, hvor spillerne daglig ble minnet på klubbens historie (Larsen et al. 2013). Selv om det ikke er bevisst fra klubben, så kan det at spillerne oppholder seg i umiddelbar nærhet til A-laget og deres fasiliteter være en artefakt og motivasjonsfaktor for å ta det siste steget som trengs.

Da laget skulle spille første runde i NM på bortebane, måtte alle spillere ha på seg reiseantrekket som bestod av jeans og en egen Stabæk-jakke. Trenerne stresset gjennom hele treningsuka at de skulle opptre profesjonelt både før, under og etter kampen, og felles

bekledning var en del av dette. Spillerne gikk deretter tur sammen etter bilturen fra Bekkestua, og det ble kastet flere lange blikk etter Stabæk-gjengen som hadde kommet på besøk:

«Når er vi er på reise så har vi jo en slags dresskode. Da har jo spillerne en piquet eller en slags reisejakke som de går i. Man ønsker jo på en måte å se ålreit ut utad når man er på tur. Utover det så er det ikke så veldig mange faste rutiner på ting, tror jeg. Vi har jo noen rutiner på hva vi gjør når vi er på tur, men det går ikke på hvordan vi ser ut, men på hvordan vi ønsker å tilrettelegge for oss selv for at vi skal prestere best mulig.» (Trener 1)

Felles bekledning gjaldt også på treningsfeltet, selv om det varierte hvilken type jakker og bukser spillerne hadde på seg. Noen av spillerne ga uttrykk for at de gjerne ville hatt mer klubbutstyr som de kunne bruke på trening, men at det ikke var økonomi til å kjøpe inn mer. Forskjellen mellom G16 og juniorlaget var merkbar. I G16-garderoben var det helt tomt for utstyr mellom treningene, mens juniorspillerne hadde hver sin kasse med klær og sko som stod klar hver dag. Det at junior har bedre tilgang til utstyr enn det G16 har kan være nok et eksempel på at junior er et steg opp i systemet i klubben, og at man derfor legger til rette med mer oppfølging og ressurser til denne gruppa. Dette kan for spillerne på G16 være en gulrot for å ta det neste steget i utviklingen mot å bli en toppspiller.

En ting som derimot er gratis er feiringer etter kamp. Etter at A-laget gjennom flere år har hatt den samme seiersfeiringen i garderoben, har dette spredd seg til de fleste lagene i klubben. Disse feiringene blir ofte publisert i sosiale medier, for å vise frem at klubben er lik for alle lag på dette området:

«Og en liten gimmick hvis man vet hvordan A-laget feirer tre poeng i garderoben så gjør de fleste lagene akkurat det samme. Man har da over mange år nå, sett kapteinen stå og klappe. Så den kjenner man igjen i en gutter 14-garderobe også.» (Trener 2)

Verdier og normer

Flere av de suksessfulle miljøene som Henriksen (2010) har undersøkt i sin doktorgradsavhandling er kjennetegnet av tydelig verdier som preger miljøet. På Stabæk sin hjemmeside er det en egen side hvor *Visjoner og verdier* står nedfelt. En av disse er *raushet*, som understrekes med følgende forklaring:

«Hos oss er det takhøyde og plass for alle. Vi sier «ja» så ofte vi kan, og «nei» nesten aldri. Vi inkluderer folk, deler gleden og eierskapet med flest mulig.» (Stabak.no 2016)

Under den nevnte NM-kampen på bortebane i Oppland, ble denne verdien eksemplifisert etter kampslutt da lagenes trenere satt og snakket sammen. Stabæk hadde for andre året på rad møtt sammen klubb i NM, og det virket som om relasjonene mellom trenerne allerede var på plass. En av Stabæk-trenerne inviterte derfor motstanderen ned til Bærum på en treningshelg, hvor han selv og andre trenere fra akademiet kunne ta treningene. I tillegg skulle laget få gratisbilletter til en Eliteseriekamp. Dette ble svært godt mottatt av motstanderen, og i ettertid forklarte treneren at dette er noe Stabæk som klubb er bevisste på:

Jeg pleier å gjøre det når timingen på det er der. Så det ikke blir oppfattet fra sånn ovenfra og ned. Jeg er opptatt av det, og er kanskje den i klubben som har fått ned både klubber og lag fra bygda der jeg er fra selv. Og der er ikke bare for å få gratis goodwill og være hyggelig, men jeg synes det er viktig å gjøre det da. Hos den klubben så har toppklubben Stabæk tommel opp. Ikke fordi vi har smisket med dem, men fordi vi har oppført oss som folk og har prøvd å komme inn under huden på dem. Jeg synes det er viktig, så jeg gjør det bevisst. (Trener 3)

Det at klubben sier ja så ofte de kan, ble understreket flere ganger ved at tre prøvespillere fikk lov til å komme på trening i løpet av de tre ukene jeg var der. Trenerne sa de var bevisste på å slippe til prøvespillere, men det var svært sjeldent at det ble noe mer enn et par treninger. Denne ja-holdningen har også vært til stede gjennom hele dette masterprosjektet. Fra første sekund ble jeg tatt godt imot og det ble vist interesse for prosjektet. Alle voksenpersoner som ble spurt om intervju svarte også ja, uten å nøle. De resterende verdiene som Stabæk viser frem på hjemmesiden er *mot*, *duracellfaktor*, *begeistring* og *målbevissthet* (Stabak.no 2016).

Verdien *mot* spiller på at klubben ønsker å ha store mål og gå egne veier. Dette har blitt omtalt tidligere i *Klubbmiljø*, hvor vi så at klubben hele tiden utfordrer de eksisterende normene i norsk idrett. Dette eksemplifiseres av dette sitatet:

«Hvis utgangspunktet er å bli proff, så mener jeg vi må ha en helt annen tilnærming enn det vi har i Norge. Vi må være tøffere, vi må stille høyere krav. Vi må jobbe annerledes. Det må være lov å på en måte å stille krav tidlig. Man må lære at det å konkurrere tidlig må til for å gå hele veien.» (Trener 1)

Stabæk prøver altså å skille seg ut fra mengden av andre toppklubber i landet vet at de ønsker å stille høyere krav lenger ned i årsklassene. Dette er som kjent en farefull øvelse, ettersom barneidrettsbestemmelsene ligger til grunn for all idrettsaktivitet i Norge for de aller yngste (Soleng 2007). Samtidig mener klubben at dette er veien å gå for å utvikle de neste

toppspillerne som kan ta steget opp på A-laget og senere ut i Europa. En av konsekvensene med at klubben starter tidlig med å stille krav og hente inn spillere, er at flesteparten av de opprinnelige Stabæk-guttene over tid må vike plass for nye spillere fra andre klubber. På G16 er det som nevnt kun fem spillere som har vært i Stabæk hele livet, mens resten har kommet inn de senere årene. Denne balansegangen er vanskelig å håndtere for klubben, så når først en ekte Stabæk-gutt tar steget opp på A-laget, sørger klubben for å gi mye oppmerksomhet rundt signeringen (Vistnes 2018).

I jakten på å finne og utvikle talenter, så har dette arbeidet gått utover breidd fotballen i Stabæk. Da klubben la om barne- og ungdomsavdelingen i 2013, mistet de rundt halvparten av klubbens yngre spillere. Dette var spillere som ikke fikk plass i akademiet, men som da måtte finne seg en ny klubb i nærområdet (Gulbrandsen 2015). En av klubbens ledere kommenterte situasjonen til lokalavisen Budstikka:

«Når hele årskull blir borte og vi ser hele Stabæk-lag gå til for eksempel Ullern, må vi ta oss selv i nakken. Vi må være ydmyke og innrømme at breddetilbudet i Stabæk ikke har vært godt nok.» (Gulbrandsen 2015)

Klubben har de senere årene utvidet «nærområdet» sitt til å gjelde store deler av Østlandet. Denne utvidelsen kan se ut til å ha gått utover oppfølgingen av de virkelig lokale lagene og spillerne i kommunen. Som kapittelet om naboklubbene viste, så har Stabæk hatt et noe anstrengt forhold til disse de senere årene. Det at klubben har ansatt en person for å bedre forholdet kan på sikt være med på å fremme verdiene som Stabæk står for, uten at det går utover breidd fotballen i klubben. Et annet eksempel på verdiene om at spillerne i miljøet skal oppføre seg som folk, ble vist frem under en av kampene jeg observerte. Da var en av lagets bedre spillere henvist til benken, og forklaringen var at spilleren hadde fått et unødvendig gult kort i forrige kamp:

«Vi gir karantene til folk som ikke oppfører seg ute på banen. Kanskje ikke kampen etterpå, men i forhold til at de må sone en eller annen gang. Det er ikke straffa i seg selv, det er ikke sånn at vi blir sinte på dem. Det er mer forståelsen at du skal oppføre deg som folk, da.» (Trener 3)

Treneren forklarte videre at de prøvde å unngå å straffe laget ved at viktige spillere stod over viktige kamper, men alle spillere som hadde fått gult kort for usportslig opptreden endte opp med å sone en eller annen kamp. Denne formen for indre justis i gruppa symboliserer hvilke verdier som eksisterer i miljøet til Stabæk G16.

Grunnleggende antakelser

Spillestilsdokumentet som ligger til grunn for all sportslig aktivitet i Stabæk kalles for «Spilletts faser». Dette dokumentet er delt opp i de åtte fasene som tar for seg alle mulige situasjoner med og uten ball. Ifølge Henriksen (2010) er de grunnleggende antakelsene til miljøet noe som eksisterer under spillernes bevissthet. Til forskjell fra andre klubber som kan ha en fast formasjon med spesielle rollekrav, så verdsetter Stabæk at spillerne har ferdigheter til å spille i flere formasjoner og posisjoner. En av trenerne poengterte at de ikke mener at en fast formasjon og bevegelsesmønster er veien å gå. Ved å si dette tillegger samtidig treneren andre klubber noen egenskaper som det ikke er sikkert stemmer med virkeligheten. Selv om andre klubber kan ha en grunnleggende spillestil, så vil det ofte være rom for variasjon innen gitte rammer. Bruk av ulike formasjoner vil bli nærmere omtalt i kapittelet *Individuell utvikling*. Det er det nevnte dokumentet som styrer all aktivitet for lagene i klubben:

«Vi jobber med de åtte fasene som er grunnlaget for alt vi gjør på lav funksjonalitet og høy funksjonalitet. Man kan drive vinne og tape ball fasen som er to av fasene, selv om du driver med 13åringer. Bare med en litt annen tilnærming» (Trener 3)

Dokumentet med de åtte fasene henger på veggen i garderoben så alle spillerne har tilgang til det før og etter trening. I tillegg refererer trenerne aktivt til denne planen for å forklare hvilke faser som jobbes med under treningsøktene. Et eksempel på dette oppstod da laget trente på omstillingsfasen. Der poengterte trenerne at de nå fokuserte på to av fasene, som er «Vinne ballen» og «Tape ballen». Det at klubben har etablert en felles utviklingsplan er med på å skape en blaa tråd, som Stabæk kaller det. I denne planen står det blant annet at:

«Stabæk Fotball ønsker å styre og kontrollere kamper. Klare prinsipper og retningslinjer for spillets ulike faser skal hjelpe oss med dette. Vi skal ha ballen mer enn motstanderen – og vi skal være gode på valg. Kombinert med gode ferdigheter – skal Stabæk lagene spille en underholdende og effektiv fotball!» (Garborg 2014)

Det at alle Stabæk-lag skal ha ballen er tydelig gjennom observasjon av andre lag i akademiet sine kamper og treninger. Trenerne er bevisste på at lagene skal eie ballen og ta vare på den så langt det lar seg gjøre. En generell tilbakemelding som blir gitt under treninger og kamper er «Easy» og «Ta vare på ballen». Det første spiller på at det forventes at laget roer ned spillet i det de vinner ballen. Flere av spillerne på G16 sa også at de ønsket å spille god «Stabæk-fotball». En av de grunnleggende antakelsene i miljøet er altså at om du spiller i Stabæk, så er du en spiller som er god på å ha ballen og som sammen med andre kan spille en

underholdende og effektiv fotball som begeistrer (Garborg 2014).

På veggen i garderoben hang det også en ryddeliste hvor spillerne hadde fått ansvar for ulike uker hvor de skulle sørge for at ballene var pumpet og tatt med ut til treningsfeltet. Samtidig ble dette ansvaret også dyttet over på hospitantene fra G15 om de var med på trening. Det eksisterte en stor indre justis på at om ballene ikke var pumpet godt nok, så fikk de ansvarlige spillerne høre det. Trenerne var også bevisste på at utstyret skulle være i orden før spillerne gikk ut sammen. Det at trenerne ønsker å bygge en lagskultur, ble eksemplifisert da gruppa gikk ut til trening i to separate grupper. Da ble dette poengtert av trenerne på banen, og det ble stilt krav om at de neste gang går ut samlet som en gruppe. Etter trening deltok derimot alle på å rydde sammen utstyret, selv om det var de nevnte spillerne som måtte frakte utstyret med tilbake til garderoben.

Det virker å være en stor gruppelojalitet i laget, som ble bekreftet av trenere på andre lag i klubben. De mente at G16-laget er en meget sammensveiset gjeng, på bakgrunn av at kjernen i gruppa har spilt sammen siden de var seks år gamle. Etter alle kamper takker også trenerne for kampen ved å gi et håndtrykk til alle spillerne. I selve garderoben hadde spillerne faste plasser, som ikke virket å være definert etter hvem som hang mest sammen utenfor banen. Under hele perioden med observasjon var det flere spillere som var ute med skade. Disse møtte likevel opp i sivil bekledning på både trening og kamp for å være med kompisene sine. Det er nok et eksempel på at miljøet kjennetegnes av en sterk gruppelojalitet, hvor spillerne trives sammen. Vennskap og støtte fra de andre spillerne i miljøet har vist seg å være svært gunstig for å holde på motivasjon for å fortsette med idrett (Patrick et al. 1999).

Den nevnte ja-kulturen virket å ha smittet over på spillerne. Samtlige prøvespillere som var på besøk ble tatt godt imot av både trenere og spillere. En av disse viste seg å være lillebroren til en tidligere spiller på Stabæk G16, og det ble et naturlig samtaleemne blant spillerne. En situasjon som beskriver hvordan miljøet tar imot spillere, skjedde med den nevnte prøvespilleren. På hans første trening kom han for sent inn i en duell med en av de bedre spillerne på laget, som førte til at denne spilleren måtte ha to uker på sidelinja og mistet seriestarten i Nasjonal Serie. Lagets trener ga streng beskjed om at slik driver man ikke med her, men like etter gikk en av spillerne bort til prøvespilleren for å si at sånn kan skje med alle. Selv om prøvespillerne er potensielle utfordrere til plassen på G16-laget, så virket ikke det å bekymre spillerne nevneverdig. Flere tok aktivt kontakt med de nye spillerne og introduserte seg selv for dem. Åpenhet er ikke en definert verdi i miljøet, men det er definitivt til stede, som det også viste seg å være i Aarhus (Larsen et al. 2013). På Brakka opplever man som utenforstående å bli tatt godt imot. I tillegg var beskjeden at det bare var å spørre om det

var noe jeg trengte til prosjektet mitt. Det gjaldt alt fra G13-trener til den øverste ledelsen i klubben. Treningsbanene er åpne for publikum, og det var ved flere tilfeller tilskuere på lagets treninger. Denne åpenheten gjennomsyrrer hele akademiet og utviklingsavdelingen, og viser at selv om Stabæk er definert som en toppklubb, så ønsker de å være åpne om hvordan de driver sitt eget utviklingsarbeid.

6.2.4 Individuell utvikling

I utviklingsløpet til Stabæk, er det spillernes individuelle utvikling som er det aller viktigste. Som vist så er det mange som faller av gjennom dette løpet, men her har klubben en ambisjon om at disse spillerne sitter igjen med noe fra perioden i klubben:

«Vi ønsker at selv om man går i Stabæk-systemet uten å gå hele veien, at man faller gjennom på et eller annet nivå, så ønsker man jo at vedkommende sitter igjen med et slags fundament for det å være aktiv, for det å trene.» (Trener 1)

Utsagnet tyder på at miljøet har som mål at spillerne skal utvikles som hele mennesker, og ikke bare fotballspillere. Flesteparten av spillerne som i dag er i miljøet kommer ikke til å leve av fotballen i fremtiden, og dette virker Stabæk å være bevisste på. Klubben ønsker å utstyre spillerne med ulike ferdigheter som de også skal få bruk for i andre deler av livet. Det at klubben har en helhetlig tankegang kan gi positive resultater på sikt, ettersom man da tar hensyn til at spillerne har flere arenaer å prestere på (Schou Andreassen 1989). Som det ble diskutert under kapitlet *Støtteapparatet*, så har det de senere årene vært noen tilfeller av at spillere har takket nei til juniorlaget etter at G16-året var over. Dette har forandret synet til en av trenerne på at det finnes et liv utenfor fotballen:

«Det ga i alle fall meg en aha-opplevelse på at det er et annet liv der ute. Jeg må være ærlig med meg selv, at det ser jeg mye tydeligere nå. At det faktisk er helt greit å hoppe av etter G16, fordi det ikke er alle som har lyst til å bo i en bag hele tiden.» (Trener 3)

Spiller 3 ga som kjent uttrykk for at han kom til å takke nei til junior om han fikk tilbudet, nettopp på grunn av at han ikke var motivert for tre nye år med skoletreninger og klubbtreninger. Hans langsiktige plan innen fotballen var ikke til stede (Holt & Mitchell 2006). Jobben til Stabæk som klubb blir da å holde disse spillerne i klubben ut sesongen for å kunne stille lag når uttaket til junior og NTG blir klart i juni.

I kapitlet om verdier ble det kjent at klubben ønsker å spille Stabæk-fotball, uten alt

for mye innøvde bevegelser og formasjoner som andre klubber i Norge fokuserer mer på (Aalberg & Sæther 2016). Sesongen 2017 spilte årets G16-lag i Interkrets mot overårige spillere. Da valgte lagets trenere å benytte seg av en 3-5-2/5-3-2-formasjon for å demme opp bakover, ettersom laget slet resultatmessig. Disse formasjonene setter spillerne i andre posisjoner og utfordringer enn det de tidligere har vært vant til, noe som ble poengtert som svært nyttig for utviklingen. Årets trenere har derimot valgt å bruke 4-2-3-1 eller 4-4-1-1-formasjon, som er mer likt det A-laget benytter seg av. Trenerne forklarte at det ikke er klubbstyrt hvilken formasjon som skal brukes, men at det er positivt at spillerne har vært innom ulike formasjoner i utviklingsløpet:

«Navet i det vi gjør, og for så vidt også på A-laget er to sentrale. Det er de spillerne som må være smartest oppi her sånn (hodet, min anmerkning), sammen med han hengespissen. Og da tenker vi at den dynamikken du kan skape med en sånn 4-4-1-1-variant eller 4-2-3-1 er smartere for å utvikle den type spillere.» (Trener 4)

Stabæk ser verdien av at spillerne har prøvd ulike formasjoner gjennom utviklingsløpet i klubben. De spillerne som da tar steget opp på A-laget og eventuelt er aktuelle for utlandet har da en bredere kompetanse og rolleforståelse enn det spillere som *kun* har spilt sentral midtbane eller enslig spiss i 4-3-3. Likevel er det sånn at på G16 og G19 så spiller lagene med samme formasjon som A-laget, for å ha en bedre flyt i hospiteringen mellom lagene (Henriksen et al. 2010b). Under et kampforberedende møte sa en av trenerne at de kommer til å spille 4-4-1-1 uansett hvilken motstander de møter. Dette ble satt på prøve i serieåpningen i Nasjonal Serie hvor laget sleit med å demme opp bakover. Da ble løsningen å legge om til 4-5-1, som betyr at de gikk mot den gjeldende normen for hvordan de skal spille.

Resultatmessig firer ikke Stabæk på kravene om at individet er i sentrum for utviklingen. Som kjent har G16-gruppa to spillere som i dag har proffkontrakt med klubben og som trener aktivt med A-laget, og aldri med G16. Disse er likevel et stykke unna spilletid i Eliteserien, og i en resultatorientert klubb ville det vært fristende å hentet ned disse to for å spille kamper i Nasjonale Serie eller NM. Denne problemstillingen hadde blitt diskutert mellom trenerne:

«Jeg vil tro at semifinale og finale er de eneste alternativene som de kan risikere å bli hentet ned til da. Jeg er veldig usikker. Jeg vil nesten tro at man prioriterer de man har selv da, men jeg vet ikke.» (Trener 2)

Fremtiden vil vise om dette blir en aktuell problemstilling. Samtidig har Stabæk signert en keeper som holder høyt nasjonalt nivå som skal starte på NTG til høsten, men som har tiltenkt kamparena på junior- og 2.div-laget denne sesongen. Trenerne snakket med en av lagets faste

keeper om dette, og det ble enighet om at de to keeperne skulle stå én omgang hver i første kamp i Nasjonal Serie. Trenerne ga uttrykk for at de helst ønsket å benytte seg av de to keeperne de har fra før av, men at de kanskje ville få ordre fra ledelsen i klubben om å la den nysignerte keeperen få spilletid. Dette ble tydeliggjort foran hele spillergruppa, ettersom den nye keeperen ikke trener med laget til vanlig. I ettertid har derimot laget spilt ytterlig tre seriekamper i Nasjonal Serie, og da har den nye keeperen fått spilletid i samtlige kamper. Her har kanskje laget gått på akkord med den egentlige planen og satt fokuset på resultat foran spillernes utvikling.

Fokuset på bruk av video er som nevnt en viktig del av utviklingen til spillerne i Stabæk. Før lagets felles gjennomgang av en under middels kamp mot et godt juniorlag fra Oslo, valgte trenerne å benytte seg av en metafor for å forberede spillerne på en del kritiske klipp. Metaforen som ble brukt gikk ut på at trenerne nå skulle operere som *flymekanikere* for spillerne. Etter et par spørsmål om hva jobben til en flymekaniker går ut på, ble det konkludert med at trenerne nå skulle finne feil for å rette de opp til senere. Det ble gitt uttrykk for at en flymekaniker er overlykkelig om han finner en feil, for da vet han at han kan ha forhindret at flyet styrter:

«Det er kanskje en litt annerledes tanke enn den vi er vant til i Norge, hvor vi hele tiden leter etter det positive. Forsterke det positive. Jeg sier ikke at det er feil, misforstå meg rett, men samtidig tror jeg at for oss som trenere så er det viktig å gjøre den flymekanikerjobben. Og jeg tror at i prosessen som spillerne må gjøre selv og, så må han prøve å finne ut hvilke områder han gjør feil på, for at man i det hele tatt skal ha en sjanse til å rette det opp. Så det er ikke sånn at det ene utelukker det andre, men jeg tror mange glemmer den feilbiten.» (Trener 4)

Det at trenerne poengterer feil var noe jeg bet meg merke i fra første dag i miljøet. Trenerne gikk direkte på spillere og enten ga beskjed om hva som var feil, eller stilte spørsmål om hvordan situasjonen kunne blitt løst annerledes. Det at trenerne legger lettere merke til mislykkede involveringer sammenlignet med de vellykkede støttes av forskning (Nicholls & Worsfold 2016). For utenforstående kan dette fokuset på hva som ikke er bra, virke litt for strengt og negativt. Det virket imidlertid som at spillerne var vant til dette, for det var svært få som ga uttrykk for at de var lei av å få negative tilbakemeldinger. Dette strider mot hva Trenerundersøkelsen 2012 viste at topptrenere vektlegger i treningshverdagen (Aspvik et al. 2016) Samtidig er bruken av flymekaniker-metaforen et eksempel på at trenerne har kompetanse på å forberede spillerne på tøffe tilbakemeldinger. Uten et slikt forebyggende arbeid kan for mye negative tilbakemeldinger bli tøft for enkelte av spillerne. Som en av trenerne poengterte i et tidligere kapittel så er det et stort fokus på å bygge relasjoner mellom

spillere og trenere, for å nettopp ha muligheten til å være tøff i tilbakemeldingene. Denne relasjonen er svært viktig for å unngå at spillernes utvikling stopper opp (Henriksen et al. 2010b). Under en feltsamtale med trenerne, poengterte de at det er ønskelig at spillerne skal være kritisk til trenere også, men at de skjønner det er utfordrende, ettersom spillerne kan føle at det går utover uttaksprosessen til juniorlaget. Etter en av treningene hvor det hadde vært i overkant krass kritikk av spillerne, evaluerte trenerne seg selv i etterkant. De ble enige om at de kanskje hadde bikket litt over smertegrensen denne gangen, og at de måtte justere seg ned til neste trening.

For de yngre lagene i klubben brukes et poengsystem for å vise hvordan spillerne ligger an på ulike ferdigheter som Stabæk vektlegger. Dette er det såkalte FATTA-systemet. Bokstavene står for *footballforståelse, arbeidskapasitet, tempo, teknikk og attitude*. Bruken av disse kategoriene var større før, men flere lag benytter seg fortsatt av denne rangeringen. Spillerne får da en karakter mellom en og sju, og får da vite hva de må jobbe mest med i tiden fremover. Det er derimot ikke lov å gi karakteren fire, for å unngå at noen spillere er middels. Enten er man over eller under middels. Lignende system brukes i flere av de europeiske storklubbene for å rangere spillere (Reilly & Williams 2000). De senere årene har det blitt stadig mer vanlig å bruke utviklingsmål ut fra de åtte fasene som Stabæk bygger sin filosofi på, i stedet for FATTA. Her får spillerne også en vurdering, og blir til slutt rangert på nivå 1, 2 eller 3. Det tas en ny vurdering en gang i kvartalet, for å være en slags forberedelse på uttaket til junior. Spillere som er på nivå 3, vil for eksempel ha mindre sjanse til å bli tatt ut, sammenlignet med spillere på nivå 1.

Et siste ledd i den individuelle utviklingen til spillerne i miljøet er at samtlige har blitt enige sammen med trenerne om fire utviklingsmål. Disse målene henger på spillernes faste plass i garderoben, åpent for alle andre på laget å se. Dette er bevisst fra trenernes side:

«Ja, vi bruker jo de på de samtalene vi har i januar. Og så har vi nye samtaler i slutten av mars. Så det er jo sånne ting som vi følger opp på de videosamtalene. Vi ber alle henge opp første gangen, så er det frivillig å henge opp etter det. Vi følger opp målene underveis, men da er det jeg som gjør det på de individuelle klippene. Når du driver med sånne klipp, så kan coachinga noen ganger høres litt enkel ut, men de skjønner hva du mener.» (Trener 3)

Den første uka jeg var til stede hang det lapper på alle plassene til spillerne, mens det to måneder senere var rundt halvparten som hang oppe. Et eksempel på utviklingsmål hos en spiller var:

- 1) *Avslutningsferdigheter begge bein og hode*
- 2) *1v1 offensivt, kant/spiss begge sider*
- 3) *Nærteknikk – vende opp*
- 4) *Lederrolle*

Et eksempel på hvordan denne type utviklingsmål blir fulgt opp ble eksemplifisert den første uka. Dag 1 var jeg til stede på en videoanalyse med en av midtstopperne sammen med lagets hovedtrener. Der gikk de gjennom ulike klipp hvor stopperen ikke har støtet tidlig nok opp i motstanderens spiss, og gikk gjennom at det var et av utviklingsmålene til spilleren. Seks dager senere under en treningskamp, var den siste beskjeden like før kampstart fra treneren til den aktuelle spilleren: «Lov meg at du står oppi i dag!». Underveis i kampen fikk samme spiller skryt for de tilfellene han støtet på motstanderens spiss, for å forsterke hva som var utviklingsmålet hans i den perioden. I pausen på en annen kamp fikk samtlige elleve spillere en egen tilbakemelding på prestasjon, samt hva de måtte jobbe med i andre omgang. Det at spillernes utviklingsmål faktisk følges opp av trenerne er svært gunstig for læringen. Ofte kan disse målene kun bli ord som står på en lapp, og da forsvinner mye av verdien med å ha slike mål. Summen av alle de nevnte punktene i dette kapittelet fører til at klubben har en holistisk tilnærming til det å utvikle spillere (Henriksen & Stambulova 2009).

Bronfenbrenner (2005) poengterer at tidsperspektivet er viktig for å kunne analysere menneskelig utvikling i et miljø. Et eksempel på dette skjedde med en prøvespiller som var med alle de tre ukene jeg var i miljøet. I en kamp før den første uka med observasjon hadde spilleren prestert godt under forventet, og ble stilt til veggs av trenerne fordi de mente det gikk på innsatsen hans. Senere samme uka fikk han en ny sjanse i kamp, men også her mislyktes han sportslig, og måtte ut med skade i første omgang. Etter kampen var trenerne enige om at han nå var ferdig med hospiteringsperioden, og at de måtte gi beskjed til han om det. Det var derfor overraskende for meg at spilleren fortsatt var i klubben da jeg var inne i miljøet for andre gang. Trenerne hadde nå hatt en prat med spilleren, og blitt enige om å gi han en ny sjanse. Noe av forklaringen på den mindre gode prestasjonen var manglende støtte hjemmefra, som har vist seg å være essensielt for videre deltakelse innen idrett (Côté 1999). I løpet av den tredje uka jeg observerte, hadde spilleren plutselig signert kontrakt med Stabæk, og var nå et fullverdig medlem av laget. Dette eksemplet viser at individuell utvikling ikke alltid er forutsigbart, og at tidsperspektivet er viktig for å se an utvikling hos mennesker. Hvis man ser bort fra tidsperspektivet, mister man samtidig en vesentlig del av utviklingen (Tudge et al. 2009).

6.2.5 Lagets utvikling

Selv om det individuelle fokuset har blitt viet stor plass i denne oppgaven, så er det en naturlig overgang til fokuset på lagets utvikling. Her oppstår det andre utfordringer enn i det individuelle perspektivet. Det spesielle med G16-laget er at det opphører å eksistere når sesongen er slutt i oktober eller november. Da vil en del av spillerne allerede ha gått et par måneder på NTG og er en del av juniorgruppa i klubben, samtidig som resten av spillergruppa må se seg rundt etter andre løsninger. Denne overgangen skjer i samme tidsrom som spillerne er oppe i overganger innen andre deler av hverdagen (Wylleman & Lavalée 2004). Det faktum at skoleuttaket til NTG blir gjort halvveis i fotballsesongen skaper hvert år en utfordring med å holde resten av spillerne i klubben:

«Eller om de velger å stå i det ut sesongen og fullfører det. Det er jo det som blir spennende å se liksom. Det er jo det som er vanskelig på gutter 16 på høsten. Enkelte ganger får du alle til å bli, selv om bare noen kommer inn. Mens andre ganger kan du stå igjen med 11-12 spillere omtrent. Bare for å sette det på spissen. Det er på en måte det som er kritisk.» (Trener 2)

Som treneren sier så varierer det fra kull til kull hvor mange av spillerne som velger å dra midt i sesongen. I løpet av den første uka med observasjon var det offisielle uttaket til NTG på dagtid, og der var flere av spillerne for å vise seg frem. Noen spillere dro også på uttak hos andre skoler med fotballtilbud. Ettersom trenerne har vært gjennom denne prosessen tidligere har de tenkt nøye gjennom hvordan de ønsker å ta vare på gruppa som helhet:

«Det vi sier er at alle som er med videre etter at uttaket er gjort, skal ha akkurat den samme oppfølginga. Det blir det ikke firet på. De får akkurat den samme oppfølginga. Akkurat det samme tilbudet, samme møter, utviklingssamtaler og alt det der. Så vi gjør ikke noe forskjell på de på G16.» (Trener 4)

Trenerne ser altså viktigheten av å holde gruppa intakt ut sesongen, selv om det er klart hvem som er med videre og hvem som er vraket. Det er fortsatt fem kamper i Nasjonal Serie som må spilles etter at uttaket er klart, og da er klubben avhengig av å ha nok spillere. I tillegg er det eventuelle NM-kamper utover høsten. Trenerne opplyser også at de er tidlig ute med å kommunisere med foreldre og spillere når uttaket nærmer seg, for å unngå at det kommer overraskende beskjeder som kan ødelegge for spillerne. Forholdet til foreldrene er en essensiell del av trenerens oppgave i en slik prosess (Ronglan 2010). Et av virkemidlene for å holde gruppa sammen også etter sommeren er å ha noe å spille for til høsten:

«Det er jo klart at trenerne er klare på det at hvis vi skal holde på spillerne ut sesongen så er det mye enklere om vi blir topp to i serien etter de fem første kampene, for da har man et seriegull å spille om. Så det ligger jo litt i bakhodet på oss. Så vi har bestemt oss for det at vi skal prioritere det de to-tre første kampene, så får vi telle opp etter det.» (Trener 3)

Etter fem kamper i Nasjonal Serie før sommerferien, endte Stabæk G16 til slutt på en tredjeplass, og er dermed klar for høstens serie på nivå to. Dermed lyktes ikke planen til Trener 3 om at spill på nivå 1 skulle gjøre jobben enklere med å holde laget samlet etter ferien. Fremtiden vil derfor vise hvordan dette påvirker spillerne som ikke blir tatt ut på NTG. Erfaringen fra trenerne viser at det kan bli en stor utfordring å holde laget intakt, spesielt nå som de ikke har gulroten med å spille om seriegull i Nasjonal Serie.

At miljøet er opptatt av lagsprestasjoner kom tydelig frem i første runde i NM. Laget hadde få problemer med å ta seg videre (vant 7-1), men både spillere og trenere var langt fra fornøyde med prestasjonen under og etter kampen. Det tyder på at miljøet ikke er fornøyd med bare å vinne. Minst like viktig er at prestasjonen er god og at innsatsen er på topp (Henriksen 2010). I serieåpningen i Nasjonal Serie vant laget nok en gang, men også her var prestasjonen under middels. Det er derfor tydelig at miljøet stiller høye krav til prestasjon i kampene. Samtidig kan dette bli en farlig øvelse, om miljøet aldri er fornøyd med hvordan de har spilt.

7.0 Oppsummering

I dette kapittelet er målet å gi et oversiktlig bilde av miljøet i Stabæk G16, med de positive sidene som finnes, samt eksisterende utfordringer. Alle de ulike momentene som er gjennomgått tidligere i oppgaven påvirker på ulikt vis hvordan miljøet fungerer, og er i så måte viktig for å gi et helhetlig bilde av miljøet (Henriksen 2010). Denne holistiske tilnærmingen er ment å gi leseren av denne oppgaven et bilde av hvordan komponentene i miljøet kan sees i sammenheng med hverandre.

De funnene som presenteres i oppgaven kan ikke automatisk generaliseres til andre fotballmiljø eller idretter. Årsaken til dette er at hvert miljø er unikt på sin måte, enten det gjelder sammensetning av gruppens medlemmer eller hvilke forutsetninger og ambisjoner som er til stede. Likevel kan dette casestudiet ha enkeltmomenter som kan overføres direkte til andre miljø. Det er imidlertid leseren av oppgaven som selv må vurdere hva som kan tas med videre inn i eget utviklingsmiljø. Dette kan være miljø både innen topp- og breddefotball, eller helt andre idretter. Som Henriksen (2010) har vist, så kjennetegnes de suksessfulle miljøene av åtte punkter, og flere av disse er også til stede i Stabæk.

Det at slike økologiske og holistiske casestudier av suksessfulle miljø har økt i antall de siste åtte årene kan gi en base innen forskningen på hva som er et optimalt utviklingsmiljø. De opprinnelige tre studiene til Henriksen (2010) tok for seg hvordan miljø innen individuelle idretter kan drives, mens lagidrettene har blitt forsket på de senere årene. Her ville det også vært interessant å sett hvordan miljø innen håndball, basketball eller ishockey drives. I et norsk perspektiv ville det vært lærerikt å hatt et studie av suksessfulle miljø som landslagene i håndball og langrenn. Etersom Stabæk på flere måter skiller seg fra Aarhus og Rosenborg når det gjelder ressurser og andre forutsetninger, kan funnene i denne oppgaven gi ny kunnskap om hvordan andre klubber i Stabæk sin posisjon kan utvikle miljøet sitt. Samtidig hadde det vært svært interessant om denne typen holistiske og økologiske casestudier hadde spredd seg til andre deler av Europa, hvor det er en annen type fotball- og idrettskultur enn den vi har i Skandinavia. Ved å stadig utvide feltet med studier av utviklingsmiljø innen idrett kan forskningen hjelpe fremtidige miljø til å optimalisere eget utviklingsarbeid. På den måten kan oppsummerende funn som i modellen under gi et oversiktlig bilde av hvilke trekk som kjennetegner de suksessfulle miljøene, og hvilke potensielle utfordringer som eksisterer.

Modell 7: Min oppsummering av miljøets suksessfaktorer, samt potensielle utfordringer

Modellen er ment å gi et visuelt overblikk av hvilke punkter som er de mest fremtredende i denne oppgaven, sett ut fra min forståelse av miljøets oppbygging. Miljøet i Stabæk kan omtales som et suksessfullt miljø basert på hvor tett spiller følges opp av trenerne i klubben, både under trening og ved hjelp av grundig videogjennomganger. Det er en tydelig blaa tråd i treningsarbeidet som bygger på klubbens dokument *Spilletts faser*, som danner basisen for all aktivitet i akademiet. Skolesamarbeidet med NTG har fått nasjonal oppmerksomhet som det beste her i landet, og er også med på å sikre at spillerne får en helhetlig oppfølging på dagtid og kveldstid. Klubben har muligheter til å gi spillere på alle nivå en god kamparena, ettersom Stabæk har lag på øverste nivå i alle aldersklasser. Spillere som trenger ekstra utfordringer kan derfor hospiteres opp en årsklasse, og samtidig er det mulighet for å hospitere ned grunnet klubbens strategi om å spille en årsklasse opp. Muligheten for å tilpasse kamparenaene for spillerne er viktig i den langsiktige utviklingsplanen som gjennomsyrrer miljøet (Henriksen 2010). Utvikling trumfer resultatfokus i de fleste tilfellene, selv om oppgaven har vist at enkelte ganger kan klubben gå på akkord med dette. Tendensen i miljøet er at lagene samarbeider relativt godt med hverandre. Det gir grobunn for et lettere samarbeid når disse gruppene slås sammen på juniorlaget. Samtidig gir samtrening mellom gruppene en positiv effekt i form av mesterlæring for de yngste spillerne (Henriksen 2010). Totalt sett har klubben godt skolerte trenere på alle lag, som både har høy fotballfaglig utdanning, og ikke minst erfaring med å drive talentutvikling med unge utøvere. Det er i tillegg en fin miks av rutinerte

trenerne og mer sultne og fremadstormende trenerspirer, som sammen pusher hverandre til å stadig utvikle miljøet.

Samtidig eksisterer det flere potensielle utfordringer innad i miljøet. Ressurstilgangen i klubben har miljøet et ambivalent forhold til. Det etterlyses flere treningsbaner for klubbens 45 lag, noe som ble poengtert av flere trenere. Det finnes per dags dato ingen faste speidere eller spillerutviklere i miljøet, og dette kan over tid være negativt for miljøet som helhet. I tillegg er det kun én keepertrener og én fysioterapeut for alle lagene i akademiet. Skolesamarbeidet med NTG og NTG-U er et tveegget sverd. Det er dissonans mellom trenerne i om det er lurt at spillere går et seksårig løp i NTG-systemet gjennom både ungdomsskolen og videregående. Frykten er at det for noen kan bli for mye trening for enkeltspillere. Ledelsen i klubben ønsker dette for tettere oppfølging, men det er ikke enstemmig positiv stemning for dette blant trenerne. Tøffe tilbakemeldinger var et tydelig kjennetegn ved miljøet i G16-gruppa, selv om de intervjuede spillerne ikke var nevneverdig negative til dette. Utvikling av mental tøffhet er etterspurt innen toppidretten, men for noen kan for mye negative tilbakemeldinger være hemmende for utviklingen (Gucciardi et al. 2009). Samarbeidet med naboklubbene viste seg å ha vært anstrengt over flere år, og vil være negativt for Stabæk som klubb om dette ikke forbedres. Klubben er helt avhengig av å kunne spre kompetanse til breddeklubbene for å kunne rettferdiggjøre at de henter de beste spillerne til eget akademi. Den siste utfordringen er også den siste som G16-spillerne opplever i årets sesong. Overgangen fra G16 til juniorlaget er en utfordrende prosess for spillere, trenere og foreldre. Trenerne har en stor utfordring ved å plukke ut de spillerne de mener har potensial til å ta steget videre fra juniorlaget til A-laget i fremtiden, men denne prosessen har vist seg å være svært utfordrende (Sæther 2004). Det at uttaket til juniorlaget er klart halvveis i sesongen byr på utfordringer som ikke er til stede i mange andre miljøer. Utfordringen vil være å holde spillergruppen samlet, selv om de da vet at de kun har noen få kamper igjen sammen før de må skille lag.

Det er dermed gjort rede for hvilke interne og eksterne komponenter som påvirker utviklingsmiljøet i Stabæk G16. Som oppgaven viser er det svært mange ulike arenaer, personer og forhold som potensielt kan hjelpe utøverne til å bli toppspillere, men som samtidig kan stikke kjepper i hjulene for videre utvikling. Fremtiden vil vise om noen av utøverne på årets G16-lag klarer å ta steget opp på eget A-lag, og dermed bli enda et eksempel på at Stabæk-akademiet er et av Norges beste utviklingsmiljøer for unge fotballspillere.

8.0 Litteraturliste

- Aalberg, R. & Sæther, S. A. (2013). *Trøndelag-verdens beste "skinsjon"*.
- Aalberg, R. R. & Sæther, S. A. (2016). The Talent Development Environment in a Norwegian top-level football club. *Sport Science Review*, 25(3-4), 159-182.
- Aasbø, H. (2007, 16.november). Med på ny superarena. *Tidens Krav*. Hentet den 18.mai 2018 fra: <https://www.tk.no/sporten/med-pa-ny-superarena/s/1-113-3129270>
- Aase, T. H. & Fossåskaret, E. (2014). *Skapte virkeligheter: Om produksjon og tolkning av kvalitative data*: Universitetsforlaget.
- Aspvik, N. P., Mehus, I., Sæther, S. A. & Tjønndal, A. (2016). Instruerende og positiv feedback ledelse i fotball: En undersøkelse av norske mannlige fotballtreners lederstil.
- Baker, J. (2003). Early specialization in youth sport: A requirement for adult expertise? *High ability studies*, 14(1), 85-94.
- Baker, J., Cobley, S. & Fraser-Thomas, J. (2009). What do we know about early sport specialization? Not much! *High ability studies*, 20(1), 77-89.
- Barnsley, R. H., Thompson, A. & Legault, P. (1992). Family planning: Football style. The relative age effect in football. *International review for the sociology of sport*, 27(1), 77-87.
- Barnsley, R. H., Thompson, A. H. & Barnsley, P. E. (1985). Hockey success and birthdate: The relative age effect.
- Baxter, P. & Jack, S. (2008). Qualitative case study methodology: Study design and implementation for novice researchers. *The qualitative report*, 13(4), 544-559.
- Blumer, H. (1954). What is wrong with social theory? *American sociological review*, 19(1), 3-10.
- Blumer, H. (1986). *Symbolic interactionism: Perspective and method*: Univ of California Press.
- Bourdieu, P. (1977). *Outline of a Theory of Practice* (16): Cambridge university press.
- Bronfenbrenner, U. (1977). Toward an experimental ecology of human development. *American psychologist*, 32(7), 513.
- Bronfenbrenner, U. (2005). *Making human beings human: Bioecological perspectives on human development*: Sage.
- CIES (2017). Clubs formateurs: Ajax et Real Madrid en tête. *CIES Observatoire du football*. Hentet den 29.mai 2018 fra: <http://www.football-observatory.com/IMG/sites/b5wp/2017/200/fr/>
- Côté, J. (1999). The influence of the family in the development of talent in sport. *The sport psychologist*, 13(4), 395-417.
- Côté, J., Baker, J. & Abernethy, B. (2007). Practice and play in the development of sport expertise. *Handbook of sport psychology*, 3, 184-202.
- Csikszentmihalyi, M. (1997). Flow and the psychology of discovery and invention. *HarperPerennial, New York*, 39.
- Davidson, J., Howe, M. & Sloboda, J. (1998). Innate Talents: Reality of Myth? *Behavioral and Brain Sciences*, 21, 399-407.
- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2002). Overview of self-determination theory: An organismic dialectical perspective. *Handbook of self-determination research*, 3-33.
- Delorme, N. & Raspaud, M. (2009). The relative age effect in young French basketball players: a study on the whole population. *Scandinavian journal of medicine & science in sports*, 19(2), 235-242.
- Durand-Bush, N. & Salmela, J. H. (2001). The development of talent in sport.
- Ericsson, K. A. (2012). *Training history, deliberate practise and elite sports performance: an analysis in response to Tucker and Collins review—what makes champions?:* BMJ Publishing Group Ltd and British Association of Sport and Exercise Medicine.
- Ericsson, K. A., Krampe, R. T. & Tesch-Römer, C. (1993). The role of deliberate practice in the acquisition of expert performance. *Psychological review*, 100(3), 363.
- Flyvbjerg, B. (2006). Five misunderstandings about case-study research. *Qualitative inquiry*, 12(2), 219-245.

- Gagné, F. (2000). A differentiated model of giftedness and talent (DMGT). *Systems and models for developing programs for the gifted and talented*.
- Garborg, Ø. (2014). Stabæk sin utviklingsplan 13-16 år. *UEFA A-treneroppgave*. Hentet den 07.mai 2018 fra: <https://www.fotball.no/globalassets/trener/uefa-a-oppgaver/uefa-a-2014-oppgave-oystein-garborg.pdf>
- Giddens, A. (1984). The constitution of society: Outline of the structuration theory. *Cambridge: Polity*.
- Goffman, E. (1974). *Frame analysis: An essay on the organization of experience*: Cambridge, MA, US: Harvard University Press.
- Gucciardi, D. F., Gordon, S., Dimmock, J. A. & Mallett, C. J. (2009). Understanding the coach's role in the development of mental toughness: Perspectives of elite Australian football coaches. *Journal of Sports Sciences*, 27(13), 1483-1496.
- Gulbrandsen, R. (2015, 07.mai). Stabæk-leder om egen breddesatsing: - Vi må ta oss selv i nakken. *Budstikka*. Hentet den 04.mai 2018 fra: <https://www.budstikka.no/stabak-fotball/fotball/sport/stabak-leder-om-egen-breddesatsing-vi-ma-ta-oss-selv-i-nakken/s/5-55-75590>
- Haulan, C. & Sæther, S. A. (2011). Aldersbestemte fotballandslag i Norge.
- Hellstedt, J. C. (1987). The coach/parent/athlete relationship. *The Sport Psychologist*, 1(2), 151-160.
- Helsen, W. F., Starkes, J. L. & Van Winckel, J. (2000). Effect of a change in selection year on success in male soccer players. *American journal of human biology*, 12(6), 729-735.
- Helsen, W. F., Van Winckel, J. & Williams, A. M. (2005). The relative age effect in youth soccer across Europe. *Journal of sports sciences*, 23(6), 629-636.
- Henriksen, K. (2010). *The ecology of talent development in sport: A multiple case study of successful athletic talent development environments in Scandinavia*. Syddansk Universitet. Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet.
- Henriksen, K. & Stambulova, N. (2009). *From general to adapted frameworks in investigating successful athletic talent development environments*. Foredrag holdt ved International Society of Sport Psychology 12th World Congress.
- Henriksen, K., Stambulova, N. & Roessler, K. K. (2010a). Holistic approach to athletic talent development environments: A successful sailing milieu. *Psychology of sport and exercise*, 11(3), 212-222.
- Henriksen, K., Stambulova, N. & Roessler, K. K. (2010b). Successful talent development in track and field: considering the role of environment. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 20(s2), 122-132.
- Holt, N. L. & Mitchell, T. (2006). Talent development in English professional soccer. *International Journal of Sport Psychology*, 37(2/3), 77.
- Hornig, M., Aust, F. & Güllich, A. (2016). Practice and play in the development of German top-level professional football players. *European Journal of Sport Science*, 16(1), 96-105.
- Ives, J. C., Straub, W. F. & Shelley, G. A. (2002). Enhancing athletic performance using digital video in consulting. *Journal of Applied Sport Psychology*, 14(3), 237-245.
- Johannessen, S. & Rørtveit, T. (2017, 21.mars). Slår alarm om pengehysteri i breddefotballen – Betaler personlig trener for barn i 13-årsalderen. *TV2*. Hentet den 01.juni 2018 fra: <https://www.tv2.no/a/8998678/>
- Kippernes, G.A. (2009, 09.september). Fagermo slakter Stabæks talentjakt. *Verdens Gang*. Hentet den 04.mai 2018 fra: <https://www.vg.no/sport/fotball/i/2L10G/fagermo-slakter-stabaeks-talentjakt>
- Krefting, L. (1991). Rigor in qualitative research: The assessment of trustworthiness. *American journal of occupational therapy*, 45(3), 214-222.
- Larkin, P. & Reeves, M. J. (2018). Junior-elite football: time to re-position talent identification? *Soccer & Society*, 1-10.

- Larsen, C. H., Alfermann, D., Henriksen, K. & Christensen, M. K. (2013). Successful talent development in soccer: The characteristics of the environment. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, 2(3), 190.
- Madsbu, J. P. (2011). Hvordan etablere vitenskapelig kunnskap om samfunnet?
- Marsh, H. W. (1987). The big-fish-little-pond effect on academic self-concept. *Journal of educational psychology*, 79(3), 280.
- Martindale, R. J., Collins, D. & Daubney, J. (2005). Talent development: A guide for practice and research within sport. *Quest*, 57(4), 353-375.
- Nicholls, S. B. & Worsfold, P. R. (2016). The observational analysis of elite coaches within youth soccer: The importance of performance analysis. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 11(6), 825-831.
- Norges Fotballforbund (2014). Norges Fotballforbund – kampreglementet. *Lovdata*. Hentet den 05.mai 2018 fra: <https://lovdata.no/dokument/NFFF/nfffor/2014-03-09-1>
- Norges Fotballforbund (2018). Stabæk Fotball. *Norges Fotballforbund*. Hentet den 06.mai 2018 fra: <https://www.fotball.no/fotballdata/klubb/hjem/?fiksId=1620>
- O'Connor, D., Larkin, P. & Williams, A. M. (2018). Observations of youth football training: How do coaches structure training sessions for player development? *Journal of sports sciences*, 36(1), 39-47.
- Patrick, H., Ryan, A. M., Alfeld-Liro, C., Fredricks, J. A., Hruda, L. Z. & Eccles, J. S. (1999). Adolescents' commitment to developing talent: The role of peers in continuing motivation for sports and the arts. *Journal of Youth and Adolescence*, 28(6), 741-763.
- Rees, T., Hardy, L., Güllich, A., Abernethy, B., Côté, J., Woodman, T., . . . Warr, C. (2016). The great British medalists project: a review of current knowledge on the development of the world's best sporting talent. *Sports Medicine*, 46(8), 1041-1058.
- Reilly, A. W. T. & Williams, A. (2000). Talent identification and development in soccer. *Journal of Sports Sciences*, 18(9), 657-667.
- Reilly, T., Williams, A. M., Nevill, A. & Franks, A. (2000). A multidisciplinary approach to talent identification in soccer. *Journal of sports sciences*, 18(9), 695-702.
- Ringdal, K. (2013). *Enhet og mangfold: samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*: Fagbokforlaget.
- Ronglan, L. T. (2010). *Lagspill, læring og ledelse: om lagspillenes didaktik*: Akilles.
- Røynesdal, Ø., Toering, T. & Gustafsson, H. (2018). Understanding players' transition from youth to senior professional football environments: A coach perspective. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 13(1), 26-37.
- Sallaoui, R., Chamari, K., Chtara, M., Manai, Y., Ghrairi, M., Belhaouz, M. & Baroon, A. (2014). The relative age effect in the 2013 FIFA U-17 Soccer World Cup competition. *American Journal of Sports Science*, 2(2), 35-40.
- Schorer, J., Cogley, S., Büsch, D., Bräutigam, H. & Baker, J. (2009). Influences of competition level, gender, player nationality, career stage and playing position on relative age effects. *Scandinavian journal of medicine & science in sports*, 19(5), 720-730.
- Schou Andreassen, K. (1989). *Wadel. C.(1989): Ledelse, teamarbeid og teamutvikling i fotball og arbeidsliv*: Flekkefjord. SEEK.
- Singer, R. N. & Janelle, C. M. (1999). Determining sport expertise: from genes to supremes. *International Journal of Sport Psychology*.
- Soleng, B., Næsheim-Bjørkvik, G., Riisnæs, D., Larsson, P. Ø. T., Titlestad, R. & Dahle, Ø. (2007). Evaluering av barneidrettsbestemmelsene.
- Stabak.no (2018). Om klubben – visjoner og verdier. Hentet den 05.juni 2018 fra: <http://www.stabak.no/om-klubben/visjon-og-verdier>
- Stambulova, N. B. & Alfermann, D. (2009). Putting culture into context: Cultural and cross-cultural perspectives in career development and transition research and practice. *International journal of sport and exercise psychology*, 7(3), 292-308.

- Strømnes, A. (2017, 21.mars). Disse gjør Stabæk til landets beste. *Budstikka*. Hentet den 04.mai 2018 fra: <https://www.budstikka.no/stabak-fotball/fotball/sport/disse-gjor-stabak-til-landets-beste/s/5-55-458017>
- Sæther, S. (2004). Fotball og talent. En studie av norske eliteserietrenerne sin forståelse av talent i fotball. *Hovedoppgave i idrettsvitenskap. Universitetet i Trondheim*.
- Sæther, S. (2017). *De norske fotballtalentene - Hvem lykkes og hvorfor?* Oslo: Universitetsforlaget.
- Thagaard, T. (2013). Systematikk og innlevelse. *En innføring i kvalitativ metode, 4*.
- Thoresen (2017). Her er akademiklassifiseringen. *Fotballtreneren*. Hentet den 04.mai 2018 fra: <https://www.fotballtreneren.no/nyheter/her-er-akademiklassifiseringen>
- Tjora, A. (2012). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*: Gyldendal akademisk.
- Tracy, S. J. (2010). Qualitative quality: Eight “big-tent” criteria for excellent qualitative research. *Qualitative inquiry, 16*(10), 837-851.
- Tudge, J. R., Mokrova, I., Hatfield, B. E. & Karnik, R. B. (2009). Uses and misuses of Bronfenbrenner's bioecological theory of human development. *Journal of Family Theory & Review, 1*(4), 198-210.
- Vaeyens, R., Lenoir, M., Williams, A. M. & Philippaerts, R. M. (2008). Talent identification and development programmes in sport. *Sports medicine, 38*(9), 703-714.
- Vistnes, O. (2018, 26.januar). Lokalt sa du?. *Stabæk hjemmeside*. Hentet den 05.mai 2018 fra: <http://www.stabak.no/nyheter/lokalt-sa-du>
- Waagsæther, S. (2016, 09.april). Asker og Bærum-talenter glipper for Stabæk – som selv «stjeler» fra storbyen. *Budstikka*. Hentet den 04.mai 2018 fra: <https://www.budstikka.no/stabak-fotball/inge-andr-olsen/fotball/asker-og-barum-talenter-glipper-for-stabak-som-selv-stjeler-fra-storbyen/s/5-55-294340>
- Waagsæther, S. & Holmlund, T.B. (2017, 06.november). Stabæk evaluerte sjuåringer med karakterer. *Budstikka*. Hentet den 04.mai 2018 fra: <https://www.budstikka.no/stabak-fotball/barneidrett/sfo/stabak-evaluerte-syvaringer-med-karakterer/s/5-55-568762>
- Waldron, M. & Worsfold, P. (2010). Differences in the game specific skills of elite and sub-elite youth football players: Implications for talent identification. *International journal of performance analysis in sport, 10*(1), 9-24.
- Ward, P. & Williams, A. M. (2003). Perceptual and cognitive skill development in soccer: The multidimensional nature of expert performance. *Journal of sport and exercise psychology, 25*(1), 93-111.
- Wylleman, P. & Lavallee, D. (2004). A Developmental Perspective on Transitions Faced by Athletes.
- Yin, R. K. (2003). Case study research: Design and methods . Thousands Oaks. *Sage. Young, LC and Wilkinson, IR (1989). The role of trust and co-operation in marketing channels: a preliminary study. European Journal of Marketing, 23*(2), 109-122.
- Yin, R. K. (2017). *Case study research and applications: Design and methods*: Sage publications.

9.0 Vedlegg

Vedlegg 1: Intervjuguide spiller

Informantens bakgrunn	<p>Fortell om deg selv og din tilknytning til miljøet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvor lenge har du vært i klubben? - Hvordan kom du inn i miljøet? - Hvordan føles det å være en del av dette miljøet? - <p>Hva tror du er nøkkelen til videre suksess for din egen del?</p>
Introduksjon	<p>Synes du miljøet er suksessfullt når det gjelder å utvikle talentfulle fotballspillere?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hva forteller deg at det er suksessfullt? - Hva tror du er hemmeligheten bak suksessen?
Beskrivelse av miljøet basert på ATDE Mikronivå	<p>Hvem hjelper deg på veien mot elitenivå? Hvem begrenser deg?</p> <p>Hvordan vil du beskrive dine trenere?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hva er deres rolle og oppgaver? - Hva er hans verdier? <p>Hva synes du om de eldre utøverne i klubben?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Har du kontakt med dem? - Hva kjennetegner denne kontakten? <p>Ift. din daglige fotballhverdag, hva kan du si om rollen til:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yngre utøvere i klubben - Skolen - Din familie - Støtteapparat - Dine venner i og utenfor idretten
Makronivå	<p>Er det personer i eller utenfor idretten som du ser opp til?</p> <p>Hvordan vil du beskrive ungdomskulturen i Bærum?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvilke verdier føler du er dominerende blant unge generelt? - Hvordan føler du ungdomskulturen påvirker ditt daglige idrettsliv? <p>Hvordan vil du beskrive den norske nasjonalkulturen?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvordan føler du nasjonalkulturen påvirker ditt daglige idrettsliv?
Relasjoner innad i miljøet	<p>Hvordan vurderer du måten klubben interagerer med miljøet rundt seg?</p> <p>Kan du gi eksempler på hvordan klubben samarbeider med:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Skolen - Dine foreldre - Andre klubber eller landslag

Suksessfaktorer basert på ESF	Hvordan vil du beskrive klubbens tilgang på ressurser? I den daglige treningen, føler du dere har tilstrekkelig ressurser?
Prosess	Kan du beskrive en ordinær treningshverdag? <ul style="list-style-type: none"> - Trening – hvor mye trenere dere? Hvordan er den organisert? - Kamper - Treningsleir - Sosiale aktiviteter utenfor idretten - Andre ting?
Organisatorisk	Hva kjennetegner kulturen (lagets verdier) i dette miljøet?
Kultur	Kan du fortelle om en spesifikk episode som du føler beskriver lagets verdier? Har dere spesielle symboler, som logoer eller kleskoder som gjelder for dere? <ul style="list-style-type: none"> - Hva betyr disse for deg? Har dere spesielle tradisjoner? Eksempler på dette? Hva er målene for sesongen? <ul style="list-style-type: none"> - Hvordan kom dere frem til disse? - Hvordan kunne du selv påvirke disse målene? Har klubben et spesielt motto eller en visjon? <ul style="list-style-type: none"> - Hvordan lyder det? - I hvilken grad opplever du dette i de daglige rutine i laget? Hvis en utøver fra et annet lag skulle trent med dere i en uke – hva ville han opplevd som mest annerledes?
Individuell utvikling	Fortell om hva du lærer i dette miljøet? <ul style="list-style-type: none"> - Hvilke holdninger eller verdier blir satt pris på her? - Når er treneren fornøyd med deg i treningsarbeidet? - Når er treneren fornøyd med deg i kamp? - Hvilke verdier tar du med deg fra dette miljøet? - Lærer du noe som du kan bruke utenfor idretten?
Fremtiden	Hva kan bli gjort for å gjøre miljøet enda mer suksessfullt? Hvilke tradisjoner bør en holde fast ved?
Spørsmål fra observasjon	

Vedlegg 2: Intervjuguide støtteapparat

Oppvarming	Fortell om deg selv og din tilknytning til miljøet <ul style="list-style-type: none"> - Hvor lenge har du vært en del av klubben eller laget? - Hvilken rolle har du i klubben? - Hvordan kom du inn i miljøet? - Hvordan føler du at det er å være en del av miljøet?
Introduksjon	Synes du miljøet er suksessfullt når det gjelder å utvikle talentfulle fotballspillere? <ul style="list-style-type: none"> - Hva forteller deg at det er suksessfullt? - Hva tror du er hemmeligheten bak suksessen til miljøet? - Hvilke suksessfaktorer er avgjørende for dere?
Beskrivelse av miljøet basert på ATDE	Når det gjelder personer og institusjoner rundt utøverne, hva er viktige ressurser deres arbeid med å utvikle eliteutøvere?
Mikronivå	Hvilke utfordringer møter dere? Ift. Utøvernes idrettslige utvikling, hva kan sies om rollen til: <ul style="list-style-type: none"> - Treneren - A-laget/juniorlaget - Støtteapparatet - Yngre utøvere (G15) - Venner i og utenfor idretten - Familie - Skole - Andre arenaer?
Makronivå	La oss se på det større bildet. I relasjon til utøvernes muligheter for å nå elitenivå, hva kan sies om rollen til: <ul style="list-style-type: none"> - Utdanningssystemet – støtter det opp om utøvernes karrierer? - NFF/NIF? - Media? Ift. Å være en barriere eller ressurs i utøvernes utvikling, hvordan vil du beskrive: <ul style="list-style-type: none"> - Landets nasjonalkultur - Ungdomskulturen - Fotballkulturen i Norge og kommunen - Den generelle idrettskulturen Hvilken av disse kulturene har størst betydning for det daglige treningsarbeidet i miljøet?
Relasjoner innad i miljøet	Hvordan vurderer du måten klubben samarbeider med miljøet rundt seg? Kan du gi eksempler på hvordan klubben samarbeider med: <ul style="list-style-type: none"> - Skolen (NTG/NTG-U) - Foreldre - Andre klubber og lag - NFF/landslag

	Hva gjør dere for å opprettholde gode relasjoner til disse?
Suksessfaktorer basert på ESF	Hvordan vil du beskrive klubbens tilgang på ressurser? I den daglige treningen, føler du dere har tilstrekkelig ressurser?
Prosess	Kan du fortelle litt om historien og den nåværende oppbygningen av laget? Hvordan vil du beskrive klubbens tilgang på ressurser? <ul style="list-style-type: none"> - Fasiliteter - Trenerens utdanningsnivå - Annet støtteapparat - Økonomiske ressurser - Annet?
Organisatorisk	Hva kjennetegner kulturen (lagets verdier) i dette miljøet?
Kultur	Hva kjennetegner kulturen og de dominerende verdiene i miljøet? Hvis en annen fotballtrener skulle vært med dere i en kort periode – hva ville han funnet annerledes hos dere?
Verdier	Kan du fortelle om en spesifikk episode som beskriver lagets verdier? Har dere spesielle symboler, slik som logoer eller kleskoder som er gjeldende for laget? <ul style="list-style-type: none"> - Hva symboliserer dette?
Normer	Har dere gjeldende tradisjoner? Har klubben et spesielt motto eller visjoner? <ul style="list-style-type: none"> - Hvordan lyder det? - Kan du beskrive hvilke grep dere tar for å leve i henhold til disse verdiene? Hva gjør dere for å opprettholde denne kulturen?
Individuell utvikling	Hvordan påvirker det en ung utøver å være en del av nettopp dette miljøet? <ul style="list-style-type: none"> - Idrettslige ferdigheter - Holdninger til trening - Egenskaper som kan være nyttig også utenfor idretten - Balanse mellom utvikling og behovet for suksess på kort sikt - Balansere topp og «bredde»?
Fremtiden	Hvilke fremtidige utfordringer ser du for laget og miljøet? Hva kan gjøres for å gjøre miljøet enda mer suksessfullt? Hvilke tradisjoner er gunstige for miljøet?
Spørsmål fra observasjon	Hva tenker dere i miljøet om resultatet av akademisk klassifiseringen?
Konkrete hendelser	